

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτηρία Τζιβνίκου

Διαδρομές στον Κόσμο των Λέξεων και της Κοινωνίας

Νεοελληνική Γλώσσα

Ε' Δημοτικού

2^ο
τεύχος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Νεοελληνική γλώσσα

**Διαδρομές
στον Κόσμο των Λέξεων
και της Κοινωνίας**

**Ε΄ Δημοτικού
2^ο τεύχος**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Συντονίστρια/Αξιολογήτρια

Αξιολογήτρια

Αξιολογήτρια

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Κόζα Χρυσάνθη, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Χουλιέρα Ξανθή, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Στιβαχτή Μαρία, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Σιδηρόπουλος Αντώνιος, *Πτυχιούχος Πληροφορικής*

Σιδηρά Μαρία, *Πτυχιούχος τεχνολογίας γραφιστικών τεχνών*

Αθανάσιος Γιαννίκας, *Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ, Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης*

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

Σωτηρία Τζιβινίκου

Νεοελληνική γλώσσα

Διαδρομές στον Κόσμο των Λέξεων και της Κοινωνίας

Ε΄ Δημοτικού
2^ο τεύχος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφέας

Τζιβινίκου Σωτηρία, *Ph.D. Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*

Συμβολή στην ανάπτυξη του πρωτογενούς
εκπαιδευτικού υλικού

Μπαμπατζάνης Σωτήρης, *Ph.D. Φιλολόγος, Δάσκαλος*

Βολακάκης Αργύρης, *Εκπαιδευτικός Αθμιας
Εκπαίδευσης, MA Ειδικής Αγωγής, Υπ. Διδάκτορας*

Εικονογράφηση/Γραφιστική Επιμέλεια/
Σελιδοποίηση

Ιωάννα Βαριά, *Γραφίστρια - Εικονογράφος*

Φιλολογική Επιμέλεια

Μπέσσα Σπυριδούλα, *MEd Υπ. Διδάκτορας Φιλολόγος*

Υπεύθυνη του μαθήματος
κατα τη συγγραφή

Τζιβινίκου Σωτηρία, *Ph.D. Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*

Προεκτυπωτικές Εργασίες

Readnet Publications IKE

Πνευματικά Δικαιώματα Κειμένων

Το παρόν διδακτικό πακέτο διατίθεται αποκλειστικά για χρήση στα σχολεία, σύμφωνα με τους όρους που θα καθοριστούν από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού. Τα κείμενα που περιλαμβάνονται σε αυτό, προέρχονται από τις εξής πηγές:

Κείμενα με αναφερόμενη πηγή και προέλευση. Ορισμένα κείμενα έχουν αντληθεί από δημοσιευμένες πηγές. Για αυτά τα κείμενα αναφέρεται η πηγή και η προέλευσή τους, και η χρήση τους γίνεται σύμφωνα με τους όρους πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν για τις πηγές αυτές.

Διασκευές δημοσιευμένων κειμένων από τη συγγραφική ομάδα. Η συγγραφική ομάδα έχει διασκευάσει κείμενα που προέρχονται από δημοσιευμένες πηγές, με στόχο την προσαρμογή τους στις ανάγκες του παρόντος διδακτικού έργου. Για τα διασκευασμένα κείμενα αναφέρεται πάντα η αρχική πηγή και προέλευση, ενώ η διασκευή καλύπτεται από τα δικαιώματα της παρούσας έκδοσης.

Πρωτότυπα κείμενα της συγγραφικής ομάδας. Τα υπόλοιπα κείμενα έχουν αναπτυχθεί εξ ολοκλήρου από τη συγγραφική ομάδα για τις ανάγκες του παρόντος έργου. Τα πρωτότυπα κείμενα προστατεύονται από τη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας, και οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή χρήση τους επιτρέπεται μόνο για τους σκοπούς του έργου.

Πνευματικά Δικαιώματα Εικόνων

Οι εικόνες που περιλαμβάνονται σε όλα τα τεύχη του παρόντος διδακτικού πακέτου έχουν χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους χρήσης και τις άδειες που παρέχονται από τις πηγές τους. Συγκεκριμένα:

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Canva.com ενσωματώνονται στο παρόν έργο με βάση τους όρους άδειας χρήσης που προβλέπονται από την πλατφόρμα. Το έργο συμμορφώνεται με την πολιτική εμπορικής και μη εμπορικής χρήσης όπως αναφέρεται στον επίσημο ιστότοπο του Canva.com.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Freepik.com έχουν αποκτηθεί και χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την άδεια χρήσης της πλατφόρμας. Όπου απαιτείται, αναφέρονται οι δημιουργοί, όπως προβλέπεται από την άδεια χρήσης.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από ανοιχτές πηγές στο διαδίκτυο χρησιμοποιούνται μόνο εφόσον συνοδεύονται από σαφή άδεια χρήσης που επιτρέπει τη χρήση τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Έχει καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους όρους χρήσης τους. Σε περίπτωση που κάποια εικόνα παραβιάζει δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η χρήση της δεν είναι εσκεμμένη και θα αφαιρεθεί άμεσα κατόπιν σχετικής ειδοποίησης.

Διδακτική Ενότητα (ΔΕ) (4 εβδομάδες)	3^η ΔΕ: Κοινωνικές σχέσεις σελ. 8	
Διδακτική Υποενότητα (ΔΥ) (8 ώρες)	<p>1^η ΔΥ: Κοινωνικές σχέσεις και αλληλεγγύη σελ. 11</p> <p>2^η ΔΥ: Επίλυση διαφορών και σχολική διαμεσολάβηση σελ. 17</p> <p>3^η ΔΥ: Κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες σελ. 23</p> <p>4^η ΔΥ: Επανάληψη και εμπέδωση: Καλλιερώντας την ενσυναίσθηση σελ. 33</p>	
1^ο θεματικό πεδίο: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες (2 ώρες)	<p>Να κατανοούν και να αναλύουν κείμενα για τη συνεργασία και την ενσυναίσθηση.</p> <p>Να συμμετέχουν σε συζητήσεις για τη διαχείριση συγκρούσεων και τις ανθρώπινες σχέσεις.</p> <p>Να παράγουν προφορικά και γραπτά κείμενα σχετικά με κοινωνικές εμπειρίες.</p>	
2^ο θεματικό πεδίο: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα (2 ώρες)	<p>Να εντοπίζουν χαρακτηριστικά αφηγηματικών και επιχειρηματολογικών κειμένων.</p> <p>Να δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα που εκφράζουν κοινωνικές εμπειρίες και θέματα συνεργασίας.</p> <p>Να χρησιμοποιούν εικόνες και διαλόγους για την απόδοση συναισθημάτων και καταστάσεων.</p>	
3^ο θεματικό πεδίο: Γραμματική περιγραφή (2 ώρες)	<p>Να χρησιμοποιούν σωστά επίθετα και χρόνους ρημάτων για περιγραφές συναισθημάτων.</p> <p>Να εφαρμόζουν συνδετικές λέξεις για ανάπτυξη επιχειρηματολογίας και αφηγήσεων.</p>	
4^ο θεματικό πεδίο: Λεξιλόγιο (1 ώρα)	<p>Να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους με όρους σχετικούς με τις κοινωνικές σχέσεις.</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν συνώνυμα και αντώνυμα για ακριβέστερη έκφραση.</p>	
5^ο θεματικό πεδίο: Ανάγνωση βιβλίων / εκτεταμένων κειμένων (1 ώρα)	<p>Να διαβάζουν και να συζητούν κείμενα για τη συνεργασία και την επικοινωνία.</p> <p>Να συγκρίνουν κοινωνικές καταστάσεις από διαφορετικά λογοτεχνικά έργα.</p>	

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ

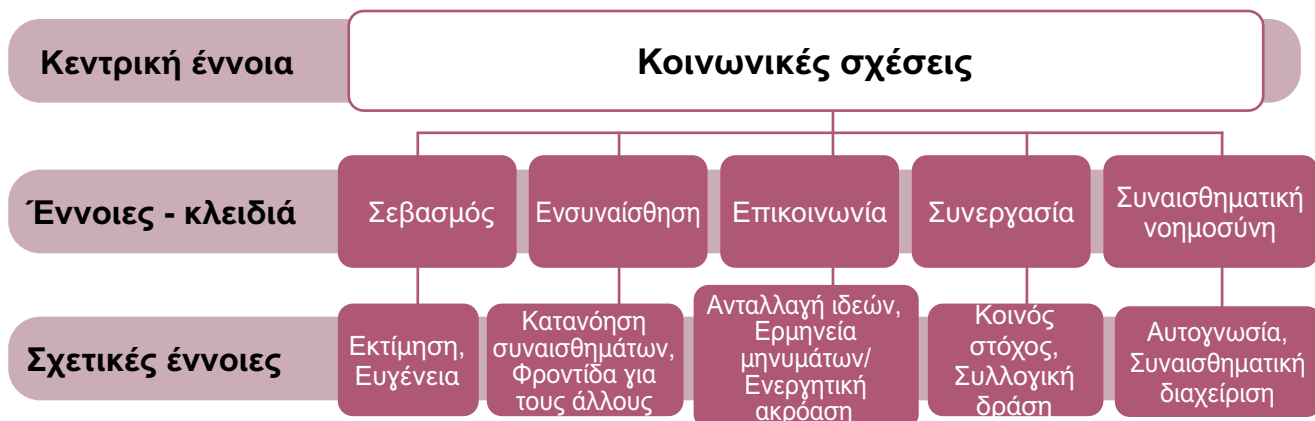
<p>4^η ΔΕ: Η τεχνολογία στην καθημερινότητά μας σελ. 42</p>	<p>5^η ΔΕ: Κοινωνική προσφορά και ενεργός πολιτειότητα σελ. 66</p>
<p>1^η ΔΥ: Τα θετικά και αρνητικά της τεχνολογίας σελ. 45 2^η ΔΥ: Τεχνητή νοημοσύνη σελ. 49 3^η ΔΥ: Τεχνολογία και καθημερινή ζωή σελ. 55 4^η ΔΥ: Επανάληψη και εμπέδωση: Η τεχνολογία και οι προκλήσεις του μέλλοντος σελ. 59</p>	<p>1^η ΔΥ: Η έννοια της κοινωνικής προσφοράς σελ. 69 2^η ΔΥ: Η έννοια της ενεργού πολιτειότητας σελ. 75 3^η ΔΥ: Εθελοντικές δράσεις σελ. 79 4^η ΔΥ: Επανάληψη και εμπέδωση: Δρώντας ως ενεργοί πολίτες σελ. 85</p>
<p>Να κατανοούν και να αναλύουν κείμενα για την τεχνολογία και την καθημερινή ζωή. Να συμμετέχουν σε συζητήσεις για τα οφέλη και τις προκλήσεις της τεχνολογικής εξέλιξης. Να παράγουν προφορικά και γραπτά κείμενα για τη χρήση της τεχνολογίας στην καθημερινότητα.</p>	<p>Να κατανοούν και να αναλύουν κείμενα για την κοινωνική προσφορά και τον εθελοντισμό. Να συμμετέχουν σε συζητήσεις για την αξία της αλληλεγγύης και της συνεργασίας. Να παράγουν προφορικά και γραπτά κείμενα που προωθούν την κοινωνική συνεισφορά.</p>
<p>Να αναγνωρίζουν χαρακτηριστικά εξηγητικών και επιχειρηματολογικών κειμένων. Να δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα για την τεχνολογία (αφίσες, παρουσιάσεις, άρθρα). Να χρησιμοποιούν εικόνες και γραφήματα για την παρουσίαση τεχνολογικών θεμάτων.</p>	<p>Να αναγνωρίζουν δομές εξηγητικών και αφηγηματικών κειμένων για τον εθελοντισμό. Να δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες, άρθρα) που προωθούν την κοινωνική δράση. Να συνδυάζουν εικόνες και κείμενο για αποτελεσματική επικοινωνία μηνυμάτων αλληλεγγύης.</p>
<p>Να εξασκούνται στη χρήση σύνθετων προτάσεων και χρόνων ρημάτων για περιγραφή τεχνολογικών αλλαγών. Να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τεχνολογικούς όρους σωστά στα κείμενά τους.</p>	<p>Να χρησιμοποιούν σωστά αιτιολογικές και υποθετικές προτάσεις. Να εξασκούνται στη χρήση ρημάτων σε χρόνους κατάλληλους για περιγραφές δράσεων.</p>
<p>Να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους με όρους που σχετίζονται με την τεχνολογία και την καινοτομία. Να αναγνωρίζουν τη σημασία νεολογισμών και δανείων στη σύγχρονη τεχνολογική επικοινωνία.</p>	<p>Να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους με όρους σχετικούς με την κοινωνική προσφορά. Να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν συνώνυμα και αντώνυμα για σαφέστερη έκφραση.</p>
<p>Να διαβάζουν και να αναλύουν αποσπάσματα βιβλίων που αφορούν την τεχνολογία. Να συζητούν πώς η τεχνολογία επηρεάζει τη ζωή των ανθρώπων μέσα από λογοτεχνικά κείμενα.</p>	<p>Να διαβάζουν και να αναλύουν κείμενα που αφορούν τον εθελοντισμό και την κοινωνική ευθύνη. Να συγκρίνουν παραδείγματα κοινωνικής προσφοράς σε διαφορετικά λογοτεχνικά έργα.</p>

3 Κοινωνικές σχέσεις

ΜΕ ΤΙ ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ Σ' ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ:

1. Με την κατανόηση της σημασίας των καλών σχέσεων.
2. Με δραστηριότητες που προάγουν τον σεβασμό και την κοινωνική ευαισθησία.
3. Με διαμεσολαβητές κρίσεων.
4. Με συζητήσεις για την αντιμετώπιση των συναισθημάτων και των διαφορών.

Βλέποντας τις εικόνες, Συζητάμε...

- Σημειώστε τρία πράγματα που δείχνουν φιλία στην καθημερινή ζωή.
- Συζητήστε γιατί μικρά «δώρα», όπως μια χειροποίητη κάρτα, ένα χαμόγελο, ένα κομμάτι σοκολάτα, έχουν μεγάλη αξία σε μια φιλία.

ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ: Κοινωνικές σχέσεις

1^ο βήμα:

Ενεργοποίηση ενδιαφέροντος

Βλέπουμε εικόνες και βίντεο και ανταλλάσσουμε τις σκέψεις μας.

2^ο βήμα:

Ιδεοθύελλα προβλέψεων και υποθέσεων

Αναρωτιώμαστε τι θα μάθουμε σε αυτή τη διδακτική ενότητα.

3^ο βήμα:

Καταγραφή προβλέψεων και υποθέσεων

Καταγράφουμε τις προβλέψεις και τις υποθέσεις μας στον πίνακα ή σε μεγάλο χαρτί.

4^ο βήμα:

Παρακολουθούμε τα μαθήματα με προσοχή

Στο μάθημα, ξαναθυμόμαστε την αρχική συζήτηση, για να δούμε αν είμαστε κοντά στις υποθέσεις μας.

5^ο βήμα:

(Μετά το τέλος της διδακτικής ενότητας)

Επανεξέταση προβλέψεων και υποθέσεων

Κάνουμε έναν πίνακα με 2 στήλες.

Στη μια στήλη γράφουμε τι υποθέσαμε ότι θα μάθουμε και στην άλλη στήλη γράφουμε τι μάθαμε τελικά.

Με αυτόν τον τρόπο ελέγχουμε «Ποιες από τις υποθέσεις μας επαληθεύτηκαν».

Η κατανόηση της σημασίας των καλών σχέσεων

Οι καλές σχέσεις αποτελούν το θεμέλιο για μια ευτυχισμένη και ισορροπημένη ζωή. Είναι ο πυλώνας που υποστηρίζει την αμοιβαία αγάπη, τον αλληλοσεβασμό και την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ ανθρώπων. Οι καλές σχέσεις μας επιτρέπουν να αισθανόμαστε ασφάλεια, υποστήριξη και ευημερία στην καθημερινότητά μας.

Ένας σημαντικός λόγος για τη σημασία των καλών σχέσεων είναι η επίδρασή τους στην ψυχολογική μας ευεξία*. Όταν έχουμε θετικές σχέσεις με τους γύρω μας, αισθανόμαστε ευτυχισμένοι, ενισχυμένοι και εμπιστευόμαστε τον εαυτό μας. Οι καλές σχέσεις μπορούν επίσης να μας βοηθήσουν να αντιμετωπίσουμε δυσκολίες και προκλήσεις με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία.

Επιπλέον, οι καλές σχέσεις ενισχύουν την επικοι-

νωνία και την αλληλεπίδρασή μας με τους άλλους. Μέσω του διαλόγου και της ανοιχτής ανταλλαγής ιδεών και συναισθημάτων μπορούμε να βελτιώσουμε τις σχέσεις μας και να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και σεβασμού.

Τέλος, οι καλές σχέσεις ενισχύουν την αίσθηση της κοινότητας και της αλληλεγγύης. Όταν αισθανόμαστε συνδεδεμένοι με τους γύρω μας και προσφέρουμε αλληλοβοήθεια, δημιουργούμε ένα περιβάλλον όπου ο καθένας μπορεί να αισθάνεται αναγκαίος και εκτιμημένος.

Συνοψίζοντας: οι καλές σχέσεις αποτελούν τη βάση μιας ευτυχισμένης, ισορροπημένης ζωής, προάγοντας τόσο τη **συναισθηματική ευημερία** όσο και την **κοινωνική αλληλεπίδραση**.

* **νιώθω καλά**

1

Ομαδική εργασία

Συνταγή για καλές σχέσεις

Κάθε ομάδα (3-4 μαθητές/-τριες) συνεργάζεται και καταγράφει σε πρόχειρο τετράδιο ή σε μεγάλο χαρτί:

1. Επιλογή «υλικών» (5 λέξεις):

Συζητήστε και διαλέξτε πέντε λέξεις-κλειδιά που περιγράφουν τα βασικά «υλικά» για μια δυνατή φιλία (π.χ. σεβασμός, εμπιστοσύνη, επικοινωνία, συνεργασία, αλληλεγγύη).

2. Φράση-περιγραφή:

Για κάθε λέξη γράψτε δύο σύντομες φράσεις (6-8 λέξεις η καθεμία) που εξηγούν πώς αυτό το «υλικό» ενισχύει τη φιλία.

3. Μυστικό συστατικό:

Βρείτε ένα επιπλέον «μυστικό υλικό» (1 λέξη) που κάνει τη φιλία μοναδική. Γράψτε 2-3 προτάσεις για να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

4. Αφίσα-συνταγή:

Στο κάτω μέρος της σελίδας ή σε σχετικό χαρτόνι:

- Ζωγραφίστε ή γράψτε τον τίτλο «Συνταγή για καλές σχέσεις».
- Κολλήστε ή καταγράψτε τα «υλικά» με τις φράσεις-περιγραφή τους, σαν ετικέτες σε μια μαγειρική συνταγή.
- Προσθέστε χρώματα ή σύμβολα (π.χ. καρδιά για αλληλεγγύη).

5. Παρουσίαση και ανατροφοδότηση:

- Κάθε ομάδα παρουσιάζει σε 1' τη δική της αφίσα-συνταγή.
- Οι υπόλοιποι/-ες καταγράφουν ένα σχόλιο για κάθε συνταγή (π.χ. «Μου άρεσε το μυστικό συστατικό!»).
- Κάντε μια σύντομη συζήτηση: πώς θα βελτιώσετε τη δική σας συνταγή με βάση τα σχόλια;

2 Ομαδική εργασία

Διαβάστε το παραπάνω κείμενο και συζητήστε:

1. Ποιες είναι οι αξίες που ενισχύουν τις καλές σχέσεις;
2. Πώς μπορεί ένα απλό χαμόγελο να επηρεάσει την καθημερινότητά μας;
3. Γιατί είναι σημαντικό να νιώθουμε ότι ανήκουμε σε μια ομάδα;

3 Ατομική εργασία

Γράψε μια παράγραφο με θέμα: «Πώς μπορώ να βελτιώσω τις σχέσεις μου με τους φίλους μου;»

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 Ομαδική εργασία

Με την ομάδα σας δημιουργήστε το δικό σας «Δέντρο καλών σχέσεων». Κάθε ομάδα θα σχεδιάσει έναν κορμό δέντρου με φύλλα διαφορετικού χρώματος. Σε κάθε φύλλο γράψτε μια λέξη ή φράση που πιστεύετε ότι είναι σημαντική για την ανάπτυξη ή τη διατήρηση καλών σχέσεων, όπως «εμπιστοσύνη» ή «αγάπη». Στη συνέχεια, παρουσιάστε το στην ολομέλεια της τάξης, εξηγώντας γιατί επιλέξατε αυτές τις λέξεις ή φράσεις.

Να σκέφτεσαι τους άλλους

Καθώς ετοιμάζεις το πρωινό σου, να σκέφτεσαι τους άλλους.
 Μην ξεχνάς να ταΐζεις τα περιστέρια.
 Όταν πολέμους ξεκινάς, να σκέφτεσαι τους άλλους.
 Μην ξεχνάς όσους λαχταρούν την ειρήνη.
 Όταν πληρώνεις το νερό, να σκέφτεσαι τους άλλους.
 Εκείνους που μόνο τα σύννεφα έχουν να τους θηλάσουν.
 Όταν γυρνάς στο σπιτικό σου, να σκέφτεσαι τους άλλους.
 Μην ξεχνάς όσους ζουν σε αντίσκηνα.
 Όταν τ' αστέρια μετράς πριν κοιμηθείς, να σκέφτεσαι τους άλλους.
 Εκείνους που δεν έχουνε πού να πλαγιάσουν.
 Όταν ελεύθερα μιλάς, να σκέφτεσαι τους άλλους.
 Εκείνους που δεν τους αφήνουν να μιλήσουν.
 Και καθώς σκέφτεσαι εκείνους, τους άλλους,
 Στον εαυτό σου γύρισε και πες:
 «Αχ και να ήμουν ένα κερι στο σκοτάδι.»

Μαχμούτ Νταρούις,
Να σκέφτεσαι τους άλλους, μτφρ. Τζένη Καραβίτη

Αλληλεγγύη

Είναι εκεί δεν μπορώ ν' αλλάξω
 με δυο μεγάλα μάτια πίσω απ' το κύμα
 από το μέρος που φυσά ο αγέρας
 ακολουθώντας τις φτερούγες των πουλιών
 είναι εκεί με δυο μεγάλα μάτια
 μήπως άλλαξε κανείς ποτέ του.
 Τί γυρεύετε; τα μηνύματά σας
 έρχονται αλλαγμένα ως το καράβι
 η αγάπη σας γίνεται μίσος
 η γαλήνη σας γίνεται ταραχή
 και δεν μπορώ να γυρίσω πίσω
 να ιδώ τα πρόσωπά σας στ' ακρογιάλι.
 Είναι εκεί τα μεγάλα μάτια
 κι όταν μένω καρφωμένος στη γραμμή μου
 κι όταν πέφτουν στον ορίζοντα τ' αστέρια

είναι εκεί δεμένα στον αιθέρα
 σα μια τύχη πιο δική μου απ' τη δική μου.
 Τα λόγια σας συνήθεια της ακοής
 βουίζουν μέσα στα ξάρτια και περνάνε
 μήπως πιστεύω πια στην ύπαρξή σας
 μοιραίοι σύντροφοι, ανυπόστατοι ίσκιοι.
 Έχασε πια το χρώμα αυτός ο κόσμος
 καθώς τα φύκια στ' ακρογιάλι του άλλου χρόνου
 γκριζα ξερά και στο έλεος του ανέμου.
 Ένα μεγάλο πέλαγο δυο μάτια
 ευκίνητα και ακίνητα σαν τον αγέρα
 και τα πανιά μου όσο κρατήσουν, κι ο θεός μου.

Γεώργιος Σεφέρης, Αλληλεγγύη,
από το Ημερολόγιο Καταστροφώματος Α΄

1

Ατομική εργασία**Ερωτήσεις κατανόησης και ανάλυσης των ποιημάτων.**

- Ποιο είναι το βασικό μήνυμα του ποιήματος «Να σκέφτεσαι τους άλλους»;

.....

.....

- Πώς συνδέεται η αλληλεγγύη με την καθημερινότητα στο ποίημα του Νταρούις;

.....

.....

- Τι συμβολίζουν τα «μεγάλα μάτια» στο ποίημα του Σεφέρη;

.....

.....

- Ποια συναισθήματα σου προκαλεί το ποίημα «Αλληλεγγύη»;

.....

.....

2

Ομαδική εργασία

Διαβάζετε τα δύο ποιήματα (Νταρούις και Σεφέρη). Επιλέγετε από κάθε ποίημα τρεις λέξεις που συνδέονται με αλληλεγγύη, ευθύνη, φροντίδα και συμπληρώνετε τον παρακάτω πίνακα:

Λέξη	Σύντομη εξήγηση (μέχρι 8 λέξεις)

4. Γράψτε μια δική σας νέα πρόταση (8-10 λέξεις) και αντικαταστήστε έναν στίχο από το αγαπημένο σας ποίημα

5. Παρουσιάστε στην ολομέλεια τον νέο στίχο σας και σημειώστε τα σχόλια των συμμαθητών/-τριών σας.

3 Ομαδική εργασία

Η αλληλεγγύη αποτελεί θεμελιώδη αξία της κοινωνίας και εκφράζεται με πράξεις κατανόησης, προσφοράς και ενότητας. Μέσα από την ποίηση, μπορούμε να αναδείξουμε τη σημασία της στην καθημερινή ζωή, καθώς και τον ρόλο της στη βελτίωση των ανθρώπινων σχέσεων.

Οδηγίες Εργασίας:**1. Εισαγωγική συζήτηση στην ομάδα:**

- Συζητήστε τι σημαίνει για εσάς η αλληλεγγύη.
- Σκεφτείτε και καταγράψτε συνοπτικά πραγματικά παραδείγματα από την καθημερινή ζωή ή την επικαιρότητα που δείχνουν την αξία της.

2. Μελέτη των ποιημάτων:

- Αναλύστε τα δύο ποιήματα («Να σκέφτεσαι τους άλλους» και «Αλληλεγγύη»).
- Προσέξτε τη γλώσσα, τις εικόνες και το ύφος τους.
- Συζητήστε πώς οι ποιητές εκφράζουν την έννοια της αλληλεγγύης και πώς αυτό σας εμπνέει.

3. Συγγραφή του ποιήματος:

- Δημιουργήστε ένα σύντομο ποίημα 4 στροφών.
- Χρησιμοποιήστε εικόνες και μεταφορές για να εκφράσετε την έννοια της αλληλεγγύης.
- Προσπαθήστε να δώσετε στο ποίημά σας ρυθμό και συναίσθημα, ώστε να αγγίξει τον αναγνώστη.
- Επιλέξτε αν θα χρησιμοποιήσετε ομοιοκαταληξία ή ελεύθερο στίχο.

4. Παρουσίαση και συζήτηση:

- Κάθε ομάδα διαβάζει το ποίημά της στην τάξη.
- Οι μαθητές μπορούν να σχολιάσουν τα ποιήματα των άλλων ομάδων, αναφέροντας ποια σημεία τους άγγιξαν περισσότερο.
- Συζητήστε πώς η ποίηση μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο κοινωνικής ευαισθητοποίησης.

5. Δημιουργική επέκταση:

- Εικονογράφηστε το ποίημά σας.
- Δημιουργήστε ένα μικρό δρώμενο ή δραματοποίηση βασισμένο στους στίχους σας.
- Γράψτε το ποίημα σε ένα μεγάλο χαρτόνι και τοποθετήστε το σε έναν χώρο του σχολείου ως μήνυμα αλληλεγγύης.

4 Ομαδική εργασία

Γράψτε ένα κείμενο προς κάποιον που βιώνει δύσκολες συνθήκες (πρόσφυγας, άστεγος, μοναχικός ηλικιωμένος). Στείλτε το κείμενο στον Δήμαρχο της περιοχής σας, εκφράζοντας το αίτημά σας για την κοινωνική συμπαράσταση και αλληλεγγύη προς τον άνθρωπο αυτόν.

.....

.....

.....

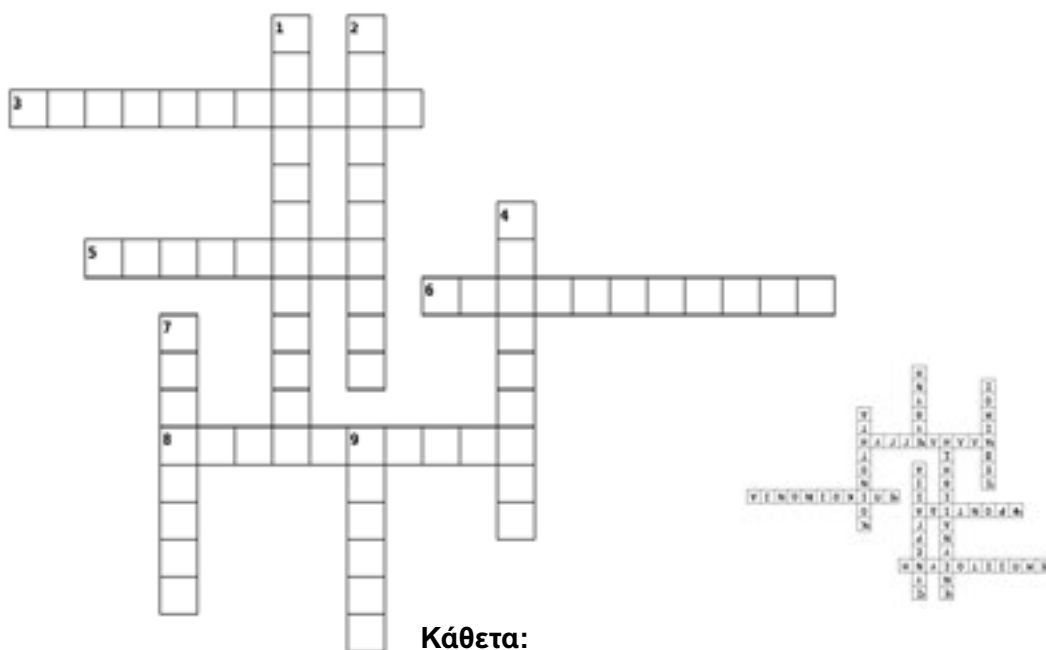
.....

.....

.....

5 Ομαδική εργασία

Με την ομάδα σας λύστε το παρακάτω σταυρόλεξο.

Οριζόντια:

3. Η βεβαιότητα ότι κάποιος θα σε στηρίξει.
5. Η προσοχή και μέριμνα για την ευημερία των άλλων.
6. Η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ ανθρώπων.
8. Η πράξη αμοιβαίας βοήθειας μεταξύ ανθρώπων.

Κάθεται:

1. Η ικανότητα να κατανοείς τα συναισθήματα των άλλων.
2. Η κοινή προσπάθεια για επίτευξη ενός στόχου.
4. Το σύνολο ανθρώπων που μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά.
7. Η αξία που δείχνουμε προς τις ιδέες και τα δικαιώματα των άλλων.
9. Το καθήκον που έχει κάποιος προς τους άλλους.

Διαμεσολαβητές κρίσεων

Κάποιες φορές δύο φίλοι ή συμμαθητές/-τριες διαφωνούν και νιώθουν ότι δεν μπορούν να βρουν λύση. Σε αυτές τις περιπτώσεις χρειάζεται διαμεσολάβηση κρίσεων.

1^η παράγραφος

Η διαμεσολάβηση κρίσεων είναι μια διαδικασία κατά την οποία ένα ουδέτερο και εκπαιδευμένο άτομο, ο διαμεσολαβητής, βοηθά δύο ή περισσότερα άτομα που βρίσκονται σε σύγκρουση να επικοινωνήσουν, να κατανοήσουν ο ένας τον άλλον και να βρουν μια κοινά αποδεκτή λύση. Οι διαμεσολαβητές λειτουργούν ως ουδέτεροι τρίτοι που ακούν και τις δύο πλευρές, διευκολύνουν τον διάλογο και ενθαρρύνουν την εύρεση μιας λύσης που να ικανοποιεί όλους τους εμπλεκόμενους.

2^η παράγραφος

Η διαδικασία της διαμεσολάβησης μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορες καταστάσεις. Για παράδειγμα, δύο μαθητές μπορεί να τσακωθούν επειδή ο ένας πιστεύει ότι ο άλλος πήρε χωρίς άδεια κάποιο αντικείμενο. Ο διαμεσολαβητής τους δίνει τον χώρο να εκφράσουν τη δική τους άποψη, τους βοηθά να κατανοήσουν την κατάσταση και τους καθοδηγεί ώστε να αποκαταστήσουν τη σχέση τους. Σε άλλες περιπτώσεις, μια ομάδα μαθητών που δυσκολεύεται να συνεργαστεί σε μια ομαδική εργασία μπορεί να χρειαστεί τη διαμεσολάβηση, ώστε να διασφαλιστεί ότι όλοι έχουν την ευκαιρία να ακουστούν και να συμφωνήσουν σε έναν δίκαιο καταμερισμό των ευθυνών. Επιπλέον, σε περιστατικά εκφοβισμού, ο διαμεσολαβητής μπορεί να φέρει τα εμπλεκόμενα μέρη μαζί, βοηθώντας τους να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και να αναζητήσουν τρόπους για μια πιο αρμονική συνύπαρξη.

3^η παράγραφος

Η διαμεσολάβηση συμβάλλει στην ανάπτυξη της αυτοεπίγνωσης, της ενσυναίσθησης και των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών. Παράλληλα, βοηθά τα παιδιά να αποκτήσουν δεξιότητες διαχείρισης συγκρούσεων, οι οποίες είναι χρήσιμες όχι μόνο στο σχολείο αλλά και στην καθημερινότητά τους. Η διαδικασία αυτή τους διδάσκει να αναγνωρίζουν διαφορετικές απόψεις, να διαχειρίζονται τις αντιθέσεις τους με ωριμότητα και να αναπτύσσουν θετικές σχέσεις με τους συμμαθητές τους.

4^η παράγραφος

Ένα σχολείο που εφαρμόζει προγράμματα διαμεσολάβησης καλλιεργεί ένα περιβάλλον συνεργασίας, αλληλοκατανόησης και εμπιστοσύνης. Οι μαθητές νιώθουν ασφαλείς να εκφράσουν τις απόψεις τους, να επιλύσουν τις συγκρούσεις τους με δίκαιο τρόπο και να συμβάλλουν ενεργά στη δημιουργία μιας θετικής σχολικής κοινότητας. Μέσα από τη διαμεσολάβηση, το σχολείο μετατρέπεται σε έναν χώρο όπου οι διαφορές δεν οδηγούν σε αντιπαραθέσεις αλλά σε ευκαιρίες μάθησης και ανάπτυξης.

Πλαίσιο «Βοηθός διαμεσολάβησης» - βήματα επίλυσης κρίσεων**1. Αναγνώρισε το ζήτημα:**

- Ποιοι εμπλέκονται; Σε τι διαφωνούν;

2. Άκουσε με προσοχή:

- Ρώτησε «Πώς νιώθεις;» και άφησε χώρο για απαντήσεις.

3. Εξέφρασε τα συναισθήματά σου

- Χρησιμοποίησε «εγώ-μηνύματα», δηλαδή φράσεις που δείχνουν πώς νιώθεις εσύ (π.χ. «Εγώ στενοχωριέμαι όταν...»).

4. Εξερευνήστε λύσεις

- Κάθε πλευρά προτείνει 2-3 ιδέες χωρίς κριτική.

5. Συμφωνήστε σε κοινό σχέδιο

- Επιλέξτε την πιο ρεαλιστική λύση και δημιουργήστε χρονοδιάγραμμα.

6. Αξιολογήστε και ανατροφοδοτήστε

- Μετά από 1-2 ημέρες, ελέγξτε αν η λύση λειτουργεί και προσαρμόστε κατάλληλα.

1Ομαδική εργασία**«Διαμεσολαβώ: Σενάριο και Αναστοχασμός»**

Σε ομάδες των 4-5 μαθητών/τριών:

1. Ρόλοι:

- Μαθητής/-τρια Α
- Μαθητής/-τρια Β
- Διαμεσολαβητής/-τρια
- Παρατηρητής/-τρια (κρατά σημειώσεις)

2. Σενάριο σύγκρουσης (2-3 προτάσεις):

Κάθε ομάδα γράφει μια σύντομη περιγραφή διαφωνίας (π.χ. στο διάλειμμα, για μια εργασία, στο παιχνίδι).

3. Παιχνίδι ρόλων:

Παρουσιάστε μπροστά στην τάξη:

- Οι μαθητές/-τριες Α και Β παίζουν τη σύγκρουση.
- Ο/Η διαμεσολαβητής/τρια εφαρμόζει τα βήματα του κειμένου για να οδηγήσει τη συζήτηση σε λύση.

4. Αναστοχασμός (ξανασκεφτόμαστε τι έγινε):

Ο/Η παρατηρητής/-τρια σημειώνει δύο καλές πρακτικές που είδε (π.χ. «Ο διαμεσολαβητής άκουγε χωρίς να διακόπτει.», «Χρησιμοποίησε «εγώ-μηνύματα» αντί καταγγελίας.»)

5. Ανατροφοδότηση:

- Κάθε ομάδα διαβάζει μία από τις πρακτικές της.
- Συζητάμε πώς θα τις εφαρμόσουμε εμείς στην τάξη.

2

Ομαδική εργασία

Με την ομάδα σας, διαβάστε το κείμενο με προσοχή. Σε κάθε παράγραφο σημειώστε τις λέξεις κλειδιά και γράψτε έναν πλαγιότιτλο. Αν θέλετε, σχεδιάστε κάτι σχετικό.

Παράγραφος	Λέξεις-κλειδιά
1 ^η παράγραφος	διαμεσολάβηση, κρίσεις, μαθητές, αντιμετώπιση συγκρούσεων, ειρηνική συνύπαρξη
2 ^η παράγραφος	
3 ^η παράγραφος	
4 ^η παράγραφος	

Οι «λέξεις-κλειδιά» είναι σημαντικές λέξεις που μας βοηθούν να καταλάβουμε τι είναι σημαντικό σε ένα κείμενο ή μια ιστορία, για να καταλάβουμε τι μας λέει ο/η συγγραφέας.

Ο πλαγιότιτλος μιας παραγράφου είναι ένας σύντομος και περιεκτικός τίτλος που συνοδεύει το κείμενο, προσδιορίζοντας το κύριο θέμα που αναπτύσσεται σε αυτήν.

Παράγραφος	Πλαγιότιτλος
1 ^η παράγραφος	Η σημασία της διαμεσολάβησης στις σχολικές κρίσεις.
2 ^η παράγραφος	
3 ^η παράγραφος	
4 ^η παράγραφος	

Σχολική διαμεσολάβηση

Η Σχολική διαμεσολάβηση αποτελεί μία μέθοδο πρόληψης της ενδοσχολικής βίας μέσα από τη διαχείριση των συγκρούσεων που προκύπτουν ανάμεσα στους μαθητές/-τριες. Είναι μία διαδικασία, κατά την οποία μαθήτριες και μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων, αφού εκπαιδεύονται από τους/τις εκπαιδευτικούς τους που γνωρίζουν αυτή τη μέθοδο, διαμεσολαβούν για την επίλυση συγκρούσεων και διαφορών ανάμεσα σε συμμαθήτριες και συμμαθητές τους.

Η σχολική διαμεσολάβηση από ομηλικούς αποτελεί μία εναλλακτική πρακτική στο παραδοσιακό σύστημα επίλυσης συγκρούσεων και απόδοσης ευθυνών και τιμωριών από ενηλικούς. Με τη μέθοδο αυτή, τα ίδια τα εμπλεκόμενα μέρη προσφεύγουν οικειοθελώς στους συνομηλικούς διαμεσολαβητές και διαμεσολαβήτριες και ακολουθώντας με τη βοήθειά τους μία συγκεκριμένη διαδικασία, ερευνούν τα αίτια της σύγκρουσής τους, συμφωνούν στη λύση της και δεσμεύονται να τηρήσουν την αμοιβαία συμφωνία.

Είναι προφανές ότι αυτή η μέθοδος επίλυσης διαφορών και συγκρούσεων, που βασίζεται στον διάλογο, στην ενσυναίσθηση και στην ενεργητική ακρόαση, συμβάλλει στην ενδυνάμωση των μαθητών και μαθητριών στη διαχείριση συγκρούσεων (μέσα και έξω από το σχολείο), στη βελτίωση των σχέσεων και γενικότερα στη δημιουργία ενός υγιούς, θετικού, ασφαλούς και πιο δημοκρατικού σχολικού περιβάλλοντος.

Η διαμεσολάβηση παρουσιάζει μεταξύ άλλων τα παρακάτω οφέλη:

- Ενδυναμώνει τους μαθητές και τις μαθήτριες με δεξιότητες και στρατηγικές για τη διαχείριση συγκρούσεων μέσα και έξω από το σχολείο.
- Βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να αποκτήσουν αυτογνωσία και αυτοπεποίθηση, καθώς και κατανόηση για τα προβλήματα που απασχολούν τους συμμαθητές/-τριές τους.
- Οικοδομεί ισχυρές σχέσεις συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης στη σχολική κοινότητα.
- Αναπτύσσει χρήσιμα επικοινωνιακά εργαλεία και συμβάλλει στη διευκόλυνση της μαθησιακής διαδικασίας μέσα σε ένα εποικοδομητικό και δημιουργικό σχολικό περιβάλλον.

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

Για να γίνει αποδεκτή από τη σχολική κοινότητα και αποτελεσματική η διαδικασία της σχολικής διαμεσολάβησης, σημαντικό είναι να διασφαλίζεται ο εθελοντικός της χαρακτήρας. Οι διαφωνούντες πρέπει με προθυμία να ακολουθήσουν τη διαδικασία που τους προτείνεται για την επίλυση της διαφοράς τους και να αποδεχτούν τους όρους της.

Για τον λόγο αυτό είναι βασικό να γίνουν εκ των προτέρων γνωστοί και να διασφαλίζονται οι ακόλουθοι όροι:

1. **Εθελοντική συμμετοχή:** Οι μαθητές και μαθήτριες που έχουν βιώσει κάποια σύγκρουση με μαθητή ή μαθήτρια στο σχολείο, ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στη διαδικασία της διαμεσολάβησης

χωρίς να εξαναγκάζονται από κάποιον ενήλικα (δάσκαλο ή γονέα). Οι εκπαιδευτικοί που μπορεί να ήταν μάρτυρες κάποιου περιστατικού σύγκρουσης ή οι γονείς που ίσως ενημερωθούν από το παιδί ή τους εκπαιδευτικούς χι' αυτό, μπορούν επίσης να παροτρύνουν το παιδί να επιλέξει τη διαμεσολάβηση. Σε καμία περίπτωση όμως δε την επιβάλλουν ως διαδικασία, ούτε την ξεκινούν με δική τους πρωτοβουλία.

2. **Αντικειμενικότητα και ουδετερότητα:** Οι διαμεσολαβητές και διαμεσολαβήτριες οφείλουν να λειτουργούν αντικειμενικά και να είναι απαλλαγμένοι/ες από προκαταλήψεις και στερεότυπα. Εάν κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης αισθανθούν ότι δεν μπορούν να λειτουργήσουν με τον παραπάνω τρόπο, επιβάλλεται να αποσυρθούν, αναθέτοντας το περιστατικό σε κάποιον άλλον διαμεσολαβητή, κάποια άλλη διαμεσολαβήτρια.
3. **Αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων:** Προκειμένου να διασφαλιστεί η αμεροληψία, οι διαμεσολαβητές και διαμεσολαβήτριες δεν μπορούν να αναλαμβάνουν υποθέσεις στις οποίες συνδέονται με προσωπική σχέση με κάποιον/κάποια από τους διαφωνούντες (πχ. είναι συγγενείς ή φίλοι).
4. **Εχεμύθεια:** Είναι πολύ βασικό οι διαμεσολαβητές και διαμεσολαβήτριες να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των εμπλεκόμενων, χι' αυτό γίνεται από την αρχή της διαδικασίας ξεκάθαρο πως η συζήτηση είναι εμπιστευτική και ότι δεσμεύονται να μη μεταφέρουν το περιεχόμενό της σε τρίτους.
5. **Ποιότητα της διαδικασίας:** Η διαδικασία θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από σεβασμό προς τα διαφωνούντα μέλη, ευγένεια, ισότητα και ειλικρίνεια, αρχές τις οποίες τηρούν οι διαμεσολαβητές και διαμεσολαβήτριες και απαιτούν να σεβαστούν και οι εμπλεκόμενοι. Αν κατά τη διαδικασία έστω μια από αυτές καταστρατηγηθεί, τότε ο διαμεσολαβητής/η διαμεσολαβήτρια οφείλει να διακόψει τη συνεδρία. Σε περίπτωση που αυτό επαναλαμβάνεται συχνά, οι διαμεσολαβητές και διαμεσολαβήτριες οφείλουν να συμβουλευτούν τον/τη συντονιστή/-τρια του προγράμματος.
6. **Συνεχής βελτίωση της διαδικασίας:** Οι διαμεσολαβητές και διαμεσολαβήτριες οφείλουν συνεχώς να προσπαθούν να αναβαθμίζουν τη διαδικασία και τις τεχνικές τους. Έτσι, είναι βασικό στοιχείο της εκπαίδευσής τους να οργανώνεται συστηματικά η ανταλλαγή εμπειριών με στόχο την ενδυνάμωσή τους.
7. **Διαφήμιση και προώθηση:** Σημαντική για την αποδοχή και αναγνωρισιμότητα του προγράμματος είναι η ενημέρωση της σχολικής κοινότητας με διάφορα μέσα όπως: ανάρτηση σε εμφανές σημείο των αρχών της λειτουργίας του προγράμματος καθώς και των ονομάτων και φωτογραφιών των ενεργεία διαμεσολαβητών/-τριών, διευκολύνοντας την αναγνωρισιμότητά τους στα διαλείμματα.

Ειρήνη Γρηγοριάδου, Σχολική διαμεσολάβηση:
Ένας οδηγός για την επίλυση συγκρούσεων στο σχολείο από ομηλικούς (απόσπασμα)

1 Ομαδική εργασία

Σε κάθε ομάδα οι μαθητές δημιουργούν ένα μικρό κόμικ, με 4-6 σκηνές (καρέ) όπου παρουσιάζουν ένα περιστατικό σύγκρουσης στο σχολείο και πώς η σχολική διαμεσολάβηση βοηθά στη λύση του.

Μπορούν να χρησιμοποιήσουν φούσκες διαλόγου και εκφράσεις προσώπων για να δείξουν τη διαδικασία και τα συναισθήματα των χαρακτήρων.

2 Ομαδική εργασία

Οι μαθητές ανά ομάδα δημιουργούν μια φανταστική συνεδρία διαμεσολάβησης (προσομοίωση).

Κάθε ομάδα αναλαμβάνει ρόλους, όπως «διαμεσολαβητής», «εμπλεκόμενοι μαθητές», «μάρτυρας» και αναπαριστά μια σύγκρουση και τη διαδικασία επίλυσής της.

Στο τέλος, η τάξη συζητά τι πήγε καλά και τι θα μπορούσε να βελτιωθεί.

3 Ομαδική εργασία

Οι μαθητές σχεδιάζουν μια αφίσα που προωθεί τη σχολική διαμεσολάβηση, παρουσιάζοντας τα οφέλη και τους κανόνες της με δημιουργικό τρόπο.

Χρησιμοποιούν εικόνες, συνθήματα και παραδείγματα για να εξηγήσουν πώς μπορεί να βοηθήσει στη σχολική ζωή.

4 Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Συζητάμε για την επίλυση των διαφορών με τη βοήθεια του γραφικού οργανωτή που βρίσκεται στο ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο.

Στη συνέχεια, κάνουμε αφίσα τον γραφικό οργανωτή με τους τίτλους και την αναρτάμε στον τοίχο της τάξης μας!

Κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες: βασικές αρχές

Η Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ) βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την προσωπική τους ανάπτυξη, τη σχολική επιτυχία και τη δημιουργία θετικών σχέσεων. Αυτές οι δεξιότητες ενισχύουν την αυτογνωσία, τη συνεργασία και την ενσυναίσθηση, επιτρέποντας στους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα τον εαυτό τους και τους γύρω τους. Οι πέντε βασικές κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες είναι οι ακόλουθες:

- **Αυτογνωσία:** είναι η ικανότητα να αναγνωρίζουμε τα συναισθήματά μας, να κατανοούμε πώς επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας και να έχουμε αυτοπεποίθηση στις ικανότητές μας.
- **Αυτοδιαχείριση:** είναι η ικανότητα να ελέγχουμε τα συναισθήματά μας, να διαχειριζόμαστε το άγχος, να παραμένουμε συγκεντρωμένοι και να επιμένουμε στην επίτευξη των στόχων μας.
- **Υπεύθυνη λήψη αποφάσεων:** είναι η ικανότητα να κάνουμε επιλογές λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες των πράξεών μας και να επιλέγουμε λύσεις που προάγουν τη θετική κοινωνική συμπεριφορά.
- **Δεξιότητες σχέσεων:** είναι η ικανότητα να διατηρούμε υγιείς και θετικές σχέσεις, να επικοινωνούμε αποτελεσματικά, να επιλύουμε συγκρούσεις και να συνεργαζόμαστε με τους άλλους.
- **Κοινωνική ενσυναίσθηση:** είναι η ικανότητα να κατανοούμε και να σεβόμαστε τα συναισθήματα και τις ανάγκες των άλλων, να δείχνουμε κατανόηση και να συμβάλλουμε σε ένα υποστηρικτικό κοινωνικό περιβάλλον.

Η διδασκαλία των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων δεν είναι απλώς μια επιπλέον δραστηριότητα, αλλά ένας βασικός πυλώνας για την ανάπτυξη υπεύθυνων και ευτυχισμένων ανθρώπων. Η ενσωμάτωσή της στο σχολικό πρόγραμμα μπορεί να βελτιώσει τη μαθησιακή εμπειρία και να ενισχύσει τις σχέσεις στην τάξη και στην κοινωνία.

HMH Education Company (προσαρμογή από τη συγγραφική ομάδα)

Δραστηριότητες για την ανάπτυξη των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων

1. Ανάπτυξη αυτογνωσίας:

- Καταγράψτε τρία συναισθήματα που νιώσατε σήμερα και εξηγήστε τι τα προκάλεσε.
- Δημιουργήστε έναν «χάρτη συναισθημάτων» όπου σχεδιάζετε ή γράφετε τις αντιδράσεις σας σε διάφορες καταστάσεις.

2. Δημιουργούμε γωνιά διαλόγου:

- Σχηματίστε κύκλο συζήτησης.
- Ο/Η κάθε μαθητής/-τρια λέει σύντομα πώς νιώθει όταν: α) θυμώνει, β) αγχώνεται, γ) στεναχωριέται.
- Οι υπόλοιποι ρωτούν «Τι σε βοηθά να ηρεμήσεις;» και καταγράφουν 2 ιδέες σε χαρτάκι.
- Τοποθετούν τα χαρτάκια σε κοινό «κουτί ευημερίας» και συζητούν τρόπους υποστήριξης.

3. Καλλιέργεια υπεύθυνης λήψης αποφάσεων:

- Διαβάστε ένα σενάριο όπου κάποιος πλήγωσε τα συναισθήματα ενός συμμαθητή και απαντήστε στις ερωτήσεις:
  - Γιατί κάνατε αυτή την επιλογή;
  - Ήταν η καλύτερη επιλογή;
  - Πώς έκανε τους άλλους να νιώσουν;
  - Τι θα μπορούσατε να είχατε κάνει διαφορετικά;
- Συζητήστε ηθικά ζητήματα στην καθημερινή ζωή, όπως τι σημαίνει να είσαι ειλικρινής.

4. Ενίσχυση δεξιοτήτων σχέσεων:

- Εργαστείτε σε ομάδες και βρείτε λύσεις σε ένα φανταστικό πρόβλημα που απαιτεί ομαδική προσπάθεια.
- Διοργανώστε παιχνίδια ρόλων όπου αναπαριστάτε μια διαφωνία και βρίσκετε μια δίκαιη λύση.

5. Ανάπτυξη κοινωνικής ενσυναίσθησης:

- Διαβάστε ένα λογοτεχνικό κείμενο και μπείτε στη θέση των χαρακτήρων. Στη συνέχεια, απαντήστε στις ερωτήσεις:
  - Τι ένιωθε ο χαρακτήρας σε αυτό το σημείο;
  - Πώς θα αντιδρούσατε αν ήσασταν στη θέση του;
  - Τι θα μπορούσε να κάνει διαφορετικά;
- Συμμετάσχετε σε ένα ομαδικό έργο κοινωνικής προσφοράς, όπως η δημιουργία καρτών για ηλικιωμένους ή η συγκέντρωση τροφίμων για ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

Ίδια ή διαφορετικά κείμενα;**1^ο κείμενο**

Η Άννα περπατούσε στο δάσος. Τα δέντρα έριχναν σκιά, ενώ τα λουλούδια μοσχοβολούσαν. Ένα σκιουράκι πήδηξε από ένα κλαδί και στάθηκε σε έναν βράχο. Η Άννα χαμογέλασε, απολαμβάνοντας την ομορφιά της φύσης.

2^ο κείμενο

Η **μικρή** Άννα περπατούσε στο **καταπράσινο** δάσος. Τα **ψηλά** δέντρα έριχναν **δροσερή** σκιά, ενώ τα **πολύχρωμα** λουλούδια μοσχοβολούσαν ευχάριστα. Ένα **παιχνιδιάρικο** σκιουράκι πήδηξε από ένα **χοντρό** κλαδί και στάθηκε σε έναν **μεγάλο, λείο** βράχο. Η Άννα χαμογέλασε **χαρούμενα**, απολαμβάνοντας τη **γαλήνια** ομορφιά της φύσης.

1Ομαδική εργασία**Ερωτήσεις για συζήτηση**

1. Ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα στα δύο κείμενα;
2. Τι προσφέρουν οι λέξεις που προσθέσαμε;
3. Βρείτε στο βιβλίο της Γραμματικής μας, τι είναι τα επίθετα.
4. Πώς αλλάζει η εικόνα που σχηματίζουμε στο μυαλό μας όταν υπάρχουν επίθετα;
5. Γράψτε 3 προτάσεις χρησιμοποιώντας επίθετα για να περιγράψετε ένα μέρος που σας αρέσει.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τα επίθετα είναι οι λέξεις που συνοδεύουν τα ουσιαστικά και μας λένε κάθε φορά πώς ακριβώς είναι το ουσιαστικό, δηλαδή τι ποιότητα ή ιδιότητα έχει.

- Τα επίθετα είναι πολύ χρήσιμα, γιατί μας βοηθούν να ξεχωρίζουμε και να καταλαβαίνουμε καλύτερα κάθε φορά για τι είδους/λογής ουσιαστικό μιλάμε.
- Τα επίθετα παίρνουν το γένος των ουσιαστικών που προσδιορίζουν. Έτσι, έχουν τρία γένη, αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο, που έχουν ξεχωριστές καταλήξεις το καθένα.
- Τα επίθετα έχουν τον ίδιο αριθμό και την ίδια πτώση με τα ουσιαστικά που προσδιορίζουν.
- Τα επίθετα είναι μια μεγάλη οικογένεια. Στον πίνακα βλέπουμε τις ομάδες των επιθέτων.

Οι ομάδες των επιθέτων

-ος, -η, -ο	όμορφος, όμορφη, όμορφο
-ος, -α, -ο	ωραίος, ωραία, ωραίο
-ος, -ια, -ο	μέτριος, μέτρια, μέτριο
-ύς, -ιά, -ύ	βαθύς, βαθιά, βαθύ
-ής, -ιά, -ί	σταχτής, σταχτιά, σταχτί
-ης, -α, -ικο	γκρινιάρης, γκρινιάρα, γκρινιάρικο
-άς/-ης, -ου, -άδικο/ -ούδικο/-ήδικο	υπναράς, υπναρού, υπναράδικο/-ούδικο καβγατζής, καβγατζού, καβγατζήδικο
-ων, -ουσα, -ον	ενδιαφέρων, ενδιαφέρουσα, ενδιαφέρον
-ων/-ονας, -ον	ευχνώμων, ευχνώμων, ευχνώμον
-υς, -εία, -ύ	ευθύς, ευθεία, ευθύ
-ης, -ης, -ες	ακριβής, ακριβής, ακριβές
πολύς, πολλή, πολύ	

2

Ατομική εργασία

Γράψε 5 προτάσεις που να περιλαμβάνουν επίθετα από διαφορετικές ομάδες (βλέπε τον πίνακα με τις ομάδες των επιθέτων).

.....

.....

.....

.....

Ο Μικρός Πρίγκιπας (απόσπασμα)

Τότε ήταν που εμφανίστηκε η αλεπού.
 «Καλημέρα» είπε η αλεπού.
 «Καλημέρα» απάντησε ευγενικά ο μικρός πρίγκιπας που γύρισε αλλά δεν είδε τίποτα.
 «Είμαι εδώ πέρα» είπε η φωνή «κάτω από τη μηλιά».
 «Τι είσαι εσύ;» είπε ο μικρός πρίγκιπας. «Είσαι πολύ χαριτωμένη...»
 «Είμαι μια αλεπού» είπε η αλεπού.
 «Έλα να παίξεις μαζί μου» της πρότεινε ο μικρός πρίγκιπας. «Είμαι πολύ λυπημένος...»
 «Δεν μπορώ να παίξω μαζί σου» είπε η αλεπού.
 «Δεν είμαι εξημερωμένη».
 «Α! συγνώμη!» είπε ο μικρός πρίγκιπας. Μα κατόπιν σκέψης, πρόσθεσε:
 «Τι σημαίνει εξημερώνω;»
 «Δεν είσαι από εδώ» είπε η αλεπού «τι ψάχνεις;»
 «Ψάχνω τους ανθρώπους» είπε ο μικρός πρίγκιπας. «Τι σημαίνει εξημερώνω;»
 «Οι άνθρωποι» είπε η αλεπού «έχουν όπλα και κυνηγούν. Αυτό είναι πολύ ενοχλητικό! Εκτρέφουν επίσης και κότες. Αυτό είναι το μόνο ενδιαφέρον τους. Ψάχνεις για κότες;»
 «Όχι» είπε ο μικρός πρίγκιπας. «Ψάχνω για φίλους. Τι σημαίνει εξημερώνω;»

«Είναι κάτι που έχει ξεχαστεί αρκετά» είπε η αλεπού. «Σημαίνει δημιουργώ δεσμούς»
 «Δημιουργώ δεσμούς;»
 «Φυσικά» είπε η αλεπού. «Μέχρι στιγμής είσαι για μένα ένα μικρό αγόρι, ίδιο ακριβώς με άλλα εκατό χιλιάδες μικρά αγόρια. Κι εγώ δεν σ' έχω ανάγκη. Ούτε κι εσύ μ' έχεις ανάγκη.
 Δεν είμαι για σένα παρά μια αλεπού ίδια ακριβώς με άλλες εκατό χιλιάδες αλεπούδες. Αν όμως με εξημερώσεις, θα έχουμε ανάγκη ο ένας τον άλλο. Θα είσαι για μένα μοναδικός στον κόσμο. Θα είμαι για σένα μοναδική στον κόσμο...»

Antoine de Saint-Exupéry, Ο Μικρός Πρίγκιπας (απόσπασμα)

1

Ομαδική εργασία

Διαβάστε προσεκτικά το απόσπασμα από το βιβλίο «Ο Μικρός Πρίγκιπας». Στη συνέχεια, προχωρήστε στα παρακάτω βήματα.

1ο βήμα: Εντοπισμός και κατηγοριοποίηση επιθέτων και μετοχών

- Υπογραμμίστε όλα τα επίθετα και τις μετοχές στον διάλογο του πρίγκιπα και της αλεπούς (π.χ. μικρό, χαριτωμένη).
- Κατατάξτε τις λέξεις που υπογραμμίσατε σε δύο κατηγορίες, ανάλογα με το αν είναι επίθετα (π.χ. μικρό) ή μετοχές (π.χ. χαριτωμένη).

2ο βήμα: Αντικατάσταση

- Διαλέξτε **τρία** από τα εντοπισμένα επίθετα ή μετοχές.
- Αντικαταστήστε τα με δικά σας συνώνυμα που «ζωντανεύουν» το κείμενο (π.χ. μικρό → ελάχιστο).
- Συζητήστε σε ποιο βαθμό αλλάζει η **ατμόσφαιρα** ή η **ένταση** του διαλόγου.

3ο βήμα: Δραματοποίηση

- Σε ζευγάρια, ο/η ένας/μία είναι ο Μικρός Πρίγκιπας και ο/η άλλος/η η Αλεπού.
- Επιλέξτε **μία** σύντομη σκηνή (4-6 σειρές) και παίξτε τον διάλογο, **ενσωματώνοντας** τα νέα σας επίθετα ή μετοχές.
- Οι υπόλοιποι παρατηρητές/-τριες σημειώνουν με μία λέξη πώς ένιωσαν (π.χ. ζεστασιά, αγωνία).

4ο βήμα: Δημιουργική γραφή

- Κάθε ομάδα γράφει σε 60-70 λέξεις **τη δική της περιγραφή για το τι είναι φιλία**.
- Χρησιμοποιήστε **τουλάχιστον 5 επίθετα ή μετοχές** - είτε από το κείμενο είτε καινούργια - για να δημιουργήσετε μια ζωντανή, συναισθηματική εικόνα.

Άρθρα είναι οι μικρές λέξεις που μπαίνουν μπροστά από τα ουσιαστικά, τα επίθετα, τις κλιτές μετοχές και ορισμένες αντωνυμίες. Μας δηλώνουν αν η λέξη που ακολουθεί είναι αρσενικό, θηλυκό ή ουδέτερο (**γένος**), αν πρόκειται για ένα ή πολλά (**αριθμό**), σε ποια **πτώση** βρίσκεται και κατά πόσον κάτι είναι **ορισμένο** ή **αόριστο**.

Τα άρθρα συμφωνούν με τα ουσιαστικά, τα επίθετα και τις κλιτές μετοχές που συνοδεύουν σε **γένος, αριθμό και πτώση**. Έχουμε δύο είδη **άρθρων**

(Μπορούμε να βρούμε περισσότερες πληροφορίες στο βιβλίο της Γραμματικής μας)

Αόριστο άρθρο: ένας, μια, ένα

Δηλώνει ότι η λέξη που ακολουθεί δεν είναι συγκεκριμένη ή ότι δεν έχουμε μιλήσει προηγουμένως γι' αυτήν.

Ένας λύκος και **μια** αλεπού ζούσαν σε **ένα** λιβάδι.

Οριστικό άρθρο: ο, η, το

Δηλώνει ότι η λέξη που ακολουθεί είναι συγκεκριμένη και γνωστή.

Ο λύκος μας, που λέτε, είχε να φάει τρεις μέρες. **Το** αρνί, όμως, δεν έλεγε να ξεμυτίσει από **τον** ναό.

Το χρησιμοποιούμε και όταν θέλουμε να κάνουμε κάποια γενική δήλωση.

Τα παραμύθια με **τους** λύκους και τις αλεπούδες αρέσουν πολύ **στα** μικρά παιδιά.

1 Ατομική εργασία**α** Διάβασε το κείμενο και συμπλήρωσε τα σωστά άρθρα (οριστικά ή αόριστα) στα κενά.

Στην τάξη μπήκε ..... νέος μαθητής. .... δάσκαλος τον καλωσόρισε και του έδειξε ..... θέση δίπλα σε ..... συμμαθητή του. Στο διάλειμμα, γνώρισε ..... παιδιά και μίλησαν για ..... ομαδικό παιχνίδι που θα έπαιζαν το απόγευμα. Όταν γύρισε σπίτι, θυμήθηκε ..... ωραία στιγμή της ημέρας του και χαμογέλασε.

β Απάντησε προφορικά και γραπτά στην ερώτηση: πώς καταλαβαίνουμε αν χρειάζεται οριστικό ή αόριστο άρθρο;**2** Ατομική εργασία

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το σωστό οριστικό ή αόριστο άρθρο.

1. Στην αυλή έπαιζε ..... παιδί με ..... μπάλα.
2. .... δάσκαλος μπήκε στην τάξη και χαιρέτησε ..... μαθητές.
3. Σήμερα διάβασα ..... πολύ ενδιαφέρον βιβλίο.
4. .... εργασία που μας έβαλε η δασκάλα ήταν διασκεδαστική.
5. Στον τοίχο υπήρχε ..... όμορφη ζωγραφιά.

Η περίληψη

Η περίληψη είναι η συνοπτική απόδοση των βασικών σημείων ενός κειμένου με σαφή και δομημένο τρόπο. Αποσκοπεί στη διατήρηση της ουσίας του αρχικού κειμένου, χωρίς περιττές λεπτομέρειες ή προσωπικά σχόλια. Μια σωστή περίληψη παρουσιάζει τις κύριες ιδέες και τα βασικά επιχειρήματα του κειμένου με συνεκτικότητα και ακρίβεια, διατηρώντας το ύφος και την πρόθεση του αρχικού συγγραφέα.

Η σύνταξη μιας καλής περίληψης απαιτεί συγκεκριμένα βήματα και τεχνικές. Ακολούθησε τις παρακάτω οδηγίες για να συντάξεις μια καλή περίληψη:

- 1. Κατανόηση του κειμένου:** Διάβασε προσεκτικά το κείμενο, εντόπισε τις κύριες ιδέες, τα βασικά επιχειρήματα και τη συνολική δομή του.
- 2. Επιλογή βασικών σημείων:** Κατάγραψε τις σημαντικότερες πληροφορίες και τις κύριες ιδέες που θα συμπεριλάβεις στην περίληψη.
- 3. Σύνταξη συνοπτικών προτάσεων:** Χρησιμοποίησε σύντομες και περιεκτικές προτάσεις για να αποδώσεις τα βασικά σημεία του κειμένου, αποφεύγοντας περιττές λεπτομέρειες.
- 4. Διατήρηση της δομής:** Ακολούθησε τη συνολική δομή του αρχικού κειμένου, διατηρώντας την εισαγωγή, το κύριο μέρος και το συμπέρασμα.
- 5. Έλεγχος και αναθεώρηση:** Διάβασε ξανά την περίληψη και διόρθωσε τυχόν συντακτικά, γραμματικά ή ορθογραφικά λάθη. Βεβαιώσου ότι είναι σαφής, συνοπτική και ακριβής.

Ποια είναι η Χαν Γκανγκ;

Η Νοτιοκορεάτισσα συγγραφέας Χαν Γκανγκ, τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας 2024. Είναι η πρώτη συγγραφέας από τη Νότια Κορέα που τιμάται με αυτό το βραβείο.

Η Χαν Γκανγκ, που γράφει ποιήματα, νουβέλες και μυθιστορήματα στα κορεάτικα, βραβεύτηκε «για την έντονη ποιητική πρόζα της που πραγματεύεται ιστορικά τραύματα και εκθέτει τον εύθραυστο χαρακτήρα της ανθρώπινης ζωής», ανέφερε στην ανακοίνωσή της η κριτική επιτροπή.

Παράλληλα με τη λογοτεχνία, ασχολείται επίσης με τα εικαστικά και τη μουσική, κάτι που αντανακλάται στο σύνολο της λογοτεχνικής παραγωγής της. «Το έργο της Χαν Γκανγκ χαρακτηρίζεται από αυτή τη διπλή έκθεση του πόνου, μια αντιστοιχία ανάμεσα στο πνευματικό και το σωματικό μαρτύριο, σε στενή σχέση με την ανατολική σκέψη», διευκρίνισε η Σουηδική Ακαδημία.

Η Χαν Κανγκ, που γεννήθηκε στις 27 Νοεμβρίου 1970 στο Γκουάνγκ Τζου της Νότιας Κορέας, διαθέτει «μοναδική συνείδηση των σχέσεων ανάμεσα στο σώμα και την ψυχή, τα ζωντανά και τα νεκρά, και, με το ποιητικό και πειραματικό στυλ της, θεωρείται πρωτοπόρος στον τομέα της σύγχρονης πρόζας», δήλωσε στους δημοσιογράφους ο πρόεδρος της επιτροπής Νόμπελ Άντερς Όλσον.

Η νοτιοκορεάτισσα συγγραφέας εκτοξεύθηκε στο διεθνές στερέωμα με το μυθιστόρημά της «Η χοροτοφάγος», η αγγλική μετάφραση του οποίου (2015) τιμήθηκε με το Διεθνές Βραβείο Μπούκερ 2016. Στα ελληνικά το βιβλίο κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Καστανιώτη το 2020 σε μετάφραση της Αμαλίας Τζιώτη. Το 2022 κυκλοφόρησε επίσης από τις ίδιες εκδόσεις, και πάλι σε μετάφραση Αμαλίας Τζιώτη, το μυθιστόρημά της «Μάθημα Ελληνικών».

SanSimera.gr, Στη Νοτιοκορεάτισσα Χαν Γκανγκ το Νόμπελ Λογοτεχνίας 2024
(προσαρμογή από τη συγγραφική ομάδα)

1

Ομαδική εργασία

Διαβάστε το κείμενο προσεκτικά και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις. Στη συνέχεια, χρησιμοποιήστε τις απαντήσεις σας για να συντάξετε μια περίληψη 4-5 προτάσεων.

1. Ποια είναι η Χαν Γκανγκ και ποια η σημαντική διάκρισή της;
2. Για ποιο λόγο βραβεύτηκε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας;
3. Ποια άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία για το έργο και το ύφος της αναφέρονται στο κείμενο;
4. Ποιο βιβλίο της την έκανε παγκοσμίως γνωστή και πότε βραβεύτηκε;
5. Ποια έργα της έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά και πότε εκδόθηκαν;

Οδηγίες για τη σύνταξη της περίληψης:

- Προσπαθήστε να απαντήσετε στις ερωτήσεις με σύντομες και σαφείς προτάσεις.
- Συνδέστε τις απαντήσεις σας ώστε η περίληψη να έχει ροή και συνοχή.
- Αποφύγετε λεπτομέρειες, όπως ονόματα μεταφραστών ή εκδοτών, αν δεν είναι απολύτως απαραίτητες.

Η δομή ενός κειμένου περιγραφής ανθρώπινων χαρακτήρων μπορεί να ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

Οργανωτής περιγραφής ανθρώπινων χαρακτήρων

Παράδειγμα κειμένου

1 Εισαγωγή:

Ξεκινήστε εισάγοντας το θέμα της περιγραφής, αναφέροντας τον λόγο ή τον σκοπό πίσω από την περιγραφή των ανθρώπων. Μπορείτε επίσης να προσδιορίσετε τον τρόπο που θα περιγράψετε τους χαρακτήρες (π.χ. φυσικά χαρακτηριστικά, χαρακτηριστικά, συμπεριφορές κ.λπ.).

1. Ένας άνθρωπος που ξεχωρίζει για την αξιοπιστία και την ευγενική φύση του είναι η Μαρία.

2 Περιγραφή φυσικών χαρακτηριστικών:

Περιγράψτε τα φυσικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου που θέλετε να περιγράψετε. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει πτυχές, όπως το ύψος, το χρώμα των ματιών και των μαλλιών, το σχήμα του προσώπου κ.λπ.

2. Η Μαρία είναι μια γυναίκα μεσαίου ύψους, με λεπτά χαρακτηριστικά στο πρόσωπο και μακριά καστανά μαλλιά που πέφτουν πάνω στους ώμους της. Το πρόσωπό της φωτίζεται πάντα από ένα γλυκό χαμόγελο και τα μάτια της αντανακλούν μια αίσθηση γαλήνης και σοφίας.

3 Χαρακτηριστικά προσωπικότητας:

Αναφερθείτε στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ανθρώπου που περιγράφετε. Περιγράψτε τη συμπεριφορά του, τις προτιμήσεις του, τις αντιδράσεις του σε διάφορες καταστάσεις κ.λπ.

3. Η Μαρία είναι γνωστή για τον ανοιχτό της χαρακτήρα και την ευγένεια προς όλους γύρω της. Πάντα είναι έτοιμη να βοηθήσει τους άλλους και να τους προσφέρει συμβουλές και στήριξη σε δύσκολες στιγμές. Οι φίλοι της την εκτιμούν για την ειλικρίνεια και την εντιμότητά της.

4 παραδείγματα και ιστορίες:

Χρησιμοποιήστε παραδείγματα ή ιστορίες για να ενισχύσετε την περιγραφή του χαρακτήρα. Μια επίκαιρη αναφορά σε συγκεκριμένες εμπειρίες ή συμπεριφορές μπορεί να βοηθήσει τον αναγνώστη να κατανοήσει καλύτερα τον χαρακτήρα.

4. Είναι επίσης γνωστό ότι η Μαρία είναι πολύ οργανωτική και αποτελεσματική στη δουλειά της. Παρόλο που αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις, διαχειρίζεται με επιτυχία τις καθημερινές της υποχρεώσεις και είναι πάντα προετοιμασμένη για τις επόμενες προκλήσεις.

5 Συμπεράσματα:

Κλείστε το κείμενο με ένα σύντομο συμπέρασμα ή αναδρομική αναφορά στα βασικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου που περιγράψατε και τη σημασία τους.

5. Ο χαρακτήρας της Μαρίας αντικατοπτρίζει τις αξίες της ειλικρίνειας, της αλληλεγγύης και της εργατικότητας. Η παρουσία της δημιουργεί αίσθηση οικειότητας και ασφάλειας σε όλους όσους την γνωρίζουν.

Πέντε βασικά βήματα για την ενίσχυση της ενσυναίσθησης στα σχολεία

1. Να δίνουμε το παράδειγμα της ενσυναίσθησης.

Όταν νιώθουμε εκνευρισμένοι/ες με έναν/μία συμμαθητή/-τρια, μπορούμε να κάνουμε μια παύση, να πάρουμε μια βαθιά ανάσα και να προσπαθήσουμε να δούμε την κατάσταση από τη δική του/της οπτική, πριν αντιδράσουμε.

Αν ένας/μία συμμαθητής/-τρια δείχνει στεναχωρημένος/-η, είναι χρήσιμο να αντικατοπτρίζουμε τα συναισθήματά του/της πριν επιχειρήσουμε να αλλάξουμε τη συμπεριφορά του/της.

Ακόμη και η προσεκτική παρατήρηση των μη λεκτικών σημάτων - π.χ. μια απομακρυσμένη στάση - και η φιλική, διακριτική προσέγγιση μπορούν να κάνουν τη διαφορά.

2. Να κατανοήσουμε τι είναι η ενσυναίσθηση και γιατί έχει σημασία.

Να κατανοήσουμε ότι η ενσυναίσθηση δεν είναι μόνο να αντιλαμβανόμαστε τα συναισθήματα των άλλων/ών, αλλά και να ενεργούμε προς όφελός τους.

Είναι σημαντικό να δημιουργήσουμε έναν «οδηγό ενσυναίσθησης» όπου θα γράφουμε καλά και πραγματικά παραδείγματα ενσυναίσθησης, όπως προσφορά βοήθειας, καλοσύνη και ενεργητική ακρόαση.

3. Να εξασκήσουμε την ενσυναίσθηση στην πράξη.

Η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης απαιτεί χρόνο και εξάσκηση. Οι δασκάλες και οι δάσκαλοι μάς, με το παράδειγμά τους και την καθοδήγησή τους, συμβάλλουν καθοριστικά σ' αυτή τη διαδικασία. Μπορούμε να συμμετέχουμε σε παιχνίδια ρόλων, να διαβάζουμε ιστορίες και να συζητάμε πώς οι ήρωες βιώνουν διαφορετικές καταστάσεις. Επιπλέον, μπορούμε να αναγνωρίζουμε τα εμπόδια που δυσκολεύουν την ενσυναίσθηση, όπως είναι τα στερεότυπα ή ο φόβος της κριτικής, και να προτείνουμε τρόπους για να τα ξεπεράσουμε.

4. Να θέσουμε σαφείς ηθικές προσδοκίες.

Πρέπει να γνωρίζουμε τι αναμένουν οι άλλοι από εμάς: να νοιαζόμαστε για τους/τις συμμαθητές/τριές μας και να φροντίζουμε το περιβάλλον της τάξης. Μπορούμε να ενθαρρύνουμε ο ένας τον άλλο να διευρύνουμε τον κύκλο μας, να αποφεύγουμε προσβλητικές εκφράσεις και να παρεμβαίνουμε όταν εντοπίζουμε άδικες συμπεριφορές.

5. Να διαμορφώσουμε μια σχολική κουλτούρα ενσυναίσθησης.

Μπορούμε να μοιραζόμαστε μεταξύ μας αν νιώθουμε ασφαλείς, σεβαστοί και υποστηριγμένοι. Όταν ανακαλύπτουμε προβλήματα, ας συνεργαζόμαστε για να βρούμε λύσεις. Είναι σημαντικό να μην υπερτονίζουμε τον ανταγωνισμό ή την ατομική επιτυχία εις βάρος της συνεργασίας, γιατί αυτό μπορεί να διαβρώσει την εμπιστοσύνη και να μειώσει την ενσυναίσθησή μας.

1

Ομαδική εργασία

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις υπογραμμίζοντας τα αντίστοιχα σημεία του κειμένου:

1. Πώς ορίζεται η ενσυναίσθηση στο κείμενο;
2. Γιατί δεν αρκεί μόνο να κατανοούμε τα συναισθήματα των άλλων;
3. Ποιος είναι ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης των μαθητών;
4. Ποια είναι η «παγίδα της αδράνειας» και πώς μπορεί να ξεπεραστεί;
5. Ποια είναι τα εμπόδια στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και πώς μπορούμε να τα αντιμετωπίσουμε;

2

Ομαδική εργασία

Στο κείμενο αναφέρεται ότι οι άνθρωποι τείνουν να αισθάνονται περισσότερη ενσυναίσθηση για όσους τους μοιάζουν. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με αυτή τη διαπίστωση; Καταγράψτε την τελική άποψη που διαμορφώθηκε στην ομάδα σας.

3

Ομαδική εργασία

Με την ομάδα σας, παίξτε ένα παιχνίδι ρόλων, όπου κάποιος μαθητής ή μαθήτρια αντιμετωπίζει μια δύσκολη κατάσταση (π.χ. αισθάνεται μόνος/μόνη, τον/την κοροϊδεύουν ή δυσκολεύεται σε ένα μάθημα). Οι υπόλοιποι προσπαθούν να δείξουν ενσυναίσθηση και να τον/την υποστηρίξουν. Στη συνέχεια, συζητήστε πώς ένιωσαν όσοι έπαιξαν τους διαφορετικούς ρόλους.

4

Ομαδική εργασία

Περιγράψτε δύο χαρακτήρες σε ένα θεατρικό έργο: ο ένας να έχει ενσυναίσθηση, ενώ ο άλλος να μην έχει.

Σημειώστε τα επίθετα που ταιριάζουν σε αυτόν που έχει ενσυναίσθηση και τα επίθετα που ταιριάζουν στον άλλον χαρακτήρα.

5 Ομαδική εργασία**Ημερολόγιο Ενσυναίσθησης.**

Κάθε ομάδα φτιάχνει το «**Ημερολόγιο ενσυναίσθησης**». Σε αυτό θα καταγράφετε περιστατικά που παρατηρείτε στο σχολείο ή στη γειτονιά και σχετίζονται είτε με έλλειψη ενσυναίσθησης είτε με παραδείγματα θετικής ενσυναίσθησης.

Διάρκεια: 4 εβδομάδες

Τι να καταγράψετε;

- Τι συνέβη; (Περιγράψτε σύντομα το περιστατικό.)
- Πώς αντέδρασαν οι άνθρωποι που συμμετείχαν;
- Πώς θα μπορούσε να είχε εκφραστεί περισσότερη ενσυναίσθηση σε αυτή την περίπτωση;
- Αν ήταν μια θετική πράξη ενσυναίσθησης, τι την έκανε σημαντική;

Συζήτηση στην τάξη

Στο τέλος κάθε εβδομάδας, κάθε ομάδα θα παρουσιάσει ένα παράδειγμα από το ημερολόγιό της και θα προτείνει ιδέες για το πώς μπορούμε να ενισχύσουμε την ενσυναίσθηση στο σχολείο και στην καθημερινότητά μας.

Το κρυπτόλεξο είναι ένας τύπος παιχνιδιού λέξεων όπου προσπαθούμε να βρούμε συγκεκριμένες λέξεις κρυμμένες μέσα σε ένα πλέγμα με γράμματα. Οι λέξεις μπορούν να τοποθετηθούν κάθετα, οριζόντια ή διαγώνια και μπορεί να κρύβονται μέσα σε άλλες λέξεις ή να επικαλύπτονται. Συχνά, το κρυπτόλεξο συνοδεύεται από μια λίστα ή κατάλογο λέξεων που πρέπει να βρεθούν.

Ας δούμε ένα παράδειγμα κρυπτόλεξου

Παράδειγμα κρυπτόλεξου με λίγες και εύκολες λέξεις

```

Δ Μ Μ Α Θ Η Μ Α Δ Π
Α Μ Α Θ Η Τ Ρ Ι Α Α
Δ Η Θ Π Κ Μ Φ Ε Σ Ι
Α Ο Η Φ Σ Ι Α Κ Κ Δ
Σ Π Τ Φ Ι Α Γ Δ Α Ι
Κ Π Η Λ Η Σ Η Ρ Λ Α
Α Γ Σ Ρ Θ Σ Τ Ο Ο Ρ
Λ Ι Ο Φ Γ Γ Ο Μ Σ Μ
Α Ε Δ Θ Λ Σ Φ Η Σ Θ
Δ Ι Α Λ Ε Ι Μ Μ Α Ρ
    
```

ΕΚΔΡΟΜΗ ΦΑΓΗΤΟ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ
 ΜΑΘΗΜΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΘΗΤΡΙΑ
 ΜΑΘΗΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Παράδειγμα κρυπτόλεξου με λίγες και εύκολες λέξεις

```

Δ Μ Μ Α Θ Η Μ Α Δ Π
Α Μ Α Θ Η Τ Ρ Ι Α Α
Δ Η Θ Π Κ Μ Φ Ε Σ Ι
Α Ο Η Φ Σ Ι Α Κ Κ Δ
Σ Π Τ Φ Ι Α Γ Δ Α Ι
Κ Π Η Λ Η Σ Η Ρ Λ Α
Α Γ Σ Ρ Θ Σ Τ Ο Ο Ρ
Λ Ι Ο Φ Γ Γ Ο Μ Σ Μ
Α Ε Δ Θ Λ Σ Φ Η Σ Θ
Δ Ι Α Λ Ε Ι Μ Μ Α Ρ
    
```

ΕΚΔΡΟΜΗ ΦΑΓΗΤΟ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ
 ΜΑΘΗΜΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΘΗΤΡΙΑ
 ΜΑΘΗΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

1 Ομαδική εργασία

Στην ομάδα σας επιλέξτε το κρυπτόλεξο που θα λύσετε.
 Οι λέξεις είναι οι ίδιες, αλλά η επίλυση έχει διαφορετικό βαθμό δυσκολίας.

```

Ο Υ Μ Ι Ι Μ Τ Δ Α Σ Θ Φ Π Δ Α Α Κ Κ Ι Θ Ε Ε Ο Β Ι Ι Η Ο Κ Φ Η
Ο Ρ Π Γ Μ Ο Υ Ω Δ Β Μ Π Υ Ε Τ Ρ Ε Σ Ω Ν Β Ω Ο Ρ Μ Μ Κ Δ Ν Κ Ω
Δ Κ Τ Γ Α Η Ο Ι Η Υ Θ Θ Ρ Θ Ν Δ Μ Κ Ι Σ Β Β Ο Τ Ρ Α Δ Ρ Φ Υ Σ
Ε Α Υ Γ Μ Η Β Σ Δ Δ Ε Ι Γ Π Η Φ Ρ Θ Η Δ Π Δ Κ Δ Ι Σ Μ Κ Δ Α Σ
Θ Ρ Ν Ν Τ Β Δ Ω Τ Ι Α Β Π Ρ Ε Ο Γ Ι Υ Γ Σ Γ Τ Θ Δ Ω Τ Π Ρ Σ Τ
Ρ Γ Δ Ι Β Σ Ι Υ Ε Θ Μ Δ Ι Α Κ Υ Β Ε Ρ Ν Η Σ Η Ρ Φ Η Θ Τ Ο Β Ο
Θ Ν Θ Ι Κ Υ Α Ν Ν Ε Π Ρ Ν Τ Ν Γ Δ Ν Υ Α Ρ Ρ Η Β Γ Ν Η Σ Β Ρ Ε
Γ Κ Υ Π Ο Ν Φ Γ Σ Ι Μ Τ Ν Η Β Ν Β Ω Δ Σ Ω Ν Ν Ω Φ Κ Γ Ο Ο Φ Η
Τ Α Α Υ Η Ε Θ Ε Υ Δ Β Π Π Θ Φ Ι Ε Τ Ρ Β Ι Τ Σ Ω Μ Ν Τ Β Θ Γ Σ
Β Α Ω Β Γ Ρ Ρ Γ Ν Η Π Σ Υ Μ Β Ι Β Α Σ Μ Ο Σ Δ Ρ Β Ω Δ Ω Τ Ο Ι
Η Κ Ρ Ω Δ Γ Ε Ν Α Κ Ω Ω Β Υ Τ Γ Μ Α Ρ Π Υ Ρ Π Ω Α Μ Ν Ο Ω Γ Υ
Φ Ι Ο Β Θ Α Τ Β Ι Π Θ Θ Β Τ Γ Υ Φ Ε Ρ Ν Ρ Σ Ο Δ Μ Α Μ Θ Ι Φ Υ
Π Τ Η Η Η Σ Ι Γ Σ Η Σ Β Σ Δ Α Θ Ρ Ι Ν Δ Φ Ι Φ Τ Τ Κ Κ Τ Η Υ Υ
Ν Ι Ο Ι Ν Ι Κ Μ Θ Φ Σ Ο Υ Υ Τ Α Ω Π Κ Γ Π Φ Μ Ν Β Η Ω Π Γ Ρ Γ
Ω Ο Γ Η Τ Α Ο Σ Η Ο Μ Μ Α Τ Ε Δ Ν Υ Ε Α Σ Ρ Η Σ Δ Ρ Σ Μ Δ Φ Ν
Υ Τ Α Κ Η Θ Τ Π Σ Ρ Κ Μ Ν Π Β Δ Α Τ Θ Θ Ι Γ Ε Α Υ Δ Τ Η Ο Β Ν
Τ Ω Β Β Σ Η Η Θ Η Υ Β Κ Ι Δ Μ Κ Π Ε Ο Ω Θ Ν Ν Σ Ν Γ Ε Α Ο Κ Σ
Ρ Φ Θ Ρ Η Ρ Τ Σ Θ Ι Σ Ο Θ Γ Β Γ Μ Φ Τ Ρ Γ Α Ο Μ Φ Ω Ρ Ε Ε Σ Π
Α Ν Ν Ρ Τ Γ Α Μ Δ Ε Π Ι Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α Ε Α Η Τ Υ Ο Γ Κ Ο Θ Α
Ι Β Α Ε Κ Π Δ Π Η Ι Π Δ Ο Υ Ο Η Υ Υ Τ Ν Κ Σ Δ Ο Ω Δ Δ Φ Μ Π
Γ Φ Ι Ε Γ Π Ρ Γ Μ Β Γ Κ Γ Θ Σ Τ Μ Ο Τ Θ Θ Ο Ρ Μ Β Μ Μ Ε Ν Ο Υ
Π Ν Δ Φ Ι Π Σ Σ Π Ι Ι Κ Μ Α Φ Γ Γ Ε Υ Ν Δ Ε Η Ρ Ω Γ Ι Π Β Α Ε
Α Ο Υ Φ Ε Φ Σ Ι Η Μ Ν Ν Ο Ρ Π Ι Α Κ Ρ Κ Τ Τ Η Μ Ι Η Δ Α Ο Δ Α
Ε Ω Ο Γ Π Σ Ο Δ Κ Ν Θ Η Τ Ο Ο Τ Ι Π Ν Ω Μ Α Κ Μ Ο Τ Σ Α Θ Ω Τ
Μ Υ Δ Η Τ Ο Ε Ρ Β Π Ε Μ Π Ι Σ Τ Ο Σ Υ Ν Η Θ Ι Ν Σ Ω Η Ν Π Κ
Β Τ Κ Σ Σ Φ Σ Β Ι Α Ν Μ Π Δ Μ Φ Β Ι Μ Ν Φ Θ Ω Ω Σ Β Υ Ο Ο Ε Ι
Ε Σ Ι Τ Ν Ω Ρ Ο Α Α Η Ι Υ Β Γ Μ Ι Ω Ν Α Γ Κ Δ Ω Π Ι Θ Ν Ο Σ Σ
Φ Φ Τ Ε Ε Ο Δ Ο Φ Σ Δ Β Ν Ο Σ Θ Ι Α Κ Ι Σ Π Κ Α Φ Φ Ε Ρ Η Π Α
Κ Ν Γ Ω Β Β Τ Α Ι Ι Μ Α Θ Κ Ρ Η Η Δ Φ Ο Β Δ Κ Ν Υ Θ Η Α Γ Η Κ
Ι Η Ε Π Κ Γ Υ Ι Θ Δ Α Ο Υ Θ Α Γ Η Μ Μ Δ Α Ω Β Ρ Μ Σ Ω Ρ Θ Η Ι Α
Η Δ Φ Γ Ι Π Β Κ Σ Ω Ο Ι Σ Υ Π Δ Δ Κ Μ Μ Π Ω Ν Υ Τ Μ Υ Φ Γ Ω Κ
    
```

Βρείτε πού κρύβονται οι 11 λέξεις.

Λέξεις:

- ΑΕΙΦΟΡΙΑ
- ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ
- ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ
- ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ
- ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
- ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ
- ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ
- ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
- ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ
- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
- ΣΕΒΑΣΜΟΣ

Δ Σ Δ Σ Υ Μ Β Ι Β Α Σ Μ Ο Σ Φ Ο Ε
 Δ Η Ο Ι Π Π Ν Κ Γ Ω Σ Ω Μ Ο Μ Ε Μ
 Σ Μ Ι Ο Α Ε Θ Ι Ι Δ Ρ Κ Π Π Β Ε Π
 Υ Β Ν Γ Ρ Φ Π Α Σ Ν Ρ Δ Φ Ο Σ Τ Ι
 Ι Ν Υ Ε Σ Μ Ο Ι Α Τ Ι Ε Ε Τ Ρ Φ Σ
 Ι Π Ο Ο Τ Υ Μ Ρ Κ Ε Π Τ Μ Ο Ω Δ Τ
 Η Η Δ Η Β Σ Ν Η Ε Ο Ι Υ Ε Μ Ο Κ Ο
 Α Α Π Μ Μ Κ Ο Ε Γ Τ Ι Φ Δ Ε Ρ Ο Σ
 Κ Σ Σ Μ Φ Ο Β Α Ρ Μ Ι Ν Ο Κ Ω Δ Υ
 Ν Υ Μ Π Δ Ο Σ Κ Ρ Γ Γ Κ Ω Ρ Γ Θ Ν
 Η Β Ι Β Υ Ο Μ Υ Τ Ν Α Κ Ο Ν Ι Ε Η
 Η Η Ω Δ Θ Ο Π Π Ν Σ Β Σ Φ Τ Ι Α Υ
 Δ Ι Α Κ Υ Β Ε Ρ Ν Η Σ Η Ι Ι Η Α Ω
 Ν Ν Ω Ρ Σ Τ Ι Ε Υ Μ Ρ Σ Μ Α Κ Τ Η
 Τ Ι Η Κ Α Β Ν Σ Ε Β Α Σ Μ Ο Σ Δ Α
 Φ Ο Ε Ν Σ Υ Ν Α Ι Σ Θ Η Σ Η Ε Κ Κ
 Α Α Δ Γ Π Κ Α Ι Ν Ο Τ Ο Μ Ι Α Δ Ρ

**Βρείτε πού κρύβονται
 οι 11 λέξεις.**

Λέξεις:

ΑΕΙΦΟΡΙΑ
 ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ
 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ
 ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ
 ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
 ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ
 ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ
 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
 ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ
 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
 ΣΕΒΑΣΜΟΣ

Η Ι Υ Ω Ο Ρ Γ Γ Ο Ε Υ Υ Η Ο Κ Ν Β
 Ω Ν Γ Ε Υ Ι Ε Ρ Κ Γ Γ Γ Π Ι Ν Ω Ι
 Τ Υ Ρ Ν Π Η Σ Β Ι Κ Κ Ω Ι Β Σ Τ Ο
 Ε Α Ν Ν Γ Ω Η Υ Β Η Ε Υ Β Ρ Π Α Ν
 Π Π Μ Ν Ν Ε Μ Α Ν Σ Ε Β Α Σ Μ Ο Σ
 Β Ρ Υ Ο Π Ρ Η Ρ Γ Ε Ι Π Υ Υ Μ Σ Κ
 Μ Ι Α Ε Ο Π Α Γ Σ Σ Ρ Α Μ Υ Τ Κ Ω
 Σ Κ Σ Π Μ Μ Ο Ω Ε Α Τ Γ Υ Τ Σ Ω Ν
 Σ Ω Γ Ι Γ Ν Υ Τ Μ Ι Ο Ε Α Ε Γ Γ Γ
 Ν Α Ε Κ Α Τ Ε Μ Π Ι Σ Τ Ο Σ Υ Ν Η
 Α Κ Ν Ο Ο Σ Β Ω Ρ Π Μ Ρ Ο Η Ι Μ Κ
 Τ Γ Ω Ι Ρ Α Υ Π Α Σ Ε Μ Ω Ι Μ Α Α
 Υ Υ Π Ν Κ Α Ι Ν Ο Τ Ο Μ Ι Α Ι Π Ω
 Γ Μ Τ Ω Ο Ν Β Ε Ω Τ Β Ω Υ Υ Π Ι Π
 Σ Ω Γ Ν Υ Ω Ε Π Κ Ν Σ Ε Α Β Ν Ρ Π
 Ω Υ Ν Ι Τ Ο Κ Τ Γ Μ Σ Ω Υ Ε Ν Γ Τ
 Γ Ο Π Α Ε Κ Ο Ι Τ Ε Σ Τ Ω Π Β Υ Τ

**Βρείτε πού κρύβονται
 οι 5 λέξεις.**

Λέξεις:

ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ
 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ
 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
 ΣΕΒΑΣΜΟΣ

3 Ατομική εργασία

Συμπληρώστε τα κενά με την κατάλληλη πτώση των ουσιαστικών που δίνονται σε παρένθεση.

Η τάξη της Ε' δημοτικού είχε προγραμματίσει μια εκδρομή στο θέατρο για να παρακολουθήσουν μια παράσταση. Όλοι οι μαθητές ήταν ενθουσιασμένοι. .... (λεωφόρος) που οδηγούσε στο θέατρο ήταν γεμάτη αυτοκίνητα, αλλά ο οδηγός του λεωφορείου βρήκε έναν συντομότερο δρόμο για να φτάσουν εγκαίρως.

Μόλις έφτασαν, κάθισαν στις θέσεις τους και κοίταξαν τη σκηνή. .... (γραμμή) των καθισμάτων είχε τοποθετηθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε όλοι οι θεατές να βλέπουν εξίσου καλά. Αμέσως, οι μουσικοί ξεκίνησαν να παίζουν και η αρμονία .... (φωνή) των ηθοποιών έκανε την παράσταση ακόμα πιο μαγευτική. Ο δάσκαλος τόνισε ότι η επιτυχία της παράστασης εξαρτάται από την καλή .... (σύνταξη) του σεναρίου.

Η παράσταση μιλούσε για ..... (αγάπη) και τη δύναμή της. Τα παιδιά έμαθαν πόσο σημαντικό είναι να αγαπάμε και να βοηθάμε τους άλλους. Η σκηνοθεσία της ..... (παράσταση) ήταν τόσο καλή που καθήλωσε όλους τους μαθητές από την αρχή μέχρι το τέλος.

Το κεντρικό μήνυμα ..... (παράσταση) ήταν ότι η δύναμη ..... (αγάπη) μπορεί να φέρει απεριόριστη ευτυχία. Όλοι οι μαθητές γύρισαν σπίτι τους με χαμόγελα, γεμάτοι νέες εμπειρίες και σκέψεις. Ήταν μια μέρα γεμάτη μάθηση και διασκέδαση.

4 Ατομική εργασία

Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και αντικατάστησε τις υπογραμμισμένες φράσεις με τα κατάλληλα επίθετα.

1. Το φόρεμα που φορούσε ήταν φτιαγμένο από μετάξι.

2. Ο καναπές στο σαλόνι τους ήταν από δέρμα.

3. Το κτίριο ήταν φτιαγμένο από γυαλί.

4. Ο κήπος του ήταν γεμάτος από λουλούδια.

5 Ατομική εργασία

Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και συμπλήρωσε το κενό με το σωστό άρθρο (αν χρειάζεται).

1. .... Μαρία είναι καλή μαθήτρια.
2. .... γάτα κοιμάται στον καναπέ.
3. .... Βασίλη, σε παρακαλώ, κλείσε την πόρτα.
4. Ελένη, σε παρακαλώ, φέρε .... ποτήρι νερό.
5. Ονομάζομαι ..... Γιώργος.
6. Βάλε ..... πιάτα στο τραπέζι.
7. .... πατέρας μου είναι ..... δικηγόρος.
8. Πάρε ..... παλτό σου γιατί κάνει κρύο.

6 Ομαδική εργασία

Με την ομάδα σας, σχηματίστε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

- το ποσοστό - η άνοδος: ..... το ποσοστό της ανόδου
- η είσοδος - η πόλη ....
- η κυκλοφορία - η λεωφόρος ....
- η αρχή - η οδός ....
- η απόφαση - η βουλή ....
- η φωνή - η συνείδηση ....
- η οργάνωση - η τάξη ....
- ο περίπλους - η Μεσόγειος ....
- η ανάλυση - η κατάσταση ....

7 Ομαδική εργασία

Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό οριστικό ή αόριστο άρθρο.

1. .... γάτος μας παίζει με τη μπάλα στον κήπο.
2. Οι φωνές ..... πουλιών γέμιζαν το δάσος.
3. .... φορά και έναν καιρό ήταν ..... πανέμορφος χιονάνθρωπος.
4. Πήρα το βιβλίο από ..... ράφι ..... βιβλιοθήκης.
5. Όλοι τους έδωσαν συγχαρητήρια για ..... επιτυχία τους.
6. Τα χρώματα ..... λουλουδιών ήταν πολύ ζωντανά.
7. .... Κυριακές πηγαίνουμε βόλτα στην παραλία.

Συνθετική εργασία φιλαναγνωσίας: Η Ενσυναίσθηση στη λογοτεχνία και στην καθημερινή ζωή

Στόχος

Μέσα από αυτή τη συνθετική εργασία, οι μαθητές θα εξερευνήσουν πώς η ενσυναίσθηση εκφράζεται σε διαφορετικά λογοτεχνικά έργα και πώς οι χαρακτήρες βιώνουν, κατανοούν και ανταποκρίνονται στα συναισθήματα των άλλων. Τα παιδιά θα διαβάσουν επιλεγμένα αποσπάσματα από λογοτεχνία και θα συνδέσουν αυτά που διαβάζουν με τις δικές τους εμπειρίες και την καθημερινότητά τους.

Φάσεις υλοποίησης

1η φάση: Εισαγωγή στην έννοια της ενσυναίσθησης

- **Συζήτηση στην τάξη:** Τι σημαίνει «ενσυναίσθηση»; Πότε νιώθουμε ότι κάποιος μας καταλαβαίνει πραγματικά;
- **Παρουσίαση παραδειγμάτων:** Πώς μπορούμε να δείξουμε ενσυναίσθηση στο σχολείο και στην οικογένεια;
- **Ακρόαση μιας ιστορίας:** Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει ένα μικρό αφήγημα ή παραμύθι, όπου ένας χαρακτήρας δείχνει ή δε δείχνει ενσυναίσθηση. Οι μαθητές σχολιάζουν τη συμπεριφορά του.

2η φάση: Ανάγνωση και ανάλυση κειμένων

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και διαβάζουν αποσπάσματα από κατάλληλα βιβλία για την ηλικία τους. Στη συνέχεια, συζητούν πώς οι χαρακτήρες δείχνουν ή δεν δείχνουν ενσυναίσθηση.

Παραδείγματα λογοτεχνίας:

- **«Ο Μικρός Πρίγκιπας» του Αντουάν ντε Σαιντ-Εξιπερί:** Η σχέση του μικρού πρίγκιπα με την αλεπού και η έννοια του «εξημερώνω» ως τρόπος δημιουργίας ουσιαστικών σχέσεων.
- **«Ο Ευγένιος και ο Ιπποπόταμος» της Σοφίας Ζαραμπούκα:** Η φιλία και η αλληλοκατανόηση δύο διαφορετικών χαρακτήρων.
- **Παραμύθια:** Ιστορίες που αναδεικνύουν τη συμπόνια και την κατανόηση, όπως «Το αηδόνι του αυτοκράτορα» του Άντερσεν.

3η φάση: Δημιουργικές δραστηριότητες

- **Ζωγραφική:** Ζωγραφίστε μια σκηνή στις οποίες ένας χαρακτήρας δείχνει ενσυναίσθηση.
- **Παιχνίδια ρόλων:** Οι μαθητές αναπαριστούν σκηνές όπου ένας χαρακτήρας επιδεικνύει ή στερείται ενσυναίσθησης και συζητούν εναλλακτικές αντιδράσεις.
- **Δημιουργική γραφή:** Γράψτε μια σύντομη ιστορία όπου ένας χαρακτήρας μαθαίνει να δείχνει ενσυναίσθηση.

4η φάση: Σύνδεση με την καθημερινή ζωή

- Οι μαθητές αναφέρουν πραγματικά περιστατικά από τη ζωή τους στα οποία έδειξαν ή θα μπορούσαν να δείξουν περισσότερη ενσυναίσθηση.
- Δημιουργία ενός «Χάρτη ενσυναίσθησης» με ιδέες για το πώς μπορούμε να βοηθήσουμε όσους το χρειάζονται στην καθημερινότητά μας.

5η φάση: Αναστοχασμός και παρουσίαση

- Κάθε ομάδα παρουσιάζει τι έμαθε μέσα από το πρότζεκτ και συζητά τρόπους με τους οποίους η ενσυναίσθηση μπορεί να εφαρμοστεί στην καθημερινότητα.
- Οι μαθητές γράφουν ένα σύντομο κείμενο για το πώς άλλαξε η άποψή τους για την ενσυναίσθηση μέσα από αυτό το έργο.

Χρόνος υλοποίησης: 1 εβδομάδα

Τι έμαθα τελικά;

1 το έμαθα άριστα

2 το έμαθα αρκετά

3 άρχισα να μαθαίνω

4 δεν το έμαθα καθόλου

Επίλεξε το χρώμα και τον αριθμό που αντιπροσωπεύει την αξιολόγησή σου στα βασικά θέματα της ενότητας.	1	2	3	4
Έμαθα για τη σημασία των καλών σχέσεων.				
Έμαθα για τους διαμεσολαβητές των κρίσεων.				
Έμαθα να γράφω περίληψη.				
Έμαθα να γράφω περιγραφικό κείμενο.				
Έμαθα για την ενσυναίσθηση.				

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

(Αναστοχασμός σημαίνει να σκεφτόμαστε ξανά κάτι που κάναμε ή μάθαμε, για να καταλάβουμε πώς να το κάνουμε καλύτερα την επόμενη φορά.)

- Ποια έννοια ή ποια ιδέα για τις κοινωνικές σχέσεις και την ενσυναίσθηση μου φάνηκε πιο σημαντική σε αυτή την ενότητα και γιατί;
- Ποιο κείμενο ή ποια δραστηριότητα με βοήθησε περισσότερο να καταλάβω τη σημασία της αλληλεγγύης και της κατανόησης των άλλων;
- Πώς ένιωσα διαβάζοντας τα λογοτεχνικά κείμενα της ενότητας (π.χ. Ο Μικρός Πρίγκιπας, τα ποιήματα);
- Τι έμαθα για τη διαχείριση συγκρούσεων και τη σχολική διαμεσολάβηση και πώς θα μπορούσα να το εφαρμόσω στο σχολείο μου;
- Σε ποια δραστηριότητα συνεργάστηκα πιο ενεργά με την ομάδα μου και τι συνέβαλε σε αυτό;
- Ποια κοινωνική ή συναισθηματική δεξιότητα θα ήθελα να ενισχύσω περισσότερο μετά από όσα έμαθα;
- Πώς μπορώ να εφαρμόσω όσα έμαθα για τις καλές σχέσεις και την ενσυναίσθηση στην καθημερινή μου ζωή;

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Κοινωνικές σχέσεις: επικοινωνία, συνεργασία, αλληλεγγύη, σεβασμός, κατανόηση, ενσυναίσθηση, φιλία, στήριξη, αποδοχή, συνύπαρξη, αλληλεπίδραση.

Επίλυση διαφορών και διαμεσολάβηση: σύγκρουση, συμφιλίωση, διαφωνία, διάλογος, συμβιβασμός, επίλυση, παρέμβαση, διαιτησία, συμφωνία, συμφιλίωση.

Κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες: αυτογνωσία, αυτοέλεγχος, συμπόνια, υπευθυνότητα, κατανόηση, ευγένεια, ψυχραιμία, προσαρμοστικότητα, θετική στάση, ηθική συμπεριφορά.

Ενσυναίσθηση και σχολικό περιβάλλον: συμπαράσταση, ευαισθητοποίηση, ανθρωπιά, φροντίδα, υποστήριξη, ισότητα, δικαιοσύνη, συμπερίληψη.

4

Η τεχνολογία στην καθημερινότητά μας

1^η υποενότητα
Τα θετικά και αρνητικά της τεχνολογίας

2^η υποενότητα
Τεχνητή νοημοσύνη

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΣ

4^η υποενότητα
Επανάληψη και εμπέδωση:
Η τεχνολογία και οι προκλήσεις του μέλλοντος

3^η υποενότητα
Τεχνολογία και καθημερινή ζωή.

ΜΕ ΤΙ ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ Σ' ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ:

1. Θα εξερευνήσουμε πώς η τεχνολογία επηρεάζει την καθημερινότητά μας και τις δραστηριότητές μας.
2. Θα συζητήσουμε τα θετικά και αρνητικά της τεχνολογίας και πώς αυτά επηρεάζουν τη ζωή μας.
3. Θα γνωρίσουμε τι είναι η τεχνητή νοημοσύνη και πώς χρησιμοποιείται σε διάφορους τομείς.
4. Θα ανακαλύψουμε πώς η τεχνολογία συνδέεται με τη δημιουργικότητα, την εκπαίδευση και την επικοινωνία.
5. Θα σκεφτούμε τις προκλήσεις που μπορεί να φέρει η τεχνολογία στο μέλλον και πώς μπορούμε να τη χρησιμοποιούμε υπεύθυνα.

Κεντρική έννοια

Τεχνολογία

Έννοιες - κλειδιά

Smartphone
(έξυπνο
τηλέφωνο)

Κοινωνικά
δίκτυα

Εφαρμογές

Έξυπνες
συσσκευές

Υπολογιστές και
φορητές συσκευές

Σχετικές έννοιες

Εφαρμογές,
Διαδίκτυο

Δημοσιεύσεις,
Φίλοι

Παιχνίδια,
Εγκατάσταση,
Αναβάθμιση

Αυτόματη
λειτουργία,
Smartwatch
(έξυπνο ρολόι)

Λάπτοπ,
Power bank
(φορητός φορτιστής)

Βλέπουμε τις εικόνες και συζητάμε:

- Ποια εικόνα δείχνει ένα μη επανδρωμένο ιπτάμενο όχημα (drone);
- Ποια δείχνει ένα ρομπότ;
- Ποια εικόνα έχει σχέση με την ιατρική;
- Ποιες εικόνες έχουν σχέση με την εκπαίδευση;
- Πώς έχει αλλάξει η τεχνολογία την καθημερινότητά μας τα τελευταία χρόνια;

Γράψτε την ιδεοθύελλα στον υπολογιστή (διαβαθμισμένη δυσκολία).

ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ: Η τεχνολογία στην καθημερινότητά μας

1^ο βήμα:

Ενεργοποίηση ενδιαφέροντος

Βλέπουμε εικόνες και βίντεο και ανταλλάσσουμε τις σκέψεις μας.

2^ο βήμα:

Ιδεοθύελλα προβλέψεων και υποθέσεων

Αναρωτιώμαστε τι θα μάθουμε σε αυτή τη διδακτική ενότητα.

3^ο βήμα:

Καταγραφή προβλέψεων και υποθέσεων

Καταγράφουμε τις προβλέψεις και τις υποθέσεις μας στον πίνακα ή σε μεγάλο χαρτί.

4^ο βήμα:

Παρακολουθούμε τα μαθήματα με προσοχή

Στο μάθημα, ξαναθυμόμαστε την αρχική συζήτηση, για να δούμε αν είμαστε κοντά στις υποθέσεις μας.

5^ο βήμα:

(Μετά το τέλος της διδακτικής ενότητας)

Επανεξέταση προβλέψεων και υποθέσεων

Κάνουμε έναν πίνακα με 2 στήλες.

Στη μια στήλη γράφουμε τι υποθέσαμε ότι θα μάθουμε και στην άλλη στήλη γράφουμε τι μάθαμε τελικά.

Με αυτόν τον τρόπο ελέγχουμε «Ποιες από τις υποθέσεις μας επαληθεύτηκαν».

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας

κείμενο 1

Τεχνολογία είναι η χρήση επιστημονικών γνώσεων για να λύσουμε καθημερινά προβλήματα και να κάνουμε τη ζωή μας πιο εύκολη. Η ίδια η λέξη προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις «τέχνη» και «λόγος» και πρωτοεμφανίστηκε στα μέσα του 17ου αιώνα στην αγγλική ως technology.

Από τους πρώτους υπολογιστές μέχρι τα ρομπότ και τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, η τεχνολογία εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς. Αλλάζει τον τρόπο που εργαζόμαστε, μαθαίνουμε και επικοινωνούμε, διαμορφώνει τον τρόπο που καταναλώνουμε προϊόντα και επηρεάζει τις μεταξύ μας σχέσεις.

Κάθε αλλαγή φέρνει καινούργιες ευκαιρίες αλλά δημιουργεί και προκλήσεις. Χρειάζονται νόμοι και κανόνες για να προστατεύονται τα προσωπικά μας δεδομένα και να διασφαλίζεται ότι η τεχνολογία υπηρετεί τους ανθρώπους και δε τους εκτοπίζει.

Όταν τη χρησιμοποιούμε υπεύθυνα, ανοίγει δρόμους σε νέες θεραπείες για την ιατρική, σε καθαρότερες πηγές ενέργειας και στην εξερεύνηση του διαστήματος. Με σωστή διαχείριση μπορούμε να φτάσουμε σε ένα ασφαλέστερο και πιο ελπιδοφόρο μέλλον για όλους/όλες.

Τροποποιημένο κείμενο

κείμενο 2

Τεχνολογία είναι τα εργαλεία και οι μηχανές που φτιάχνουμε με τη βοήθεια της επιστήμης. Μας βοηθά να μαθαίνουμε, να επικοινωνούμε με τους/τις φίλους/-ες μας και να λύνουμε προβλήματα. Όταν τη χρησιμοποιούμε με υπευθυνότητα, προστατεύουμε τα προσωπικά μας δεδομένα και κάνουμε τη ζωή μας πιο ασφαλή και καλύτερη.

1

Ομαδική εργασία

Διαβάστε προσεκτικά και τις δύο εκδοχές του κειμένου.

1. Συζητήστε στην ομάδα σας, ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που υπάρχουν και στα δύο κείμενα και αν κάποια σημαντική πληροφορία λείπει από το τροποποιημένο κείμενο, με αποτέλεσμα να είναι ελλιπές το νόημα.
2. α. Ποιο κείμενο είναι πιο εύκολο να κατανοήσετε και γιατί;
β. Ποιες λέξεις ή εκφράσεις στο πρώτο κείμενο είναι πιο δύσκολες;
γ. Με ποιον τρόπο έγινε η απλοποίηση του αρχικού κειμένου;
3. Στη συνέχεια, γράψτε τη δική σας σύντομη εκδοχή του αρχικού κειμένου, χρησιμοποιώντας δικά σας λόγια. Προσπαθήστε να κρατήσετε τις βασικές πληροφορίες, αλλά να το κάνετε ακόμα πιο κατανοητό.
4. Τέλος, συζητήστε ποια μορφή κειμένου προτιμάτε και γιατί. Συζητήστε, επίσης, αν πιστεύετε ότι η τεχνολογία είναι περισσότερο ωφέλιμη ή επικίνδυνη.

2

Ατομική εργασία

Διάβασε με προσοχή τις ερωτήσεις και κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

1. Ποια ηθικά ζητήματα προκύπτουν από την τεχνολογική ανάπτυξη;

- A) Προστασία της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων.
- B) Εξασφάλιση κυβερνοασφάλειας στα δίκτυα.
- Γ) Διαφύλαξη των κοινωνικών αξιών και της δημόσιας ευημερίας.

2. Ποια προβλήματα προκαλεί η αυτοματοποίηση στην εργασία;

- A) Αύξηση θέσεων εργασίας.
- B) Αναγκαστική ευελιξία και ανεργία.
- Γ) Βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

3. Πώς αντιμετωπίζει το κείμενο την τεχνολογική ανάπτυξη;

- A) Ως απειλή.
- B) Ως ευκαιρία για καινοτομία και βελτίωση.
- Γ) Ως πρόβλημα χωρίς λύση.

3

Ατομική εργασία

1. Επίλεξε τρεις συσκευές ή εφαρμογές που χρησιμοποιείς καθημερινά.

2. Δίπλα σε καθεμιά γράψε μία σύντομη φράση (6-8 λέξεις) που εξηγεί πώς σε βοηθά· π.χ. «Το κινητό με φέρνει κοντά στους φίλους μου».

3. Σκέψου μία τεχνολογία που δε γνωρίζεις καλά (π.χ. ρομπότ, μικροσκόπιο) και γράψε 2-3 ερωτήσεις για το πώς λειτουργεί ή πού χρησιμοποιείται. Έπειτα, αναζήτησε απαντήσεις (στο διαδίκτυο ή με τη βοήθεια εκπαιδευτικού/γονέα) και σημείωσε τις 2-3 πιο σημαντικές πληροφορίες.

Παράδειγμα:

- Τεχνολογία: τρισδιάστατος (3D) εκτυπωτής
- Ερώτηση 1: Πώς φτιάχνει πλαστικά αντικείμενα;
- Ερώτηση 2: Τι λογισμικό χρειάζεται;
- Σημαντικές πληροφορίες: ...

Η τεχνολογία στις τέχνες

Η τεχνολογία έχει αλλάξει εντελώς τον τρόπο που οι άνθρωποι επηρεάζουν και απολαμβάνουν την τέχνη. Σήμερα, με τη βοήθεια υπολογιστών και άλλων εργαλείων, μπορούμε να φτιάξουμε μουσική, ταινίες, ζωγραφιές, ακόμα και γλυπτά με τρόπους που παλιά δε φανταζόμασταν.

Στη μουσική, για παράδειγμα, οι μουσικοί μπορούν να συνθέσουν τραγούδια και μελωδίες με τη βοήθεια ειδικών προγραμμάτων στον υπολογιστή. Μπορούν, επίσης, να ηχογραφήσουν τραγούδια και να τα μοιραστούν με ανθρώπους από όλο τον κόσμο, ακόμα και από το σπίτι τους!

Στον κινηματογράφο, η τεχνολογία έχει βοηθήσει τους σκηνοθέτες να δημιουργήσουν εικόνες και σκηνές που μοιάζουν μαγικές. Για παράδειγμα, φανταστείτε έναν δράκο που πετάει σε έναν ουρανό γεμάτο αστέρια - όλα αυτά μπορούν να γίνουν με τη βοήθεια ειδικών υπολογιστών.

Οι ζωγράφοι και οι σχεδιαστές, επίσης, έχουν βρει νέους τρόπους για να φτιάχνουν τα έργα τους. Με τη βοήθεια ενός ειδικού μολυβιού και μιας οθόνης, μπορεί να εμφανιστούν ψηφιακές ζωγραφιές γεμάτες χρώμα και λεπτομέρειες. Κάποιες φορές, χρησιμοποιούν τρισδιάστατους εκτυπωτές για να φτιάξουν γλυπτά και αντικείμενα, όπως μικρά μο-

ντέλα κτιρίων ή ζώων.

Ακόμα και τα μουσεία έχουν αλλάξει χάρη στην τεχνολογία. Με τη χρήση ειδικών γυαλιών, οι επισκέπτες μπορούν να «ταξιδέψουν» σε διαφορετικές εποχές. Για παράδειγμα, μπορούν να δουν πώς ήταν οι πυραμίδες της Αιγύπτου ή πώς ζούσαν οι άνθρωποι στην Αρχαία Ελλάδα. Ένα άλλο παράδειγμα είναι οι ειδικές εφαρμογές που δείχνουν κρυφές λεπτομέρειες σε έναν πίνακα ζωγραφικής.

Τέλος, σε κάποιες εκθέσεις, η τέχνη γίνεται διαδραστική, δηλαδή οι επισκέπτες μπορούν να συμμετέχουν σε αυτή. Για παράδειγμα, σε ένα εκθεσιακό σπίτι, οι τοίχοι καθώς και τα έργα τέχνης ενδέχεται να φωτίζονται και να γεμίζουν με χρώματα όταν οι επισκέπτες περπατούν κοντά τους ή τα αγγίζουν.

Η τεχνολογία στις τέχνες δίνει πολλές δυνατότητες, αλλά είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η τέχνη δεν αφορά μόνο τα εργαλεία. Το πιο σημαντικό είναι οι ιδέες, η φαντασία και τα συναισθήματα που εκφράζουμε μέσα από αυτήν. Με την τεχνολογία, μπορούμε να κάνουμε την τέχνη ακόμα πιο συναρπαστική, χωρίς να ξεχνάμε την ομορφιά της δημιουργίας με τα χέρια μας!

1

Ομαδική εργασία

Χρησιμοποιώντας υπολογιστή ή tablet κάθε ομάδα σχεδιάζει ένα ψηφιακό έργο τέχνης.

- Το έργο σας πρέπει να εμπνέεται από τη σχέση της τεχνολογίας με την τέχνη.
- Μπορεί να είναι ένα ψηφιακό τοπίο, μια φανταστική σκηνή ή ένα αφηρημένο σχέδιο.

Στο τέλος, τα έργα όλων των μαθητών παρουσιάζονται στην τάξη και η κάθε ομάδα εξηγεί τις ιδέες της.

2

Ομαδική εργασία

Ας γίνουμε ένα ζωντανό παζλ με θέμα «Η χρήση της τεχνολογίας στις δημιουργικές τέχνες».

Η τάξη χωρίζεται σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να δουλέψει πάνω σε ένα συγκεκριμένο κομμάτι της σχέσης της τεχνολογίας με τις τέχνες. Στο τέλος, όλα τα κομμάτια ενώνονται σε ένα ολοκληρωμένο έργο.

1. Ομάδα 1: Τεχνολογία και μουσική

- Σχεδιάστε μια αφίσα που να δείχνει τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί η τεχνολογία για την παραγωγή μουσικής.
- Μπορείτε να συμπεριλάβετε παραδείγματα, όπως η σύνθεση μουσικής στον υπολογιστή ή η ηχογράφηση από το σπίτι.

2. Ομάδα 2: Τεχνολογία και κινηματογράφος

- Δημιουργήστε σύντομο οδηγό με εικόνες που εξηγούν πώς τα ειδικά εφέ κάνουν τις ταινίες πιο εντυπωσιακές.
- Προσθέστε παραδείγματα, όπως δράκους, φανταστικούς κόσμους ή ταξίδια στο διάστημα.

3. Ομάδα 3: Τεχνολογία και ζωγραφική

- Δημιουργήστε μια ψηφιακή ζωγραφιά ή μια αφίσα που να παρουσιάζει τους τρόπους με τους οποίους οι ζωγράφοι και οι σχεδιαστές χρησιμοποιούν τα ψηφιακά εργαλεία.
- Περιγράψτε τη χρήση ειδικών μολυβιών, οθονών και τρισδιάστατων εκτυπωτών.

4. Ομάδα 4: Τεχνολογία στα μουσεία

- Δημιουργήστε μια παρουσίαση που να δείχνει πώς η τεχνολογία βοηθά τους επισκέπτες των μουσείων.
- Εξηγήστε πώς λειτουργούν τα ειδικά γυαλιά εικονικής πραγματικότητας ή οι διαδραστικές εκθέσεις.

Τελικό:

Όταν όλες οι ομάδες ολοκληρώσουν το κομμάτι τους, τα έργα παρουσιάζονται στην τάξη. Στη συνέχεια, δημιουργήστε έναν μεγάλο πίνακα ή μια αφίσα που να δείχνει πώς η τεχνολογία επηρεάζει τις διάφορες μορφές τέχνης.

3

Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Η τάξη οργανώνει μια έκθεση έργων με θέμα «Η τεχνολογία στις τέχνες».

- Κάθε ομάδα παρουσιάζει το κομμάτι του παζλ της και το ψηφιακό έργο που δημιούργησε.
- Μπορείτε να προσελκύσετε μαθητές από άλλες τάξεις να δουν την έκθεση και να μάθουν περισσότερα για τη σχέση της τεχνολογίας με τις τέχνες.

Λίγα λόγια για την τεχνητή νοημοσύνη

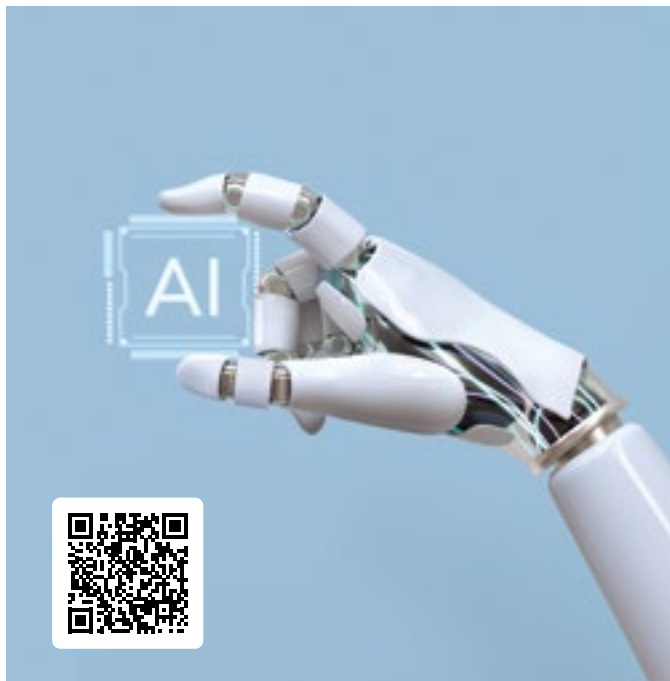
Η τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) είναι ένας κλάδος που κάνει τις μηχανές «έξυπνες», ώστε να μπορούν να εκτελούν εργασίες που συνήθως χρειάζονται ανθρώπινη σκέψη. Αυτές οι εργασίες περιλαμβάνουν την αναγνώριση εικόνων, την κατανόηση της γλώσσας ή τη λήψη αποφάσεων. Στόχος της ΤΝ είναι να βοηθήσει τους ανθρώπους να επιλύσουν προβλήματα πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά.

Οι υπολογιστές με ΤΝ δε σκέφτονται με τον ίδιο τρόπο που σκεφτόμαστε εμείς. Αντί για «σκέψεις», λειτουργούν με δεδομένα. Μαθαίνουν από τα στοιχεία που τους δίνουμε. Για παράδειγμα, ένας υπολογιστής μπορεί να «δει» πολλές φωτογραφίες ζώων και να καταλάβει τη διαφορά ανάμεσα σε έναν σκύλο και μια γάτα. Με αυτόν τον τρόπο, αν του δείξουμε μια νέα φωτογραφία, μπορεί να μας πει αν είναι σκύλος ή γάτα. Η διαδικασία αυτή λέγεται «εκμάθηση μηχανής». Οι υπολογιστές εκπαιδεύονται, όπως οι μαθητές μαθαίνουν στο σχολείο, αλλά αντί για βιβλία, χρησιμοποιούν τεράστιους αριθμούς δεδομένων.

Η ΤΝ βρίσκεται παντού γύρω μας, ακόμα κι αν δεν το καταλαβαίνουμε. Τη συναντάμε στα κινητά τηλέφωνα που ξεκλειδώνουν με την αναγνώριση του προσώπου μας. Χρησιμοποιείται επίσης στην υγεία, όπου οι γιατροί αξιοποιούν την ΤΝ για να διαγνώσουν ασθένειες πιο γρήγορα ή για να σχεδιάσουν νέες θεραπείες. Επιπλέον, στις μεταφορές, τα αυτοκίνητα και άλλα μέσα μπορούν να κινούνται χωρίς οδηγό χάρη στην τεχνολογία αυτή.

Παρά τα πλεονεκτήματά της, η ΤΝ συνοδεύεται και από κινδύνους. Για παράδειγμα, ένα αυτόνομο αυτοκίνητο μπορεί να μην αναγνωρίσει σωστά έναν πεζό, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε ατυχήματα. Επιπλέον, η ΤΝ μπορεί να επηρεάσει την ιδιωτικότητά μας. Όταν δίνουμε προσωπικά δεδομένα σε εφαρμογές που χρησιμοποιούν ΤΝ, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί ώστε να μην χρησιμοποιηθούν με λάθος τρόπο.

Στο μέλλον, η ΤΝ μπορεί να φέρει ακόμα περισσότερες αλλαγές. Μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία νέων τεχνολογιών που θα κάνουν τη ζωή μας πιο εύκολη. Συμπερασματικά, η ΤΝ είναι ένα εργαλείο που έχει τη δυνατότητα να μας βοηθήσει πολύ, αλλά χρειάζεται να την διαχειριζόμαστε υπεύθυνα και με προσοχή. Η ΤΝ είναι ένα εργαλείο που μπορεί να μας βοηθήσει πολύ, αλλά χρειάζεται να τη διαχειριζόμαστε με προσοχή.

Τα εξηγητικά κείμενα έχουν χαρακτηριστικά που τα ξεχωρίζουν από άλλους τύπους κειμένων. Αναλυτικότερα, χαρακτηρίζονται από:

1. Σαφή δομή

Ένα εξηγητικό κείμενο έχει συνήθως εισαγωγή, κυρίως μέρος και συμπέρασμα.

- Στην εισαγωγή παρουσιάζεται το θέμα ή η έννοια που θα αναλυθεί.
- Στο κυρίως μέρος αναλύονται τα στοιχεία με τη σειρά, δίνονται παραδείγματα και εξηγούνται έννοιες.
- Το συμπέρασμα συνοψίζει τα βασικά σημεία ή καταλήγει σε ένα γενικό συμπέρασμα.

2. Αντικειμενικότητα

Τα εξηγητικά κείμενα βασίζονται σε γεγονότα και δεδομένα, αποφεύγοντας την προσωπική άποψη ή το συναίσθημα.

3. Παραδείγματα και αποδείξεις

Συνοδεύουν την εξήγηση για να διευκρινίζουν καλύτερα τις έννοιες. Για παράδειγμα, το κείμενο για την τεχνητή νοημοσύνη περιλαμβάνει παραδείγματα, όπως η αναγνώριση εικόνων από υπολογιστές και η χρήση της ΤΝ στην υγεία.

4. Απλή και κατανοητή γλώσσα

Ένα βασικό χαρακτηριστικό των εξηγητικών κειμένων είναι η χρήση απλής και κατανοητής γλώσσας. Οι τεχνικοί όροι αποφεύγονται, εκτός αν επεξηγούνται με σαφήνεια.

5. Συνδεδεμένες λέξεις και φράσεις

Χρησιμοποιούνται για να οργανωθεί η ροή των πληροφοριών. Φράσεις, όπως «για παράδειγμα», «επιπλέον», «ωστόσο» κ.λπ., βοηθούν στη σύνδεση των ιδεών.

6. Εκπαιδευτικός στόχος

Σκοπός του εξηγητικού κειμένου είναι να μάθει ο αναγνώστης κάτι νέο ή να κατανοήσει καλύτερα ένα θέμα.

Στο κείμενο «Λίγα λόγια για την τεχνητή νοημοσύνη», μπορούμε να διακρίνουμε τα εξής:

- Θέμα: Εισάγει την έννοια της ΤΝ και εξηγεί πώς λειτουργεί.
- Παραδείγματα: Από την αναγνώριση εικόνων έως τη χρήση της στην υγεία.
- Οργάνωση: Ξεκάθαρες παραγράφους με εισαγωγή, επεξήγηση και συμπεράσματα.

1

Ομαδική εργασία

Διαβάστε το κείμενο «Λίγα λόγια για την τεχνητή νοημοσύνη» και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Ποιο είναι το βασικό θέμα του κειμένου;

.....
.....

2. Ποια είναι η εισαγωγή του κειμένου;

.....
.....

3. Ποιο είναι το κυρίως μέρος του κειμένου;

.....
.....

4. Ποια είναι τα συμπεράσματα του κειμένου;

.....
.....

5. Πόσα παραδείγματα περιλαμβάνονται στο κείμενο;

.....
.....

6. Ποιες συνδετικές λέξεις ή φράσεις χρησιμοποιούνται για να συνδεθούν οι παράγραφοι;

.....
.....

2

Ομαδική εργασία

Γράψτε ένα δικό σας εξηγητικό κείμενο για ένα θέμα που σας ενδιαφέρει.

Ακολουθήστε την παρακάτω δομή:

- Εισαγωγή: Παρουσιάστε το θέμα.
- Κυρίως μέρος: Δώστε παραδείγματα και εξηγήσεις.
- Συμπέρασμα: Συνοψίστε τις βασικές πληροφορίες.

Μερικά θέματα που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

- Πώς λειτουργεί μια ανεμογεννήτρια.
- Τι είναι η ανακύκλωση και γιατί είναι σημαντική.
- Πώς φτιάχνεται η σοκολάτα.

3 Ομαδική εργασία

Η τάξη χωρίζεται σε τρεις ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να μελετήσει και να παρουσιάσει έναν διαφορετικό τομέα στον οποίο εφαρμόζεται η τεχνητή νοημοσύνη.
Αναλυτικότερα:

1. Η 1η ομάδα παρουσιάζει πώς η TN χρησιμοποιείται στα κινητά τηλέφωνα (π.χ. φωνητικοί βοηθοί, έξυπνες εφαρμογές).
2. Η 2η ομάδα εξετάζει τον ρόλο της TN στην υγεία (π.χ. διαγνώσεις, ρομποτικές επεμβάσεις).
3. Η 3η ομάδα εστιάζει στις μεταφορές (π.χ. αυτόνομα οχήματα, έξυπνη κυκλοφορία).

Στο τέλος, όλα τα κομμάτια ενώνονται σε μια κοινή παρουσίαση για την ολομέλεια της τάξης.

4 Ατομική ή ομαδική εργασία

Βρείτε ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στον τρόπο που μαθαίνει ένας υπολογιστή με TN και στον τρόπο που μαθαίνει ένας μαθητής στο σχολείο.

Συζητήστε στην τάξη: Πιστεύετε ότι οι μηχανές μπορούν να σκεφτούν όπως σκέφτονται οι άνθρωποι; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

5 Ομαδική εργασία

Φτιάξτε μια αφίσα ή ένα σκίτσο που να δείχνει πώς λειτουργεί η τεχνητή νοημοσύνη σε έναν τομέα της ζωής μας. Χρησιμοποιήστε σύντομες λεζάντες για να εξηγήσετε το έργο σας.

6 Ομαδική Εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Επιλέξτε την απάντηση που θεωρείτε σωστή.

1. Η τεχνητή νοημοσύνη μαθαίνει από:
  - α) βιβλία που της δίνουμε
  - β) δεδομένα που της δίνουμε
2. Ένα παράδειγμα χρήσης της TN στις μεταφορές είναι:
  - α) τα αυτόνομα αυτοκίνητα
  - β) τα ποδήλατα με GPS
3. Για να χρησιμοποιήσουμε την TN σωστά, πρέπει να:
  - α) προσέχουμε τα προσωπικά μας δεδομένα
  - β) δίνουμε όλα τα δεδομένα μας στις εφαρμογές.

Τα infoγραφήματα ή γραφικές παρουσιάσεις δεδομένων είναι οπτικές απεικονίσεις πληροφοριών ή δεδομένων. Αποσκοπούν στην εύκολη και γρήγορη κατανόηση περίπλοκων πληροφοριών μέσα από γραφικά, χάρτες, διαγράμματα και εικόνες.

Ινφογράφημα

Τι είναι η Τεχνητή Νοημοσύνη

Τεχνητή Νοημοσύνη (AI):
Η ικανότητα των υπολογιστών και των μηχανών να εκτελούν εργασίες που απαιτούν ανθρώπινη νοημοσύνη, όπως η αναγνώριση εικόνων, η κατανόηση της γλώσσας και η λήψη αποφάσεων.

Εφαρμοχές είναι...
Οι τρόποι με τους οποίους χρησιμοποιείται η τεχνητή νοημοσύνη, όπως στα κινητά τηλέφωνα, στην ιατρική, στις μεταφορές και στα κοινωνικά δίκτυα.

Διαδικασία είναι...
Το σύνολο των βημάτων που ακολουθεί ένας υπολογιστής για να επεξεργαστεί δεδομένα και να βγάλει συμπεράσματα, μιμούμενος την ανθρώπινη σκέψη.

Αυξημένη Αποδοτικότητα είναι...
Η ικανότητα των μηχανών με τεχνητή νοημοσύνη να εκτελούν εργασίες πιο γρήγορα και με μεγαλύτερη ακρίβεια από τον άνθρωπο, μειώνοντας τον χρόνο και το κόστος.

Διαδικασία Αυτοματισμού είναι...
Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης για την εκτέλεση επαναλαμβανόμενων εργασιών χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, όπως η λειτουργία έξυπνων βοηθών και ρομπότ.

1

Ομαδική εργασία

Δημιουργώντας ένα ινφογράφημα, μπορείτε να αναπτύξετε την κριτική σας σκέψη, καθώς και δεξιότητες για την οργάνωση και την οπτική αναπαράσταση πληροφοριών. Αυτές οι δεξιότητες θα σας βοηθήσουν σε όλα τα μαθήματα του σχολείου!

Οδηγίες για την εργασία:

Σε ομάδες, μελετήστε τα παραπάνω ινφογραφήματα και δημιουργήστε το δικό σας, ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα.

1. Επιλογή θέματος: Επιλέξτε ένα θέμα που σας ενδιαφέρει και για το οποίο μπορείτε να βρείτε εύκολα πληροφορίες.

2. Συλλογή πληροφοριών: Βρείτε πληροφορίες και δεδομένα σχετικά με το θέμα σας από βιβλία, διαδίκτυο ή ενημερωτικά φυλλάδια.

3. Οργάνωση των πληροφοριών: Βάλτε τις πληροφορίες σε κατηγορίες ή βήματα.

4. Δημιουργία σχεδίου: Σχεδιάστε το ινφογράφημα χρησιμοποιώντας χαρτί και χρωματιστούς μαρκαδόρους. Αν θέλετε, χρησιμοποιήστε ψηφιακά εργαλεία, όπως το το Piktochart. Δημιουργήστε έναν λογαριασμό και ξεκινήστε τη δουλειά!

5. Κατασκευή: Στο ινφογράφημά σας ενσωματώστε τις πληροφορίες και τις εικόνες που επιλέξατε.

6. Διόρθωση και παρουσίαση: Ξαναδείτε το έργο σας και κάντε τις τελευταίες διορθώσεις για τυχόν λάθη, πριν το παρουσιάσετε. Παρουσιάστε το στην ολομέλεια της τάξης σας. Μπορείτε να το στείλετε και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) στους γονείς σας ή σε άλλα αγαπημένα σας πρόσωπα.

Μπείτε στην ψηφιακή μας αποθήκη και βρείτε διάφορα σχέδια.

Η τεχνολογία στην καθημερινότητά μας

Υπεύθυνη χρήση

- Προστατεύουμε προσωπικά δεδομένα (φωτογραφίες, ονόματα).
- Θέτουμε όριο 45' στην οθόνη (διάλειμμα).
- Συζητάμε με γονείς/εκπαιδευτικούς για ό,τι μας ανησυχεί online.

Κάθε στιγμή της ημέρας η τεχνολογία είναι παρούσα στη ζωή μας και έχει γίνει αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητάς μας. Ξυπνάμε με το ψηφιακό ξυπνητήρι, γυμναζόμαστε ή χαλαρώνουμε ακούγοντας μουσική από το διαδίκτυο, ανοίγουμε την εφαρμογή του καιρού για να επιλέξουμε τα κατάλληλα ρούχα και την εφαρμογή των δρομολογίων για να οργανώσουμε τις μετακινήσεις μας.

Το σπίτι μας έχει γεμίσει με έξυπνες συσκευές που μας απαλλάσσουν από κοπιαστικές εργασίες και μας επιτρέπουν να ρυθμίσουμε με ένα άγγιγμα ή από μακριά τα φώτα ή τη θέρμανση. Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και οι βιντεοκλήσεις μηδενίζουν τις αποστάσεις και μας δίνουν τη δυνατότητα να επικοινωνούμε εύκολα με φίλους ή συγγενείς στην άλλη άκρη του κόσμου ή στο διπλανό δωμάτιο! Η πρόσβαση σε όποια πληροφορία χρειαζόμαστε γίνεται με μερικά κλικ στο διαδίκτυο. Στην τάξη ο διαδραστικός πίνακας, οι υπολογιστές και τα τάμπλετ κάνουν το μάθημα πιο ζωντανό, ενδιαφέρον και προσαρμοσμένο στον ρυθμό μάθησης κάθε μαθητή και μαθήτριας.

Αυτά είναι λίγα μόνο από τα παραδείγματα αλλαγών που έχει φέρει η τεχνολογία στην καθημερινότητά μας, καθώς εξελίσσεται με πρωτοφανείς ρυθμούς και μεταμορφώνει τη ζωή μας και ολόκληρο τον κόσμο.

Ωστόσο, δεν είναι όλα ρόδινα. Παρά την αξία της τεχνολογίας ως πολύτιμου εργαλείου, κρύβονται κίνδυνοι πίσω από την όμορφη εικόνα. Η πολύωρη χρήση οθονών κουράζει τα μάτια μας και μας αποσπά από το παιχνίδι και τις φυσικές δραστηριότητες στον ήλιο. Είναι σημαντικό να κάνουμε συχνά μικρά διαλείμματα τραβώντας το βλέμμα μακριά από την οθόνη και τεντώνοντας το σώμα μας.

Στο διαδίκτυο εντοπίζονται ψευδείς ειδήσεις, παραπλανητικές εικόνες, κίνδυνοι κυβερνοεκφοβισμού και ύποπτες επαφές που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο τα προσωπικά μας δεδομένα. Έτσι, πριν ανοίξουμε κάποιον σύνδεσμο ελέγχουμε την προέλευσή του και την αξιοπιστία του και αν κάτι μας φαίνεται ύποπτο ζητάμε βοήθεια από τους δασκάλους και τις δασκάλες μας ή τους γονείς μας. Μοιραζόμαστε με προσοχή φωτογραφίες και προσωπικά στοιχεία μαθαίνοντας ταυτόχρονα να ρυθμίζουμε το απόρρητό μας σύμφωνα με τις οδηγίες της ασφαλούς πλοήγησης στο διαδίκτυο.

Χρησιμοποιούμε έτσι με υπευθυνότητα και σύνεση τα τεχνολογικά αγαθά και απολαμβάνουμε τα οφέλη τους με τον ελάχιστο δυνατό κίνδυνο.

1

Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Καθίστε σε κύκλο και πείτε μία συνήθεια υπεύθυνης χρήσης της τεχνολογίας. Στη συνέχεια, γράψτε τη σε ένα χαρτάκι και κολλήστε το στον «Τοίχο ευθύνης» της τάξης.

2

Ατομική εργασία

Από το κείμενο υπογράμμισε τις κύριες προτάσεις με μπλε χρώμα και τις δευτερεύουσες προτάσεις με κόκκινο χρώμα.

Παράδειγμα:

Η τεχνολογία μας διευκολύνει (μπλε).

Όταν περνάμε πολλές ώρες μπροστά από τις οθόνες (κόκκινο), μειώνεται η φυσική μας δραστηριότητα.

3

Ατομική εργασία

Βρες 3 δευτερεύουσες προτάσεις από το κείμενο που έχουν ονομαστικό ρόλο. Για κάθε πρόταση γράψε αν είναι υποκείμενο, αντικείμενο ή κατηγορούμενο.

4

Ατομική εργασία

Αρχικά, σκέψου 3 επίθετα με κατάληξη -ης, -ης, -ες. Για κάθε ένα συμπλήρωσε τους τρεις τύπους (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο) και στη συνέχεια γράψε μια πρόταση για κάθε τύπο, χρησιμοποιώντας σωστά το επίθετο μέσα στο αντίστοιχο γένος.

Παράδειγμα:

Επίθετο: επιμελής

- Αρσενικό: Ο μαθητής είναι επιμελής.
- Θηλυκό: Η μαθήτρια είναι επιμελής.
- Ουδέτερο: Το παιδί είναι επιμελής.

5

Ομαδική εργασία

Γράψτε 3 προτάσεις χρησιμοποιώντας διαφορετικές μορφές του επιθέτου «πολύς» (πολύς, πολλή, πολύ, πολλές, πολλά κ.λπ.).

Για κάθε πρόταση σημειώστε:

- την πτώση του επιθέτου,
- τον αριθμό του επιθέτου.

6

Ομαδική εργασία

Σκεφτείτε 3 επίθετα ή επιρρήματα που μπορούν να συγκριθούν. Για καθένα γράψτε τον θετικό, τον συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό.

Παράδειγμα:

Επίθετο: εύκολος

- Θετικός βαθμός: εύκολος
- Συγκριτικός βαθμός: ευκολότερος
- Υπερθετικός βαθμός: ευκολότατος

7

Ομαδική εργασία

Γράψτε δικές σας προτάσεις που να περιλαμβάνουν α) 1 κύρια και 1 δευτερεύουσα πρόταση, β) 1 ονοματική δευτερεύουσα πρόταση, γ) 1 επίθετο και τα παραθετικά του.

Παράδειγμα προτάσεων:

- Κύρια και δευτερεύουσα: Χρησιμοποιούμε τον υπολογιστή, επειδή μας διευκολύνει στις εργασίες.
- Ονοματική: Το ότι η τεχνολογία μας βοηθά, είναι γνωστό.
- Παραθετικά: Το κινητό μου είναι πιο χρήσιμο από το παλιό μου τηλέφωνο.

8

Ομαδική εργασία

Βρείτε 4 λέξεις από το κείμενο που σχετίζονται με την τεχνολογία. Γράψτε μια πρόταση για κάθε λέξη.

Παράδειγμα:

Λέξη: καινοτομία

Πρόταση: Η τεχνολογία είναι γεμάτη καινοτομίες που βελτιώνουν τη ζωή μας.

9

Ομαδική εργασία

**Δημιουργήστε έναν διάλογο μεταξύ 2-3 ατόμων με θέμα:
«Η υπεύθυνη χρήση της τεχνολογίας».**

- Χρησιμοποιήστε τουλάχιστον 3 κύριες και 3 δευτερεύουσες προτάσεις.
- Συμπεριλάβετε ένα επίθετο σε παραθετικά.

Παράδειγμα Διαλόγου:

- Μαρία: Η τεχνολογία κάνει τη ζωή μας πιο εύκολη, αλλά αν τη χρησιμοποιούμε υπερβολικά, μπορεί να μας βλάψει.
- Γιώργος: Ναι, γι' αυτό πρέπει να βρούμε μια ισορροπία. Το πιο σημαντικό είναι να αφιερώσουμε χρόνο και σε άλλες δραστηριότητες.
- Μαρία: Συμφωνώ! Είναι καλό να παίζουμε έξω, επειδή η φυσική δραστηριότητα μας κάνει πιο υγιείς.

Η τεχνολογία και οι προκλήσεις του μέλλοντος

Η τεχνολογία εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς, επηρεάζοντας κάθε πτυχή της ζωής μας. Από τις έξυπνες πόλεις και την τεχνητή νοημοσύνη μέχρι τη γενετική τροποποίηση, οι δυνατότητες είναι ατελείωτες. Ωστόσο, η πρόοδος αυτή συνοδεύεται από προκλήσεις. Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι η τεχνολογία χρησιμοποιείται υπεύθυνα; Πώς αντιμετωπίζουμε τα ηθικά διλήμματα που προκύπτουν από τη χρήση της; Η συζήτηση για τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα και τις επιπτώσεις της τεχνολογίας στο μέλλον είναι πιο σημαντική από ποτέ.

Η τεχνολογία προσφέρει εξαιρετικές ευκαιρίες, όπως η βελτίωση της υγείας μέσω καινοτόμων θεραπειών, η διευκόλυνση της επικοινωνίας και η ανάπτυξη εργαλείων που προστατεύουν το περιβάλλον. Ταυτόχρονα, δημιουργεί προβλήματα, όπως η υπερβολική εξάρτηση από τις συσκευές, η απώλεια ιδιωτικότητας και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής ηλεκτρονικών αποβλήτων. Η ισορροπία ανάμεσα στην πρόοδο και την ηθική χρήση της τεχνολογίας είναι το κλειδί για ένα βιώσιμο μέλλον.

1 Ατομική εργασία

α Υπογράμμισε τις παρακάτω λέξεις στο κείμενο: «πρόοδος», ηθικά διλήμματα», περιβαλλοντικές επιπτώσεις». Γράψτε μια πρόταση για κάθε λέξη.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

β Συμπλήρωσε τα κενά στις προτάσεις με τον σωστό τύπο του ρήματος.

Η τεχνολογία ..... (βελτιώνω) την ποιότητα ζωής μας.

Πρέπει να ..... (χρησιμοποιώ) την τεχνολογία υπεύθυνα.

Η υπερβολική χρήση των συσκευών ..... (οδηγώ) σε εξάρτηση.

Γράψτε τρεις προτάσεις.

γ

- Μία πρόταση με κύρια και δευτερεύουσα πρόταση.
- Μία πρόταση με χρήση της λέξης «καινοτομία».
- Μία πρόταση που περιλαμβάνει ένα ηθικό δίλημμα.

2

Ομαδική εργασία

Συζητήστε για την τεχνολογία:

α

- Ποια είναι τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα της τεχνολογίας;
- Ποια προβλήματα πρέπει να επιλύσουμε στο μέλλον;
- Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τα ηθικά διλήμματα;

β

Γράψτε 2 επιχειρήματα.

- Ένα υπέρ της τεχνολογίας.
- Ένα κατά της τεχνολογίας.
- Χρησιμοποιήστε παραδείγματα από την καθημερινή ζωή για να υποστηρίξετε τη θέση σας.

Αγώνες επιχειρηματολογίας.

γ

Κάθε ομάδα παρουσιάζει τα επιχειρήματά της ενώπιον της τάξης. Οι υπόλοιποι μαθητές και ο/η εκπαιδευτικός αξιολογούν την πειστικότητα των επιχειρημάτων.

δ

Δημιουργήστε μια αφίσα με θέμα «Η τεχνολογία και το μέλλον μας». Συμπεριλάβετε πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα και ηθικά διλήμματα, χρησιμοποιώντας εικόνες και λέξεις-κλειδιά από το κείμενο.

1

Ατομική εργασία

Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα με (με τα παραθετικά των επιθέτων).

Θετικός	Συγκριτικός		Υπερθετικός	
	Μονολεκτικά	Περιφραστικά	Σχετικός	Απόλυτος
νέος				
όμορφη				
γρήγορος				
εύκολος				
καλή				
βαρύς				
ψηλός				

2

Ατομική εργασία

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τη σωστή μορφή του επιθέτου που δίνεται στην παρένθεση, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα παραθετικά είναι ανώμαλα ή ελλειπτικά.

Η δασκάλα μου είπε ότι το διαγώνισμα μου ήταν ..... (καλός).

Αυτό το γλυκό είναι το ..... (κακός) που έχω φάει ποτέ.

Ο ..... (μικρός) αριθμός παικτών είναι τέσσερα άτομα.

Ο Γιάννης έφαγε ..... (λίγος) μπισκότα από τον Πέτρο.

Η εμπειρία τους από το ταξίδι ήταν ..... (κακή) λόγω των κακών συνθηκών.

Η ..... (μεγάλος) θερμοκρασία που μπορεί να φτάσει σήμερα είναι 40 βαθμοί Κελσίου.

Αυτή η άσκηση χρειάζεται ..... (πολύς) χρόνο από την προηγούμενη.

3 Ομαδική εργασία

Σας δίνονται δύο συννεφάκια. Με την ομάδα σας ενώστε ένα συνθετικό από το πρώτο συννεφάκι με ένα από δεύτερο για να δημιουργήσετε μια λέξη σε υπερθετικό βαθμό! Έπειτα, γράψτε τη λέξη στα παρακάτω κενά.

Λέξεις σε υπερθετικό βαθμό:

.....

.....

.....

.....

.....

4 Ατομική εργασία

Για κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις σημείωσε αν το είδος της δευτερεύουσας πρότασης που γράφεται σε παρένθεση είναι Σωστό (Σ) ή Λανθασμένο (Λ).

Ο Κώστας έμαθε ότι η ταινία θα αρχίσει στις 7. (Ειδική)	Σ / Λ
Παρακαλώ να έρθεις αύριο στο γραφείο. (Τελική)	Σ / Λ
Ελπίζω να έρθεις σύντομα. (Βουλευτική)	Σ / Λ
Φοβάμαι μήπως χάσουμε το ταξίδι. (Ενδοιαστική)	Σ / Λ
Ο Βαγγέλης πηγαίνει στην παιδική χαρά για να παίξει με τους φίλους του. (Βουλευτική)	Σ / Λ
Πες μου πότε θα είσαι έτοιμος να φύγουμε. (Πλάγια ερωτηματική)	Σ / Λ

5

Ομαδική εργασία

Με την ομάδα σας:

1. Συμπληρώστε τις καταλήξεις των μονολεκτικών επιρρημάτων για τον συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό.
2. Γράψτε τους κανόνες των περιφραστικών επιρρημάτων για τον συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό.

Παραθετικά επιρρημάτων	
μονολεκτικά	περιφραστικά
συγκριτικός βαθμός:	συγκριτικός βαθμός:
υπερθετικός βαθμός:	υπερθετικός βαθμός:

6

Ομαδική εργασία

Σχηματίστε σύνθετες λέξεις με τα παρακάτω ζεύγη συνθετικών.

συν + χαίρω = ... καλός + γραμμή = ...

παν + λευκός = ... μητέρα + πόλη = ...

χέρι + γράφω = ... αίμα + λαμβάνω = ...

γη + τρυπάνι = ... προνόμιο + έχω = ...

τέσσερα + πόδι = ...

7

Ατομική εργασία

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας τη σωστή μορφή του επιθέτου πολύς.

Μια φορά κι έναν καιρό, σε ένα γραφικό χωριό ζούσε ένας νεαρός αγρότης, ο οποίος εργαζόταν ..... σκληρά και με ..... μεράκι για να διατηρήσει τις σοδειές του υγιείς. Ο χρόνος που χρειάστηκε για να αναπτυχθούν σωστά οι καλλιέργειές του ήταν ..... Όμως, μια χρονιά ο καιρός ήταν ..... άσχημος και ο αγρότης αντιμετώπισε ..... δυσκολίες στην καλλιέργεια του χωραφιού του. Με επιμονή, σκληρή δουλειά και ..... αγάπη, κατάφερε να ξεπεράσει τους ..... κινδύνους και να σώσει τη σοδειά του. Οι γείτονες θαύμαζαν την προσπάθειά του και συχνά ζητούσαν συμβουλές από αυτόν για τις ..... γνώσεις του στη γεωργία.

8

Ομαδική εργασία

Με την ομάδα σας συμπληρώστε τις καταλήξεις του επιθέτου ευγενής σε όλα τα γένη στον παρακάτω πίνακα.

Ενικός Αριθμός			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	ο ευγενής	η ευγεν.....	το ευγεν.....
Γεν.	του ευγεν.....	της ευγεν.....	του ευγεν.....
Αιτ.	τον ευγεν.....	την ευγεν.....	το ευγεν.....
Κλητ.	ευγεν.....	ευγεν.....	ευγεν.....

Πληθυντικός Αριθμός			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	οι ευγεν.....	οι ευγεν.....	τα ευγεν.....
Γεν.	των ευγεν.....	των ευγεν.....	των ευγεν.....
Αιτ.	τους ευγεν.....	τις ευγεν.....	τα ευγεν.....
Κλητ.	ευγεν.....	ευγεν.....	ευγεν.....

Συνθετική εργασία

Αγώνες επιχειρηματολογίας για τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα και τα ηθικά διλήμματα της τεχνολογίας

Στόχος:

Να αναπτυχθούν οι δεξιότητες διαλόγου και ανταλλαγής επιχειρημάτων των μαθητών, ενώ παράλληλα γίνεται εμβάθυνση της μάθησης σχετικά με θέματα τεχνολογίας.

Διάρκεια: 1 εβδομάδα

Φάσεις υλοποίησης

1η φάση: Εισαγωγή στο θέμα

- **Συζήτηση στην τάξη:** Ξεκινάμε με τη συζήτηση για τον ρόλο της τεχνολογίας. Οι μαθητές/-τριες καλούνται να αναφέρουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της τεχνολογίας.
- **Παρουσίαση παραδειγμάτων ηθικών διλημάτων:**
  - Προστασία ιδιωτικότητας στο διαδίκτυο (π.χ. προσωπικά δεδομένα στα κοινωνικά δίκτυα).
  - Χρήση τεχνητή νοημοσύνης στην ιατρική.

2η φάση: Ομάδες επιχειρηματολογίας

Επιλογές θεμάτων: Κάθε ομάδα θα επιλέξει τα θέματα που θέλει να διαχειριστεί. Τα θέματα μπορούν να περιλαμβάνουν τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα ή τα ηθικά διλήμματα που σχετίζονται με την τεχνολογία.

3η φάση: Προετοιμασία επιχειρηματολογίας

Πώς γράφουμε επιχειρήματα. Παρουσίαση οδηγιών για τη σύνταξη επιχειρήσεων (π.χ. «Ποια είναι η θέση σας;», «Ποια παραδείγματα θα χρησιμοποιήσετε;»).

Παράδειγμα: Οι εφαρμογές υγείας μας βοηθούν να διατηρούμε την ευεξία μας. Όμως, η εξάρτηση από την τεχνολογία μπορεί να μειώσει την κοινωνική αλληλεπίδραση.

Έρευνα: Οι μαθητές θα χρησιμοποιήσουν βιβλιοθήκες και το διαδίκτυο για να βρουν πληροφορίες.

4η φάση: Η ώρα των αγώνων έφθασε!

- **Παρουσίαση:** Κάθε ομάδα έχει 5 λεπτά για να παρουσιάσει τα επιχειρήματά της.
- Οι άλλες ομάδες θα έχουν 3 λεπτά για να απαντήσουν.
- **Αξιολόγηση:** Οι μαθητές/-τριες και ο/η εκπαιδευτικός θα αξιολογήσουν την πειστικότητα, τη χρήση παραδειγμάτων και την οργάνωση των επιχειρημάτων.

5η φάση: Συζήτηση και αναστοχασμός

- **Αναστοχασμός:** Οι μαθητές θα μοιραστούν τι έμαθαν από τους αγώνες.
- **Συμπεράσματα:** Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τις τελικές της σκέψεις, υπογραμμίζοντας τα ηθικά διλήμματα που συζητήθηκαν.

Τι έμαθα τελικά;

1 το έμαθα άριστα

2 το έμαθα αρκετά

3 άρχισα να μαθαίνω

4 δεν το έμαθα καθόλου

Επίλεξε το χρώμα και τον αριθμό που αντιπροσωπεύει την αξιολόγησή σου στα βασικά θέματα της ενότητας.	1	2	3	4
Κατανοώ πώς η τεχνολογία επηρεάζει την καθημερινή ζωή μου.				
Μπορώ να αναφέρω παραδείγματα θετικών και αρνητικών επιπτώσεων της τεχνολογίας.				
Καταλαβαίνω πώς λειτουργεί η τεχνητή νοημοσύνη και πώς χρησιμοποιείται γύρω μου.				
Προσπάθησα να συμμετέχω ενεργά στις δραστηριότητες της ενότητας.				

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

(Αναστοχασμός σημαίνει να σκεφτόμαστε ξανά κάτι που κάναμε ή μάθαμε, για να καταλάβουμε πώς να το κάνουμε καλύτερα την επόμενη φορά.)

- Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που έμαθα για την τεχνολογία και γιατί μου τράβηξε την προσοχή;
- Πώς με έκανε να νιώσω η ενασχόληση με θέματα, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η ηθική στη χρήση της τεχνολογίας;
- Σε ποιο σημείο της ενότητας θα μπορούσα να έχω προσπαθήσει περισσότερο;
- Αν γυρνούσα πίσω στην αρχή της ενότητας, τι θα άλλαζα στον τρόπο που συμμετείχα και μελετούσα το περιεχόμενο;
- Πώς μπορώ να εφαρμόσω αυτά που έμαθα στην καθημερινότητά μου και στις επιλογές μου ως χρήστης της τεχνολογίας;
- Ποιες νέες ερωτήσεις μου δημιουργήθηκαν σχετικά με το μέλλον της τεχνολογίας και τις προκλήσεις της;
- Αν έπρεπε να διδάξω κάτι από αυτή την ενότητα σε έναν μικρότερο μαθητή, τι θα ήταν αυτό και γιατί;
- Πώς μπορώ να γίνω πιο υπεύθυνος χρήστης της τεχνολογίας μετά από όσα έμαθα σε αυτή την ενότητα;

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Τεχνολογία και Εξέλιξη: καινοτομία, πρόοδος, αυτοματισμός, βελτίωση, ανακάλυψη, επιστήμη, ανάπτυξη, εφεύρεση, έρευνα, εφαρμογή

Τεχνητή νοημοσύνη και ψηφιακά συστήματα: αλγόριθμος, ρομπότ, προγραμματισμός, δεδομένα, αυτοματοποίηση, ανάλυση, μηχανική μάθηση, τεχνητή νοημοσύνη, ψηφιοποίηση, υπολογισμός

Τεχνολογία και Κοινωνία:

επικοινωνία, ασφάλεια, ιδιωτικότητα, δικτύωση, προσβασιμότητα, εργασία, ενημέρωση, διασύνδεση, προστασία, εξυπηρέτηση

Τεχνολογία και καθημερινή ζωή: διαδίκτυο, εφαρμογή, έξυπνη συσκευή, πλοήγηση, αποθήκευση, ηλεκτρονικό εμπόριο, κοινωνικά δίκτυα, έξυπνο σπίτι, καινοτόμος, αυτοματοποίηση

5

Κοινωνική προσφορά και ενεργός πολιτειότητα

1^η υποενότητα
Η έννοια της κοινωνικής προσφοράς

2^η υποενότητα
Η έννοια της ενεργού πολιτειότητας

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΟΤΗΤΑ**

4^η υποενότητα
Επανάληψη και εμπέδωση: Δρώντας ως ενεργοί πολίτες

3^η υποενότητα
Εθελοντικές δράσεις

ΜΕ ΤΙ ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ Σ' ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ:

1. Με τη συνεισφορά μας στην τοπική κοινότητα.
2. Με δραστηριότητες εθελοντισμού και κοινωνικής υποστήριξης.
3. Θα αναρωτηθούμε: εθελοντισμός ή φιλανθρωπία;
4. Με συζητήσεις για την αξία της συμβολής μας στην κοινωνία.

Κεντρική έννοια

Κοινωνική προσφορά

Έννοιες - κλειδιά

Αλληλεγγύη

Εθελοντισμός

Ενεργός
πολιτειότητα

Κοινωνική
συναχγή

Συνεργασία

Σχετικές έννοιες

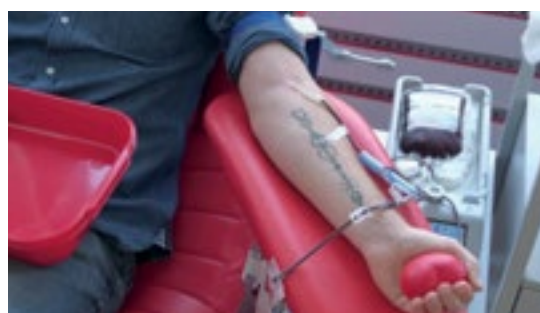
Αλληλεγγύη,
Προσφορά

Δωρεά,
Παρέμβαση,
Εκπαίδευση,
Ενημέρωση

Δικαιώματα,
Υποχρεώσεις,
Συμμετοχή,
Υπευθυνότητα

Κοινότητα, Συναχγή,
Ένταξη, Πρόσβαση,
Αποδοχή, Ευημερία

Οργάνωση,
Συλλογικότητα,
Διαφάνεια, Ισότητα

Βλέπουμε τις εικόνες και συζητάμε

- Τι δείχνει η καθεμία από τις εικόνες;
- Ποιες μορφές κοινωνικής προσφοράς αναγνωρίζεις σε αυτές;
- Έχεις συμμετάσχει ποτέ σε κάποια παρόμοια δράση ή θα ήθελες να συμμετάσχεις; Γιατί;
- Γιατί πιστεύεις ότι η συνεργασία και η προσφορά στους άλλους είναι σημαντικές για την κοινωνία;
- Με ποιους τρόπους μπορούν τα παιδιά να δείξουν κοινωνική προσφορά στην καθημερινή τους ζωή;

ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ: **Κοινωνική προσφορά και ενεργός πολιτεότητα**

1^ο βήμα:

Ενεργοποίηση ενδιαφέροντος

Βλέπουμε εικόνες και βίντεο και ανταλλάσσουμε τις σκέψεις μας.

2^ο βήμα:

Ιδεοθύελλα προβλέψεων και υποθέσεων

Αναρωτιώμαστε τι θα μάθουμε σε αυτή τη διδακτική ενότητα.

3^ο βήμα:

Καταγραφή προβλέψεων και υποθέσεων

Καταγράφουμε τις προβλέψεις και τις υποθέσεις μας στον πίνακα ή σε μεγάλο χαρτί.

4^ο βήμα:

Παρακολουθούμε τα μαθήματα με προσοχή

Στο μάθημα, ξαναθυμόμαστε την αρχική συζήτηση, για να δούμε αν είμαστε κοντά στις υποθέσεις μας.

5^ο βήμα:

(Μετά το τέλος της διδακτικής ενότητας)

Επανεξέταση προβλέψεων και υποθέσεων

Κάνουμε έναν πίνακα με 2 στήλες. Στη μια στήλη γράφουμε τι υποθέσαμε ότι θα μάθουμε και στην άλλη στήλη γράφουμε τι μάθαμε τελικά.

Με αυτόν τον τρόπο ελέγχουμε «Ποιες από τις υποθέσεις μας επαληθεύτηκαν».

Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας

Ψηλά στην πόλη, σε μια ψηλή στήλη, βρισκόταν το άγαλμα του Ευτυχισμένου Πρίγκιπα. Ήταν στολισμένο με φύλλα χρυσού, είχε μάτια από ζαφείρια και ένα μεγάλο ρουμπίνι στη λαβή του ξίφους του. Όλοι θαύμαζαν την ομορφιά του, αλλά κανείς δε γνώριζε πόσο λυπημένος ήταν.

Ένα βράδυ, ένα μικρό Χελιδόνι που καθυστέρησε το ταξίδι του προς την Αίγυπτο σταμάτησε να ξεκουραστεί στο άγαλμα. Καθώς ετοιμαζόταν να κοιμηθεί, ένιωσε σταγόνες να πέφτουν πάνω του. Πριν ανοίξει τα φτερά του, μια τρίτη σταγόνα έπεσε, σήκωσε το κεφάλι του και τότε τον είδε.

Τα μάτια του Ευτυχισμένου Πρίγκιπα ήταν γεμάτα δάκρυα και μερικά δάκρυα έτρεχαν ήδη στα χρυσαφένια μάγουλά του. Το πρόσωπό του ήταν τόσο όμορφο στο φεγγαρόφωτο που το μικρό Χελιδόνι ένιωσε οίκτο. «Ποιος είσαι;» είπε.

«Είμαι ο Ευτυχισμένος Πρίγκιπας».

«Τότε γιατί κλαις;» ρώτησε το Χελιδόνι.

«Όταν ήμουν ζωντανός και είχα ανθρώπινη καρδιά», απάντησε το άγαλμα, «δεν ήξερα τι ήταν δάκρυα, γιατί έζησα στο παλάτι μου, όπου η θλίψη ήταν άγνωστη. Στη διάρκεια της ημέρας έπαιζα με τους συντρόφους μου στον κήπο και το βράδυ ήμουν επικεφαλής στον χορό στη Μεγάλη Αίθουσα. Γύρω από τον κήπο είχε πολύ ψηλούς τοίχους, αλλά ποτέ δεν φρόντισα να ρωτήσω τι υπάρχει πέρα από αυτούς τα πάντα για μένα ήταν τόσο όμορφα. Οι αυλικοί μου με έλεγαν Ευτυχισμένο Πρίγκιπα, και ήμουν, αν η καλοπέραση θεωρείται ευτυχία. Έτσι έζησα και έτσι πέθανα. Αλλά τώρα που είμαι άγαλμα, με έχουν εναποθέσει εδώ, τόσο ψηλά ώστε να μπορώ να βλέπω όλες τις ασχήμιες και όλη τη δυστυχία στην πόλη μου αν και η καρδιά μου είναι κατασκευασμένη από μόλυβδο, δεν μπορώ να κάνω τίποτα άλλο παρά να κλαίω.»

[...]

Ο Πρίγκιπας ζήτησε από το Χελιδόνι να πάρει το ρουμπίνι από το ξίφος του και να το δώσει σε μια φτωχή ράφτρα που δεν είχε να θρέψει το άρρωστο παιδί της. Το Χελιδόνι, αν και ήθελε να φύγει, αποφάσισε να βοηθήσει. Το επόμενο βράδυ, ο Πρίγκιπας τού ζήτησε να πάρει τα ζαφείρια από τα μάτια του και να τα δώσει σε έναν φτωχό συγγραφέα και ένα κοριτσάκι που πουλούσε σπίρτα. Το Χελιδόνι υπάκουσε, αλλά ο Πρίγκιπας έμεινε τυφλός.

Παρόλο που το κρύο γινόταν αφόρητο, το Χελιδόνι έμεινε κοντά στον Πρίγκιπα αποφασισμένο να τον βοηθήσει μέχρι το τέλος. Εκείνος του ζήτησε να μοιράσει τα φύλλα χρυσού στους φτωχούς της πόλης. Το Χελιδόνι πέταξε από δρόμο σε δρόμο, δίνοντας κομμάτια χρυσού στους ανθρώπους που, γεμάτοι χαρά, έβρισκαν ανακούφιση από τη δυστυχία τους. Όταν το χρυσάφι τελείωσε, το Χελιδόνι, αδύναμο από το κρύο πέθανε στα πόδια του Πρίγκιπα. Εκείνη τη στιγμή, η μολυβένια καρδιά του Πρίγκιπα ράχισε.

[...]

Το επόμενο πρωί, ο Δήμαρχος περπατούσε στην πλατεία και βλέποντας το άγαλμα, είπε στους δημοτικούς συμβούλους: «πόσο άθλιος φαίνεται ο Ευτυχισμένος Πρίγκιπας!» Έτσι γκρέμισαν το άγαλμα του Πρίγκιπα. «Αφού δεν είναι πλέον όμορφος δεν είναι χρήσιμος», δήλωσε ο Καθηγητής Τέχνης στο Πανεπιστήμιο.

Στη συνέχεια, έλιωσαν το άγαλμα σε μια κάμινο και ο Δήμαρχος είχε μια συνάντηση με τους συμβούλους για να αποφασίσουν τι θα γίνει με το μέταλλο. «Πρέπει να έχουμε ένα άλλο άγαλμα, φυσικά», είπε, «και πρέπει να είναι ένα άγαλμα δικό μου», είπε ο Δήμαρχος...

«Τι παράξενο πράγμα!» είπαν οι εργάτες στα χυτήρια. «Αυτή η σπασμένη καρδιά δε λιώνει στον φούρνο. Πρέπει να την πετάξουμε». Έτσι την πέταξαν εκεί που είχαν πετάξει και το νεκρό Χελιδόνι.

«Φέρε μου τα δύο πιο πολύτιμα πράγματα της πόλης», είπε ο Θεός σε έναν από τους αγγέλους του και ο άγγελος του έφερε τη μαύρη καρδιά και το νεκρό πουλί. «Έχεις επιλέξει σωστά», είπε ο Θεός, «στον κήπο του Παραδείσου αυτό το μικρό πουλί θα τραγουδά για πάντα και ο Ευτυχισμένος Πρίγκιπας θα βρίσκεται δίπλα μου».

Όσκαρ Ουάιλντ, Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας (διασκευή από τη συγγραφική ομάδα)

(Στο κουτάκι μπορείτε να βρείτε το πλήρες κείμενο σε αφήγηση Δ. Χόρν από το αρχείο της ΕΡΤ).

1

Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Σχολιάστε τα παρακάτω.

- Μέσα στην ιστορία βλέπουμε πράξεις κοινωνικής προσφοράς. Ο Πρίγκιπας και το Χελιδόνι προσφέρουν βοήθεια στους φτωχούς και τους αδύναμους, χωρίς να περιμένουν ανταλλάγματα. Οι έννοιες της αλληλεγγύης και της ανιδιοτελούς προσφοράς προβάλλονται έντονα, ενώ το κείμενο αποτελεί ευκαιρία προβληματισμού για τους τρόπους με τους οποίους η κοινωνική προσφορά μπορεί να επηρεάσει τη ζωή των ανθρώπων και να συμβάλει στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης κοινωνίας.
- «**Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας**» γράφτηκε από τον **Όσκαρ Ουάιλντ** και δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το **1888**. Πιστεύετε ότι η ιστορία του «Ευτυχισμένου Πρίγκιπα» σχετίζεται με τη σύγχρονη κοινωνία; Σε ποιες περιπτώσεις βλέπετε αντίστοιχες πράξεις κοινωνικής προσφοράς;
- Πώς μπορούμε, ως ενεργοί πολίτες, να προσφέρουμε στην κοινωνία μας;

2 Ομαδική εργασία

Συζητήστε με την ομάδα σας.

- Πώς εκφράζεται η κοινωνική προσφορά μέσα από την ιστορία;
- Ποια συναισθήματα νομίζεις ότι νιώθει κάποιος που προσφέρει βοήθεια σε άλλους;
- Αν ήσουν στη θέση του Χελιδονιού, τι θα έκανες; Θα έμενες ή θα έφευγες για το ταξίδι του χειμώνα;

3 Ατομική εργασία

Ολοκλήρωσε τις προτάσεις.

- Κοινωνική προσφορά σημαίνει .....
- Ένα παράδειγμα κοινωνικής προσφοράς από την ιστορία είναι .....
- Όταν βοηθάμε τους άλλους, νιώθουμε .....

4 Ομαδική εργασία

- Βρείτε στο κείμενο λέξεις που σχετίζονται με την κοινωνική προσφορά (π.χ. «βοηθώ», «δίνω», «μοιράζω»).
- Γράψτε δικές σας προτάσεις χρησιμοποιώντας τις λέξεις που σημειώσατε.
- Δημιουργήστε έναν πίνακα με λέξεις που σχετίζονται με την κοινωνική προσφορά. Γράψτε συνώνυμες λέξεις και προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

Παράδειγμα:

Λέξη	Συνώνυμα	Παράδειγμα πρότασης
αλληλεγγύη	στήριξη, συμπαράσταση	Η αλληλεγγύη ενώνει τους ανθρώπους.
προσφορά	δωρεά, παροχή	Η προσφορά τροφίμων βοήθησε πολλούς ανθρώπους.

5 Ομαδική εργασία

Φαντάσου ότι βλέπεις κάποιον σε ανάγκη και θέλεις να βοηθήσεις. Γράψε ένα μικρό κείμενο (6-8 προτάσεις) που περιγράφει:

- Ποια πράξη κοινωνικής προσφοράς θα κάνεις.
- Πώς θα βοηθήσει τους ανθρώπους γύρω σου.
- Πώς πιστεύεις ότι θα νιώσεις μετά την προσφορά σου.

Παρουσίασε στην τάξη το κείμενό σου και κατάγραψε τις ιδέες που προτείνουν οι συμμαθητές/-τριές σου.

Μια γειτονιά για όλους-όλες

Στη μικρή πόλη της Ελπίδας, οι κάτοικοι αποφάσισαν να κάνουν τη γειτονιά τους ένα μέρος όπου όλοι αισθάνονται ευπρόσδεκτοι και ισότιμοι. Με πρωτοβουλία του τοπικού σχολείου, μαθητές, γονείς και δάσκαλοι συνεργάστηκαν για να δημιουργήσουν δράσεις που προωθούν την ενσωμάτωση, την αλληλεγγύη και την ενεργό συμμετοχή όλων.

Μία από τις πρώτες ενέργειες ήταν η διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπου άνθρωποι από διαφορετικές κουλτούρες παρουσίασαν τις παραδόσεις, τη μουσική και τα έθιμά τους. Αυτό βοήθησε τους κατοίκους να γνωριστούν καλύτερα, να ανταλλάξουν εμπειρίες και να εκτιμήσουν τη διαφορετικότητα ως πηγή πλούτου και έμπνευσης για την κοινότητα.

Παράλληλα, η ομάδα μαθητών και γονέων ανέλαβε δράσεις για να κάνουν τη γειτονιά πιο προσβάσιμη για άτομα με κινητικές δυσκολίες. Δημιούργησαν ειδικές ράμπες στα πεζοδρόμια και στις εισόδους των δημόσιων κτιρίων, τοποθέτησαν παγκάκια σε κεντρικά σημεία για να ξεκουράζονται οι ηλικιωμένοι και σχεδίασαν μονοπάτια σε πάρκα που να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από άτομα με αναπηρικά αμαξίδια. Επίσης, οργάνωσαν καμπάνια ενημέρωσης ώστε οι οδηγοί να σέβονται τις διαβάσεις και τις θέσεις στάθμευσης για άτομα με αναπηρίες.

Οι ηλικιωμένοι κάτοικοι της γειτονιάς βρήκαν μεγάλη στήριξη μέσα από ένα δίκτυο εθελοντών μαθητών, που τους βοηθούσαν σε καθημερινές ανάγκες, όπως η μεταφορά τους στο φαρμακείο ή η συνοδεία τους σε εξωτερικές δουλειές. Επιπλέον, οι μαθητές δημιούργησαν ένα εβδομαδιαίο πρόγραμμα επισκέψεων σε οίκους ευγηρίας, όπου διάβαζαν βιβλία στους ηλικιωμένους, έπαιζαν επιτραπέζια παιχνίδια μαζί τους και συζητούσαν, δίνοντάς τους χαρά και συντροφικότητα.

Ένα άλλο σημαντικό έργο της κοινότητας ήταν η μετατροπή ενός εγκαταλελειμμένου χώρου σε πάρκο ανοιχτό σε όλους. Οι μαθητές με τη βοήθεια των γονέων φύτεψαν δέντρα, έβαψαν παγκάκια και δημιούργησαν έναν κήπο με αρωματικά φυτά. Μέσα στο πάρκο διαμορφώθηκε μια ειδική παιδική χαρά με όργανα κατάλληλα και για παιδιά με κινητικές δυσκολίες, ώστε να μπορούν να παίζουν όλα τα παιδιά μαζί χωρίς εμπόδια.

Μέσα από αυτές τις πρωτοβουλίες, η γειτονιά της Ελπίδας έγινε ένα ζωντανό παράδειγμα του πώς η συνεργασία και η ενεργός συμμετοχή μπορούν να μεταμορφώσουν έναν χώρο σε ένα περιβάλλον ισότητας, αποδοχής και αλληλοσεβασμού. Οι κάτοικοι απέδειξαν ότι όταν η κοινωνία λειτουργεί με αλληλεγγύη, κάθε άτομο μπορεί να νιώσει μέρος ενός μεγαλύτερου συνόλου, όπου η διαφορετικότητα δεν είναι εμπόδιο αλλά γέφυρα που ενώνει τους ανθρώπους.

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας, βασισμένο στην ιδέα του προγράμματος «Μια γειτονιά για όλους/όλες: Ένα πρόγραμμα για την ισότιμη πρόσβαση όλων στον δημόσιο χώρο και το κοινωνικό περιβάλλον της γειτονιάς», από τον *Οδηγό Εκπαιδευτικού: Δράσεις Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας*,

1 Ομαδική εργασία

Αντιστοιχίστε την κάθε λέξη με τη σημασία της.

Ενσωμάτωση	α) Στήριξη και βοήθεια προς τους άλλους, ειδικά όσους έχουν ανάγκη.
Αλληλεγγύη	β) Ο δεσμός που κρατά ενωμένα τα μέλη μιας ομάδας ή κοινωνίας.
Προσβασιμότητα	γ) Η ανάληψη δράσης χωρίς να περιμένουμε από κάποιον άλλο να μας το ζητήσει.
Συνοχή	δ) Ο τρόπος με τον οποίο μια ομάδα ή άτομο γίνεται αποδεκτό και ισότιμο μέρος μιας κοινότητας.
Πρωτοβουλία	ε) Δράσεις που βοηθούν μια κοινότητα να είναι πιο ισότιμη και προσβάσιμη για όλους.

2 Ατομική εργασία

Συμπλήρωσε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις από το κείμενο (π.χ. προσβασιμότητα, αλληλεγγύη, πρωτοβουλία, ενσωμάτωση, συνοχή).

- Η ..... των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία είναι πολύ σημαντική για να αισθάνονται αποδεκτά και ισότιμα.
- Οι μαθητές πήραν ..... και αποφάσισαν να βοηθήσουν τους ηλικιωμένους της γειτονιάς.
- Η ..... σε δημόσιους χώρους, όπως πάρκα και σχολεία, επιτρέπει σε όλους να συμμετέχουν ισότιμα.
- Η κοινωνική ..... μιας ομάδας δυναμώνει όταν όλοι συνεργάζονται και σέβονται ο ένας τον άλλο.
- Μέσα από την ....., οι κάτοικοι της γειτονιάς βοήθησαν όσους είχαν ανάγκη, αποδεικνύοντας τη δύναμη της κοινωνικής προσφοράς.

3 Ατομική εργασία

1. Επίλεξε από το κείμενο 4 λέξεις και βρες άλλες που ανήκουν στην ίδια οικογένεια λέξεων.

2. Γράψε προτάσεις με τις λέξεις αυτές.

Παράδειγμα:

- Λέξη: συμμετοχή
- Οικογένεια λέξεων: συμμετέχω, συμμετοχικός
- Πρόταση: Συμμετέχω με μεγάλη χαρά στις κοινωνικές δράσεις του σχολείου μου.

4

Ομαδική εργασία

Σκεφτόμαστε και ανταλλάσσουμε απόψεις και επιχειρήματα, με στόχο μέσα από τη συνεργασία να κατανοήσουμε καλύτερα πώς μπορούμε να βελτιώσουμε τις κοινότητές μας.

Οδηγίες:

- Συζητήστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν, ανταλλάσσοντας απόψεις και επιχειρήματα.
- Καταγράψτε τις κύριες ιδέες της ομάδας σας και παρουσιάστε τις στην τάξη.

Συζητήστε με την ομάδα σας τα εξής θέματα:**1. Η δύναμη της συνεργασίας**

- Με ποιους τρόπους η συνεργασία των κατοίκων βοήθησε στη βελτίωση της γειτονιάς της Ελπίδας;
- Ποιο ήταν το πιο θετικό αποτέλεσμα αυτής της συνεργασίας;

2. Η σημασία των κοινωνικών δράσεων

- Ποια από τις δράσεις που έγιναν θεωρείτε πιο σημαντική και γιατί;
- Θα μπορούσε να εφαρμοστεί κάτι αντίστοιχο στη δική σας κοινότητα;

3. Δράση και σχεδιασμός

- Αν ήσασταν μαθητές σε αυτή τη γειτονιά, τι δράση θα προτεινάτε;
- Πώς θα την οργανώνατε, ποιοι θα συμμετείχαν και τι θα χρειαζόσασταν για να υλοποιηθεί;

4. Η προσβασιμότητα στη δική σας γειτονιά

- Πιστεύετε ότι η περιοχή σας είναι φιλική και προσβάσιμη για όλους;
- Τι θα μπορούσε να αλλάξει ώστε να γίνει πιο ανοιχτή και δίκαιη για όλα τα μέλη της κοινότητας;

5. Η σημασία της ενσυναίσθησης

- Γιατί είναι σημαντικό να λαμβάνουμε υπόψη μας τις ανάγκες όλων των ανθρώπων, ανεξάρτητα από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν;

Παρουσίαση

- Κάθε ομάδα επιλέγει **έναν εκπρόσωπο** για να συνοψίσει τις ιδέες της ομάδας στην τάξη.
- Συγκρίνουμε τις απόψεις μας και βρίσκουμε κοινά σημεία και νέες ιδέες!

Πολιτειότητα και πολιτότητα: Η ιδιότητα του πολίτη

(Χρηστικό λεξικό. Ακαδημία Αθηνών)

Για περισσότερα δείτε το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο..

Πεινάααω

Κανένας δεν μπορούσε να την πείσει να μη βάζει τη δικιά της σούπα σε ρηχό πιάτο. Κάθε βράδυ τους έφτιαχνε μια πηχτουλή και άνοστη σούπα: μα, ό,τι κι αν πεις, σε χόρταινε κάπως. Την τρώγανε χωρίς ψωμί. Μονάχα ο παππούς άφηνε πάντα λίγο από το μεσημέρι και το μασουλούσε. Το ψωμί, που παίρνανε με το δελτίο, ήταν σαράντα δράμια* το άτομο. Ήτανε κίτρινο σαν κρόκος αυγού και λασπερό. Ψηνότανε πάνω σε μια λαδόκολλα και, άμα έκανες πως τη βγάζεις, έφευγε μαζί όλη η κόρα κι έτσι αναγκαζόσουν να το τρως με το χαρτί.

- Αν πετάτε το χαρτί, μου 'λεγε ο Σωτήρης, να μου το δίνεις.

Ο Πέτρος ντράπηκε να του πει πως δεν το πετούσανε και του πήγαινε κάθε μέρα το δικό του μερίδιο, δηλαδή το λαδόχαρτο με την κολλημένη κόρα που ο Σωτήρης το καταβρόχθιζε λιμασμένα. Η μαμά μοίραζε το ψωμί μόλις το παίρνανε από το φούρνο κι έδινε σε καθέναν τη μερίδα του, που την τύλιγε στην πετσέτα του φαγητού. Ο Πέτρος όσο ήτανε σπίτι όλο έτρεχε κι έκοβε ένα κομματάκι και σαν έφτανε η ώρα του φαγητού δεν του περίσσευε μπουκιά. Όλο υποσχότανε στον εαυτό του πως δε θα το αγγίξει, αλλά δεν τα κατάφερνε. Οι άλλοι το έτρωγαν μονομιάς το μεσημέρι και μονάχα ο παππούς πάντα φύλαγε ένα κομματάκι για το βράδυ. Κι όμως ο Πέτρος τον είχε δει πολλές φορές να μασουλάει κι άλλες ώρες.

Εκείνη τη μέρα, μόλις γυρίσανε από το σχολείο, του χτύπησε ο Σωτήρης φουριαστά την πόρτα.

- Τρέχα! Στη γωνιά είναι ένας πεθαμένος... λένε από την πείνα.

Κατακρύλησαν τις σκάλες και βγήκανε στον δρόμο. Λίγο πιο κάτω από το σπίτι τους ήταν μαζεμένος κόσμος. Δε βλέπανε τίποτα, σπρώξαν τον κόσμο και περάσανε ανάμεσα. Στα σκαλιά μιας πόρτας ήτανε καθισμένος ένας άντρας, δεν καταλάβαινες αν ήτανε νέος ή γέρος. Μια γυναίκα είχε πάρει το κεφάλι του στην αγκαλιά της και του χτυπούσε το πρόσωπο να τον συνεφέρει.

Εκείνος άνοιξε μια στιγμή τα μάτια.

- Τι έχεις; ρώτησε η γυναίκα.

Ο άντρας έβγαλε μια παράξενη φωνή από το λάρυγγι του:

- Πεινάααω...

Άλκη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου.

* δράμι: παλιά μονάδα μέτρησης βάρους.

Ενεργός πολιτειότητα και ενεργός πολίτης

Η πολιτειότητα είναι η ιδιότητα του να είναι κανείς πολίτης. Η ενεργός πολιτειότητα προϋποθέτει την ενημέρωση για τα κοινά, τη γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που έχει το άτομο ως πολίτης, την έκφραση των απόψεών του, την απαίτηση για διαφάνεια και δικαιοσύνη, την ενεργό συμμετοχή στις κοινωνικές διεργασίες.

Η έννοια του «ενεργού πολίτη» αναφέρεται συνήθως στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων του στο δημόσιο χώρο και στην ενεργό συμμετοχή του στις πολιτικές και κοινωνικές δομές διαμόρφωσης απόψεων ή λήψης αποφάσεων, όπως είναι οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα πολιτικά κόμματα, οι συνδικαλιστικοί φορείς, οι σύλλογοι, οι ενώσεις, τα σωματεία, αλλά και οι άτυπες συλλογικότητες (κοινωνικού/πολιτικού/πολιτιστικού χαρακτήρα), οι επιστημονικές ενώσεις, κ.ά.

Νοιάζομαι και Δρω, *Ενεργός Πολιτειότητα – Ενεργός πολίτης*

1 Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Συζητήστε στην τάξη.

- Ποιες ενέργειες του Πέτρου ή άλλων χαρακτήρων δείχνουν ότι δρουν ως ενεργοί πολίτες;
- Πώς συμβάλλει η αλληλεγγύη μεταξύ των ανθρώπων στην επιβίωση της κοινότητας;
- Αν ήσουν στη θέση του Πέτρου, πώς θα βοηθούσες την οικογένειά σου και τους συνανθρώπους σου;
- Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι η Αντίσταση κατά την περίοδο της Κατοχής είναι μια μορφή ενεργού πολιτειότητας;
- Με ποιους τρόπους μπορούν οι πολίτες σήμερα να υπερασπιστούν τη δημοκρατία και τα δικαιώματά τους;
- Ποια μορφή δράσης θεωρείς σημαντική σε μια σύγχρονη κοινωνία (π.χ. προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εθελοντισμός, περιβαλλοντικές δράσεις);

2 Ομαδική εργασία

Δημιουργική δραστηριότητα: **Αν ο Πέτρος ζούσε σήμερα...**

- Φανταστείτε ότι ο Πέτρος είναι παιδί της σημερινής εποχής.
- Με ποιους τρόπους θα μπορούσε να δείξει ενεργό πολιτειότητα στη σύγχρονη κοινωνία;
- Γράψτε μια σύντομη ιστορία στην οποία ο Πέτρος συμμετέχει σε μια κοινωνική δράση, όπως εθελοντισμό ή υπεράσπιση δικαιωμάτων.

.....

.....

.....

.....

.....

Ξέρεις την πόλη που λέγεται «Αλληλεγγύη»;

Η πόλη της Αλληλεγγύης είναι φανταστική και συμβολική και έχει δημιουργηθεί για να αναδείξει την έννοια της ενεργού πολιτειότητας και της συλλογικής δράσης.

Στη μικρή αυτή πόλη, οι κάτοικοι αποφάσισαν να υιοθετήσουν το πνεύμα της ενεργού πολιτειότητας, μεταμορφώνοντας τη γειτονιά τους σε έναν χώρο, όπου η συμμετοχή, η ευθύνη και η δημιουργικότητα διαδραμάτισαν κεντρικό ρόλο. Με βάση τις αρχές της ενεργού πολιτειότητας, η κοινότητα ενώθηκε για να δημιουργήσει ένα περιβάλλον όπου κάθε άτομο μπορούσε να συμμετέχει ενεργά και να συνεισφέρει στη συλλογική ευημερία.

Ας διαβάσουμε, λοιπόν, το κείμενο που ακολουθεί και να δούμε και τη δομή του.

Πρόλογος:

Η ενεργός πολιτειότητα δεν περιορίζεται στην εκπλήρωση των καθηκόντων μας ως πολίτες, αλλά περιλαμβάνει και τη συμμετοχή μας στη δημιουργία μιας δίκαιης και συμπεριληπτικής κοινωνίας. Στην πόλη της Αλληλεγγύης, αυτή η ιδέα έγινε πράξη μέσω πρωτοβουλιών που ενίσχυαν τη συμμετοχή όλων, από τα παιδιά έως τους ηλικιωμένους, και προώθησαν την ευθύνη απέναντι στο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον.

Κύριο Θέμα:

Η πρώτη κίνηση ξεκίνησε από μια ομάδα μαθητών που, με την καθοδήγηση των δασκάλων τους, δημιούργησαν ένα συμβούλιο πολιτειότητας. Αυτό το συμβούλιο έγινε η φωνή των νέων, προτείνοντας δράσεις που θα ενίσχυαν την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική ευθύνη. Μία από τις πρώτες πρωτοβουλίες ήταν η δημιουργία ενός κοινού κήπου, όπου κάθε οικογένεια μπορούσε να φυτέψει και να φροντίσει τα δικά της φυτά. Ο κήπος μετατράπηκε σε τόπο συνάντησης και μάθησης, όπου οι νέοι διδάσκονταν από τους ηλικιωμένους τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας, ενώ οι ηλικιωμένοι εμπνέονταν από τον ενθουσιασμό των νέων.

Παράλληλα, η κοινότητα οργάνωσε ένα ετήσιο φεστιβάλ πολιτειότητας, στο οποίο κάθε άτομο μπορούσε να παρουσιάσει τις ιδέες και τις δεξιότητές του. Αυτό το φεστιβάλ δεν ήταν απλώς μια γιορτή, αλλά μια πλατφόρμα για την ανάδειξη της δημιουργικότητας και της συνεισφοράς κάθε πολίτη. Οι νέοι

παρουσίασαν έργα τέχνης που αντανάκλασαν τις αξίες της κοινότητας, ενώ οι ηλικιωμένοι μοιράστηκαν ιστορίες και εμπειρίες που ενίσχυαν την ταυτότητα της πόλης.

Μια άλλη σημαντική πρωτοβουλία ήταν η δημιουργία ενός δικτύου εθελοντών που υποστήριζαν τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Οι εθελοντές προσέφεραν βοήθεια σε καθημερινές εργασίες, όπως η μεταφορά στο σχολείο ή η συνοδεία σε ιατρικές εξετάσεις, ενώ παράλληλα δημιούργησαν ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για την ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας. Αυτή η πρωτοβουλία δεν ήταν μόνο μια πράξη αλληλεγγύης, αλλά και μια απόδειξη του απόδειξη ότι η ενεργός πολιτειότητα μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες για όλους.

Επίλογος:

Η πόλη της Αλληλεγγύης έγινε ένα ζωντανό παράδειγμα του πώς η ενεργός πολιτειότητα μπορεί να μεταμορφώσει μια κοινότητα. Μέσα από τη συμμετοχή και τη συνεργασία, οι κάτοικοι απέδειξαν ότι η δύναμη της κοινότητας έγκειται στην ικανότητά της να ενώνει ανθρώπους γύρω από κοινές αξίες και στόχους. Η διαφορετικότητα δεν ήταν πλέον ένα εμπόδιο, αλλά μια πηγή πλούτου και έμπνευσης. Η πόλη της Αλληλεγγύης θυμίζει σε όλους μας ότι η αλλαγή ξεκινά από την ενεργό συμμετοχή και ότι κάθε άτομο έχει τη δύναμη να συνεισφέρει στη δημιουργία ενός καλύτερου μέλλοντος για όλους.

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας

ΕΞΗΓΗΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Εισαγωγή:

Εισάγει το θέμα που θα εξηγηθεί και παρέχει μια επισκόπηση των κύριων σημείων που θα αναπτυχθούν στο κείμενο. Συνήθως περιλαμβάνει και μια δήλωση θέσης ή μια δήλωση σκοπού.

2. Κύριο σώμα:

Το κύριο σώμα αποτελείται από τα κύρια επιχειρήματα, τις πληροφορίες και τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται για να εξηγήσουν το θέμα. Τα σημεία που περιλαμβάνονται εδώ πρέπει να είναι οργανωμένα με σαφήνεια και να προσφέρουν λεπτομερείς πληροφορίες.

3. Συμπεράσματα:

Τα συμπεράσματα συνοψίζουν τα κύρια σημεία που αναπτύχθηκαν στο κείμενο και επαναφέρουν την προτεινόμενη θέση ή τον σκοπό του κειμένου. Μπορεί να προσθέσει επίσης κάποιες σκέψεις για πιθανές επιπτώσεις ή μελλοντικές εξελίξεις.

4. Παραπομπές ή βιβλιογραφία (εάν απαιτείται):

Σε ορισμένα εξηγητικά κείμενα μπορεί να περιλαμβάνονται παραπομπές ή μια λίστα με τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των πληροφοριών.

Θυμόμαστε τα εξηγητικά κείμενα και τον γραφικό οργανωτή

α) Οδηγίες

Οι οδηγίες είναι ένας τύπος κειμένου που δίνει συγκεκριμένα βήματα ή οδηγίες προς τον αναγνώστη για το πώς να εκτελέσει μια διαδικασία ή μια εργασία. Ο κύριος σκοπός των οδηγιών είναι να βοηθήσουν να φτάσει κανείς σε ένα επιθυμητό αποτέλεσμα, δίνοντας ακριβείς και εύκολα κατανοητές οδηγίες.

β) Εξηγητικό κείμενο

Το εξηγητικό κείμενο είναι ένας τύπος κειμένου που στοχεύει στην ενημέρωση ή την εξήγηση. Αυτό το είδος κειμένου χρησιμοποιείται για να παρουσιάσει πληροφορίες με σαφήνεια και ακρίβεια, χωρίς να επιδιώκει να δημιουργήσει συναισθηματικές αντιδράσεις στον αναγνώστη. Περιλαμβάνει συχνά ορισμούς, εξηγήσεις και παραδείγματα για να καταστήσει τις πληροφορίες πιο προσβάσιμες και κατανοητές.

1

Ομαδική εργασία**Γράφουμε εξηγητικό κείμενο και κείμενο οδηγιών.****Οι μαθητές θα χωριστούν σε δύο ομάδες:**

Η πρώτη ομάδα θα γράψει ένα εξηγητικό κείμενο με θέμα «Η σημασία της ενεργού πολιτειότητας». Το κείμενο θα πρέπει να περιγράφει τι σημαίνει ενεργός πολιτειότητα, γιατί είναι σημαντική και πώς μπορεί να εφαρμοστεί στην καθημερινότητα.

Οδηγίες:

- Ξεκινήστε με έναν σύντομο ορισμό της ενεργού πολιτειότητας.
- Στο κύριο μέρος, αναπτύξτε τρεις τρόπους με τους οποίους κάποιος μπορεί να συμμετέχει ενεργά στην κοινότητά του.
- Στο συμπέρασμα, εξήγησε πώς η ενεργός πολιτειότητα μπορεί να επηρεάσει θετικά την κοινωνία.

Η δεύτερη ομάδα θα γράψει ένα κείμενο οδηγιών με θέμα «Πώς να οργανώσεις ένα εθελοντικό πρόγραμμα στην κοινότητά σου». Το κείμενο θα περιγράφει σαφή βήματα για την επιτυχία ενός τέτοιου προγράμματος.

Οδηγίες:

1. Δώστε έναν σύντομο πρόλογο εξηγώντας τον σκοπό του προγράμματος.
2. Περιγράψτε τουλάχιστον 5 σαφή και αριθμημένα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν.
3. Κλείστε με μια σύντομη παρότρυνση που να ενθαρρύνει τον αναγνώστη να αναλάβει δράση.

Στην ολομέλεια της τάξης, κάθε ομάδα θα παρουσιάσει το κείμενό της και θα γίνει σύγκριση των δύο κειμένων για να εντοπιστούν οι ομοιότητες και οι διαφορές στη δομή τους.

Ο όρος εθελοντισμός αναφέρεται γενικά στην ηθελημένη πράξη για κάποιο κοινωνική σκοπό χωρίς υλικό ή άλλο αντάλλαγμα. Ως εκ τούτου, εθελοντής είναι ο πολίτης που προσφέρει ανιδιοτελώς χρόνο ή γνώση για χρήσιμες δράσεις προς όφελος άλλων, χωρίς να περιμένει αντάλλαγμα. Ετυμολογικά προέρχεται από το ρήμα εθέλω, που σημαίνει θέλω πολύ.

Ο εθελοντής επιλέγει, χωρίς καμία υποχρέωση, να δρα για να ωφελήσει κάποιον/κάποιους ή κάτι ή για να βελτιώσει μια κατάσταση, χωρίς να παίρνει κάποιο υλικό αντάλλαγμα από αυτή την προσφορά του. Το ότι επιλέγει να δράσει σημαίνει ότι νοιάζεται.

Είναι βέβαια, σημαντικό όταν ένας άνθρωπος νοιάζεται να αποφασίζει να δράσει, διότι υπάρχουν άνθρωποι που νοιάζονται για το τι συμβαίνει γύρω τους (π.χ. για τον συνάνθρωπο, για τα ζώα, για τη φύση, για την κοινότητα κλπ.) αλλά δε δρουν. Το να δράσει κανείς σημαίνει ότι περνά από το «εγώ» στο «εμείς», ότι συνειδητοποιεί την ευθύνη και τη δύναμη που έχει σαν πολίτης.

Τα θετικά αποτελέσματα από την κοινωφελή δράση ενός εθελοντή πολλαπλασιάζονται όταν αυτός συνεργάζεται και με άλλους που ενώνουν τις δυνάμεις και τις προσπάθειές τους για τον ίδιο καλό σκοπό.

Όταν σε μια κοινωνία υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που νοιάζονται και δρουν, η κοινωνία αυτή γίνεται καλύτερη, οι άνθρωποι ζουν πιο αρμονικά, η ζωή τους έχει καλύτερη ποιότητα, αρκετά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ίδιοι ή άλλοι άνθρωποι λύνονται ή απαλύνονται, η ζωή στην κοινότητα γίνεται πιο ενδιαφέρουσα και το περιβάλλον προστατεύεται περισσότερο, με αποτέλεσμα να είναι πιο βιώσιμο. Επιπλέον, μέσω των δεσμών που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων που συνεργάζονται εθελοντικά για καλό σκοπό, ωφελούνται όλοι οι συμμετέχοντες, αφού συνδυάζουν τα ταλέντα και τα ενδιαφέροντά τους και ανταλλάσσουν τις εμπειρίες και τις γνώσεις τους. Με αυτήν την έννοια ο εθελοντισμός αποτελεί και μια εμπειρία μάθησης.

Νοιάζομαι και Δρω

Σε επίπεδο ατομικό, το μεγαλύτερο όφελος για τον εθελοντή είναι ότι γίνεται καλύτερος άνθρωπος, αποκτά συνείδηση ενεργού πολίτη και εισπράττει την ηθική ανταμοιβή που έρχεται ως αποτέλεσμα κάθε προσφοράς, η οποία είναι η μοναδική αίσθηση «επιστροφής ευεργετικών συναισθημάτων». Τα συναισθήματα που δημιουργεί η εθελοντική δράση είναι μοναδικά και δεν μπορούν να περιγραφούν. Για τον λόγο αυτό αξίζει, αν κάποιος δεν πείθεται για την αξία του εθελοντισμού, να δοκιμάσει έστω και μια φορά να πάρει μέρος σε εθελοντική δράση.

1

Ομαδική εργασία**«Γίνε Εθελοντής για μια μέρα!»**

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και οργανώνουν μια μικρή εθελοντική δράση στο σχολείο ή στη γειτονιά τους. Μπορούν να επιλέξουν δραστηριότητες όπως:

- Καθαρισμός της σχολικής αυλής ή ενός δημόσιου χώρου.
- Συλλογή τροφίμων και ρούχων για οικογένειες που έχουν ανάγκη.
- Δημιουργία αφισών και ενημερωτικού υλικού για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Επισκέψεις σε γηροκομεία ή φιλοζωικές οργανώσεις.

Στη συνέχεια, κάθε μαθητής γράφει την εμπειρία του σε ένα προσωπικό ημερολόγιο εθελοντή. Στο τέλος της δράσης, οι μαθητές ενώνονται για να δημιουργήσουν «Το ημερολόγιο του εθελοντή και της εθελόντριας της τάξης», όπου θα συγκεντρώσουν τις εμπειρίες τους, φωτογραφίες, σκέψεις και συναισθήματα από τη συμμετοχή τους.

2. Διάλογος με επιχειρήματα και αντεπιχειρήματα

Οι μαθητές χωρίζονται σε ζευγάρια, στα οποία ο ένας παίζει τον ρόλο κάποιου που δεν καταλαβαίνει την αξία του εθελοντισμού και ο άλλος προσπαθεί να τον πείσει να συμμετέχει σε μια δράση.

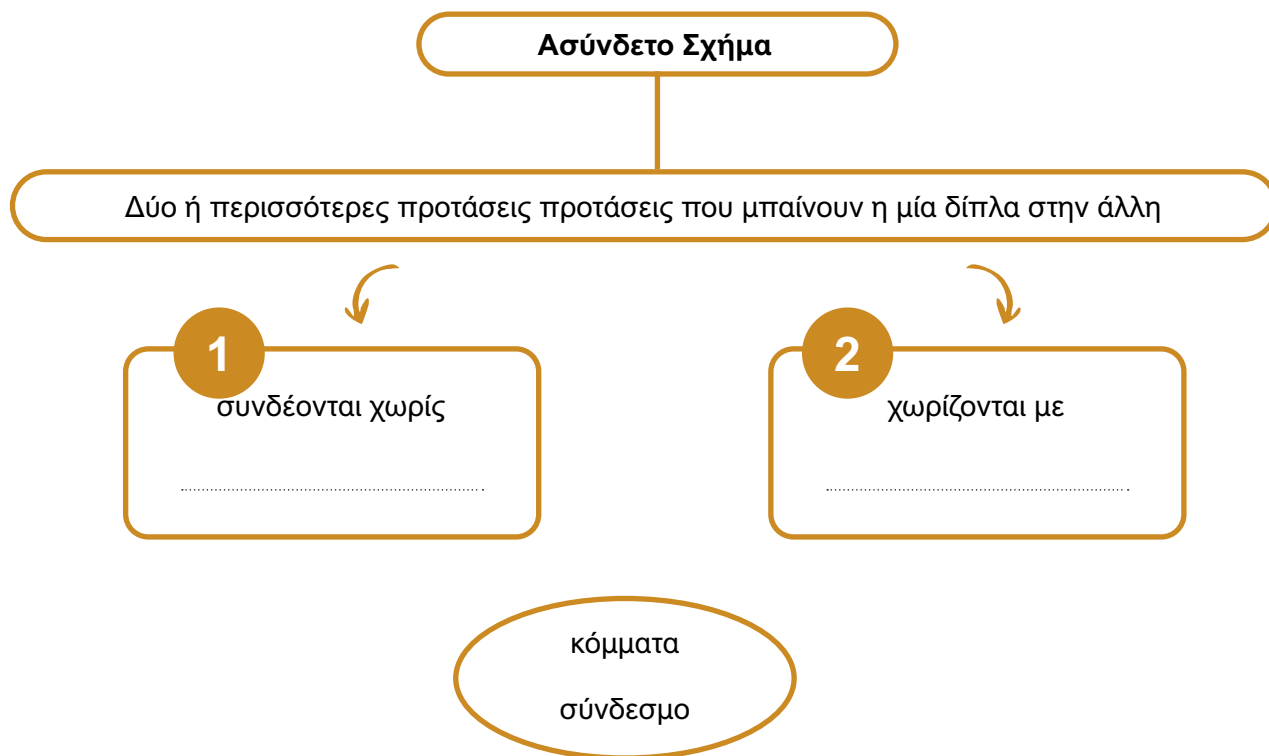
3. Συζήτηση και προβληματισμός στην ολομέλεια της τάξης

- Γιατί κάποιοι άνθρωποι διστάζουν να γίνουν εθελοντές;
- Πώς μπορούμε να εμπνεύσουμε περισσότερους ανθρώπους να συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις;

2 Ατομική εργασία

Παρατήρησε τον παρακάτω γραφικό οργανωτή και συμπλήρωσε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις (κόμματα ή σύνδεσμο).

3 Ομαδική εργασία

Διαβάστε με την ομάδα σας προσεκτικά τις παρακάτω προτάσεις. Έπειτα, υπογραμμίστε μόνο τις προτάσεις που περιέχουν ασύνδετο σχήμα.

1. Ο σκύλος έτρεξε, γάβγισε και σταμάτησε.
2. Η Άννα πήγε στη βιβλιοθήκη, διάβασε ένα βιβλίο και γύρισε σπίτι.
3. Ο Νίκος έφαγε παγωτό, πήγε στην παραλία, έπαιξε ποδόσφαιρο.
4. Τα παιδιά ζωγράφισαν, τραγούδησαν και χόρεψαν.
5. Η Μαρία πήρε το ποδήλατό της, βγήκε για βόλτα, απόλαυσε τον ήλιο.
6. Ο Γιάννης μαγείρευε, έστρωσε το τραπέζι και κάλεσε τους φίλους του.
7. Ο Πέτρος έφαγε πρωινό, διάβασε την εφημερίδα, πήγε για τρέξιμο.
8. Η Κατερίνα πήγε στη λαϊκή αγορά και αγόρασε φρούτα.

4 Ομαδική εργασία

Διαβάστε με την ομάδα σας τις παρακάτω προτάσεις και συμπληρώστε τα κενά με την κατάλληλη σύνδεση (υποτακτική ή παρατακτική). Στη συνέχεια, εξηγήστε την επιλογή σας απαντώντας στην ερώτηση «Γιατί;» για κάθε πρόταση.

Η Ελένη μαγείρεψε το δείπνο και το σερβίρισε ζεστό.

..... Γιατί; .....

Όταν έπαιζε ή όταν ζωγράφιζε, χαμογελούσε.

..... Γιατί; .....

Διάβαζε το βιβλίο, ενώ άκουγε μουσική.

..... Γιατί; .....

Πήγε στην παραλία, αν και ο καιρός δεν ήταν καλός.

..... Γιατί; .....

Η Ελένη διάβασε πολλές ώρες, ώστε να είναι καλά προετοιμασμένη για το τεστ.

..... Γιατί; .....

Θα πάνε σινεμά; Όστε είναι ακόμα φίλοι;

..... Γιατί; .....

5 Ατομική εργασία

Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και προσδιόρισε αν οι δευτερεύουσες προτάσεις είναι αιτιολογικές ή τελικές.

Ο Πέτρος χαίρεται, γιατί πήρε καλό βαθμό στο μάθημα των μαθηματικών.	Αιτιολογική / Τελική
Έφυγα νωρίς να προλάβω το αεροπλάνο.	Αιτιολογική / Τελική
Η Μαρία έχει στεναχωρηθεί, γιατί έχασε το αγαπημένο της παιχνίδι.	Αιτιολογική / Τελική
Η Ελπίδα έψαχνε στο δωμάτιο, για να βρει το χαμένο της κλειδί.	Αιτιολογική / Τελική
Ο Νίκος πήγε στην τράπεζα, για να κάνει ανάληψη χρημάτων.	Αιτιολογική / Τελική
Ο Γιώργος διάβαζε όλο το βράδυ, γιατί ήθελε να περάσει τις εξετάσεις.	Αιτιολογική / Τελική
Η Άννα πήρε ομπρέλα, γιατί έβρεχε πολύ δυνατά.	Αιτιολογική / Τελική
Ο Κώστας έφαγε νωρίς, για να προλάβει την ταινία στον κινηματογράφο.	Αιτιολογική / Τελική
Η Μαρία κάνει μαθήματα χορού, γιατί θέλει να συμμετάσχει σε διαγωνισμό.	Αιτιολογική / Τελική

6 Ατομική εργασία

Μελέτησε τις παρακάτω προτάσεις και προσδιόρισε αν είναι Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ), με βάση τη θεωρία των χρονικών και αποτελεσματικών προτάσεων.

Οι χρονικές προτάσεις δε χρειάζονται κόμμα.	Σ / Λ
Οι αποτελεσματικές προτάσεις εισάγονται μόνο με τον σύνδεσμο «ώστε».	Σ / Λ
Ο σύνδεσμος «ώστε» χρησιμοποιείται μόνο σε δευτερεύουσες προτάσεις.	Σ / Λ
Στις αποτελεσματικές προτάσεις βάζουμε πάντα κόμμα.	Σ / Λ
Οι χρονικές προτάσεις εισάγονται με συνδέσμους, όπως «όταν», «μόλις», «αφότου», κ.λπ.	Σ / Λ
Η πρόταση «Δεν είχε αρκετό χρόνο, για να ολοκληρώσει την εργασία του.» είναι μια αποτελεσματική πρόταση.	Σ / Λ

7 Ομαδική εργασία

Συνεργαστείτε με την ομάδα σας για να αντιστοιχίσετε τα χαρακτηριστικά που βρίσκονται στη δεύτερη στήλη με μια από τις κατηγορίες της πρώτης στήλης.

1. Υποτακτική σύνδεση	• Οι προτάσεις είναι ισοδύναμες (κυρία με κύρια, δευτερεύουσα με δευτερεύουσα). • Υποτακτικοί σύνδεσμοι, αναφορικές ή ερωτηματικές αντωνυμίες: αν και, ενώ, μολονότι.
2. Παρατακτική σύνδεση	• Οι προτάσεις είναι ανόμοιες (κύρια με δευτερεύουσα). • Συμπλεκτικοί (π.χ. και) ή συμπερασματικοί σύνδεσμοι (π.χ. ώστε).

8 Ατομική εργασία

Μελέτησε τις παρακάτω προτάσεις και προσδιόρισε αν είναι Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ), με βάση τη θεωρία των υποθετικών και εναντιωματικών προτάσεων.

1. Οι υποθετικές προτάσεις δε χρειάζονται κόμμα.	Σ / Λ
2. Οι εναντιωματικές προτάσεις εισάγονται αποκλειστικά με τον σύνδεσμο «αν και».	Σ / Λ
3. Ο σύνδεσμος «αν» χρησιμοποιείται μόνο για υποθετικές προτάσεις.	Σ / Λ
4. Στις εναντιωματικές προτάσεις βάζουμε πάντα κόμμα πριν από τον σύνδεσμο.	Σ / Λ
5. Η πρόταση «Θα προλάβω, αν ξεκινούσες πιο νωρίς.» είναι μια υποθετική πρόταση.	Σ / Λ
6. Οι υποθετικές προτάσεις μπορούν να εισάγονται με συνδέσμους, όπως «αν», «εάν», «σαν», «άμα» και απαιτούν κόμμα.	Σ / Λ

Εθελοντική αιμοδοσία: ένα μάθημα αλληλεγγύης

Το αίμα είναι ένα από τα πιο πολύτιμα δώρα που μπορούμε να προσφέρουμε στους συνανθρώπους μας. Με την εθελοντική αιμοδοσία, έχουμε τη δυνατότητα να σώσουμε ζωές και να δείξουμε την αγάπη μας για τους άλλους. Για να υπάρχει πάντα διαθέσιμο αίμα, είναι σημαντικό να υπάρχουν πολλοί υγιείς άνθρωποι που προσφέρουν αίμα τακτικά.

Κάθε μέρα, πολλοί άνθρωποι στην Ελλάδα και σε όλο τον κόσμο χρειάζονται αίμα. Αυτή η ανάγκη μπορεί να καλυφθεί μόνο μέσα από την εθελοντική αιμοδοσία. Όταν προσφέρουμε αίμα, δε βοηθάμε μόνο έναν άνθρωπο, αλλά συμβάλλουμε στην υγεία και την ευημερία ολόκληρης της κοινωνίας μας. Μέσα από την πράξη της αιμοδοσίας, μαθαίνουμε την αξία της κοινωνικής αλληλεγγύης και του σεβασμού προς την ανθρώπινη ζωή.

Ποιοι χρειάζονται το αίμα;

Τραυματίες από τροχαία ατυχήματα: Σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορεί να χρειαστούν από 10 έως 40 φιάλες αίματος.

Παιδιά με Μεσογειακή Αναιμία: Χιλιάδες παιδιά στην Ελλάδα χρειάζονται 30 φιάλες αίματος κάθε χρόνο για να επιβιώσουν.

Άτομα με αιματολογικές ασθένειες: Για όσους πάσχουν από διάφορες αιματολογικές ασθένειες απαιτούνται συχνά έως και 50 φιάλες αίματος.

Έγκυες γυναίκες με προβλήματα στον τοκετό: Το αίμα μπορεί να σώσει τη ζωή μιας μητέρας και του μωρού της σε δύσκολες γέννες.

Ασθενείς με σοβαρές ασθένειες: όπως βαριά γαστρορραγία ή νεφρική ανεπάρκεια, οι οποίοι συχνά χρειάζονται αίμα για να ζήσουν.

Ποιοι μπορούν να γίνουν εθελοντές αιμοδότες;

Όλοι οι υγιείς άνθρωποι ηλικίας 18 έως 65 ετών μπορούν να γίνουν εθελοντές αιμοδότες. Πριν από κάθε αιμοδοσία, γίνεται έλεγχος της υγείας του αιμοδότη για να διασφαλιστεί ότι η διαδικασία είναι ασφαλής τόσο για τον ίδιο όσο και για εκείνον που θα λάβει το αίμα. Η αιμοδοσία διαρκεί μόνο λίγα λεπτά, αλλά το αίμα που προσφέρει ένας αιμοδότης μπορεί να σώσει πολλές ζωές.

Μετά την αιμοδοσία, ο αιμοδότης πρέπει να ξεκουραστεί για λίγα λεπτά, να πει ένα αναψυκτικό και να αποφύγει τη βαριά σωματική δραστηριότητα για την υπόλοιπη ημέρα. Οι τακτικοί αιμοδότες μπορούν να δίνουν αίμα κάθε 3-4 μήνες και το αίμα αυτό μπορεί να διατηρηθεί για 35 έως 42 ημέρες.

Παγκόσμια ημέρα εθελοντών αιμοδοτών

Κάθε χρόνο, στις **14 Ιουνίου**, γιορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντών Αιμοδοτών. Αυτή η ημέρα είναι αφιερωμένη σε όλους εκείνους τους ανθρώπους που προσφέρουν το αίμα τους εθελοντικά, βοηθώντας να σωθούν ζωές. Είναι μια υπενθύμιση της σημασίας της αιμοδοσίας και μια πρόσκληση σε όλους μας να γίνουμε μέρος αυτής

της προσπάθειας, δείχνοντας την αγάπη μας και την αλληλεγγύη μας προς τον συνάνθρωπο.

Ένα δώρο ζωής

Η εθελοντική αιμοδοσία είναι μια πράξη βαθιάς ανθρωπιάς και αλληλεγγύης. Κάθε φορά που δίνουμε αίμα, δίνουμε ζωή, ελπίδα και αγάπη. Ας γίνουμε όλοι αιμοδότες, γιατί κάθε σταγόνα μετράει και μπορεί να κάνει τη διαφορά.

1

Ατομική εργασία

Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

Τι γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 14 Ιουνίου;

- α) Η Παγκόσμια Ημέρα Υγείας
- β) Η Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντών Αιμοδοτών
- γ) Η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος

Πόσο συχνά μπορεί ένας τακτικός αιμοδότης να δίνει αίμα;

- α) Κάθε 3-4 μήνες
- β) Κάθε 6 μήνες
- γ) Μία φορά τον χρόνο

Ποιοι από τους παρακάτω χρειάζονται συνήθως μεγάλες ποσότητες αίματος;

- α) Άτομα με κρυολόγημα
- β) Άτομα με πονοκέφαλο
- γ) Παιδιά με Μεσογειακή Αναιμία

2

Ομαδική εργασία

Συζητήστε και απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις.

- Γιατί η εθελοντική αιμοδοσία θεωρείται πράξη αλληλεγγύης και ανθρωπιάς;
- Ποιες σκέψεις σας δημιουργεί η ιδέα ότι με την αιμοδοσία μπορούμε να σώσουμε ζωές; Πώς θα μπορούσατε εσείς ή η οικογένειά σας να συμμετάσχετε σε αυτή την προσπάθεια στο μέλλον;

3

Ομαδική εργασία**Δημιουργία αφίσας για την παγκόσμια ημέρα εθελοντών αιμοδοτών.**

Οδηγίες: Με την ομάδα σας δημιουργήστε μια αφίσα που θα ενημερώνει για την Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντών Αιμοδοτών (14 Ιουνίου) και θα αναδεικνύει τη σημασία της εθελοντικής αιμοδοσίας ως πράξη αλληλεγγύης και σεβασμού προς την ανθρώπινη ζωή.

Για να εμπνευστείτε και να πάρετε βοήθεια, μελετήστε τις εικόνες που περιέχουν πραγματικές αφίσες για την προώθηση της Παγκόσμιας Ημέρας Εθελοντών Αιμοδοτών από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (πηγή: who.canto.global)

Βήματα για την δημιουργία της αφίσας:**1^ο βήμα: Επιλογή μηνύματος**

Σκεφτείτε ποιο είναι το κύριο μήνυμα που θέλετε να περάσετε μέσα από την αφίσα σας. Το μήνυμα θα πρέπει να ενθαρρύνει τους ανθρώπους να συμμετέχουν στην εθελοντική αιμοδοσία.

Εδώ είναι μερικά παραδείγματα μηνυμάτων:

«Δώσε αίμα, σώσε μια ζωή!»

«Η εθελοντική αιμοδοσία είναι πράξη αγάπης.»

«Κάθε σταγόνα μετράει - Γίνε εθελοντής αιμοδότης!»

2^ο βήμα: Επιλογή εικόνας

Επιλέξτε μια εικόνα που θα συνοδεύει το μήνυμά σας και θα το ενισχύει. Η εικόνα πρέπει να είναι καθαρή, δυνατή και να συνδέεται άμεσα με το θέμα της αιμοδοσίας.

Μερικές ιδέες για εικόνες:

Μια σταγόνα αίματος με σχήμα καρδιάς.

Ένα χέρι που προσφέρει αίμα.

Ένα γέμισμα σακούλας αίματος με τη λέξη «Ζωή» επάνω της.

Μια οικογένεια που κρατά ένα πλακάτ με το μήνυμα «Σώστε ζωές, δώστε αίμα».

3^ο βήμα: Σχεδιασμός αφίσας

Συνδυάστε το μήνυμα και την εικόνα σε μια αφίσα που θα είναι ευανάγνωστη και οπτικά ελκυστική.

Φροντίστε το μήνυμα να είναι ευδιάκριτο και να τραβάει την προσοχή. Χρησιμοποιήστε μεγάλα γράμματα και έντονα χρώματα που να ταιριάζουν με την εικόνα σας.

Προσθέστε τη φράση «14 Ιουνίου - Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντών Αιμοδοτών» σε εμφανές σημείο της αφίσας.

4^ο βήμα: Παρουσίαση της αφίσας

Όταν ολοκληρώσετε την αφίσα σας, θα την παρουσιάσετε στην τάξη. Εξηγήστε γιατί επιλέξατε το συγκεκριμένο μήνυμα και την εικόνα και πώς πιστεύετε ότι η αφίσα σας μπορεί να ενθαρρύνει τους ανθρώπους να συμμετάσχουν στην εθελοντική αιμοδοσία.

4 Ομαδική εργασία

Διαβάστε τα παρακάτω αποσπάσματα από τα κείμενα και υπογραμμίστε τις δευτερεύουσες προτάσεις. Στη συνέχεια, γράψτε τι είδους είναι (χρονική, αιτιολογική, υποθετική κ.λπ.).

1. «Όταν προσφέρουμε χρόνο και ενέργεια, μαθαίνουμε την αξία της συνεργασίας.»

2. «Η αιμοδοσία είναι σημαντική, γιατί σώζει ζωές.»

3. «Ας γίνουμε όλοι αιμοδότες, γιατί κάθε σταγόνα μετράει.»

4. «Αν όλοι μας προσφέραμε λίγο αίμα, θα μπορούσαμε να κάνουμε τη διαφορά.»

5 Ομαδική εργασία

Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις, χρησιμοποιώντας κατάλληλους συνδέσμους (π.χ., όταν, γιατί, αν, ώστε).

1. Η ομάδα καθάρισε το πάρκο, ... όλοι να χαίρονται καθαρό.

2. Μάθαμε την αξία της αλληλεγγύης, ... συνεργαστήκαμε σε μια εθελοντική δράση.

3. .... φροντίζουμε το περιβάλλον, ζούμε σε έναν καλύτερο κόσμο.

4. Η αιμοδοσία είναι χρήσιμη, ... βοηθά άμεσα ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

6 Ομαδική εργασία

Αντιστοιχίστε τις κύριες προτάσεις με τις σωστές δευτερεύουσες προτάσεις για να δημιουργήσετε ολοκληρωμένες προτάσεις:

Κύρια πρόταση

Ο εθελοντισμός είναι στάση ζωής,

Οι μαθητές ένιωσαν περήφανοι,

Δευτερεύουσα Πρόταση

όταν τελείωσαν τη δράση καθαρισμού της παραλίας.

γιατί βοηθά τη βελτίωση της κοινωνίας.

7

Ομαδική εργασία

Δημιουργήστε 3 προτάσεις που περιγράφουν τη σημασία του εθελοντισμού, χρησιμοποιώντας:

- μία χρονική δευτερεύουσα πρόταση,
- μία αιτιολογική δευτερεύουσα πρόταση,
- μία υποθετική δευτερεύουσα πρόταση.

Παραδείγματα:

- Χρονική: «Όταν συνεργαζόμαστε, πετυχαίνουμε περισσότερα.»
- Αιτιολογική: «Ο εθελοντισμός είναι σημαντικός, γιατί δείχνει την αγάπη μας για την κοινωνία.»
- Υποθετική: «Αν όλοι βοηθούσαν, ο κόσμος θα ήταν καλύτερος.»

8

Ομαδική εργασία

Με την ομάδα σας:

1. Διαβάστε το παρακάτω κείμενο και εντοπίστε όλες τις δευτερεύουσες προτάσεις. Για κάθε μία, αναγνωρίστε σε ποια κατηγορία ανήκει με βάση τη θεωρία (Αιτιολογική, Τελική, Χρονική, Υποθετική, Εναντιωματική, Βουλευτική, Αναφορική, Αποτελεσματική).
2. Στη συνέχεια, σημειώστε στα κενά μια πρόταση από αυτές που εντοπίσατε σε κάθε μία κατηγορία. Για κάθε μία πρόταση, προσπαθήστε να αντικαταστήσετε τον σύνδεσμό της με έναν άλλο που ανήκει στην ίδια κατηγορία, ώστε να μην αλλάξει το νόημά της.

Στο όμορφο νησί της Κρήτης ζούσε ο ηλικιωμένος Μανωλιός, γνωστός για τις ιστορίες του. Κάθε βράδυ τα παιδιά του χωριού μαζεύονταν γύρω του για να ακούσουν τις περιπέτειές του, που ήταν γεμάτες φαντασία και σοφία. Επειδή οι ιστορίες του είχαν μαγεία, όλοι τις απολάμβαναν.

Μια νύχτα, έλεγε για έναν γενναίο πολεμιστή, που δε φοβόταν τίποτα. Ο πολεμιστής ξεκίνησε ένα ταξίδι για να βρει ένα μαγικό φυλαχτό, ώστε να βοηθήσει τους χωριανούς του. Καθώς περπατούσε στο δάσος, συνάντησε κάποια περίεργα πλάσματα, όμως ο πολεμιστής συνέχισε παρά τους κινδύνους. Όταν έφτασε στην κορυφή του βουνού, βρήκε το φυλαχτό που έψαχνε.

Τα παιδιά, ενθουσιασμένα, ρώτησαν αν τελικά ο πολεμιστής έσωσε το χωριό του. Ο Μανωλιός τους χαμογέλασε και άφησε τη φαντασία τους να δώσει τη δική της απάντηση.

Δευτερεύουσες προτάσεις

Αιτιολογική

.....

.....

Χρονική

.....

.....

Τελική

.....

.....

Εναντιωματική

.....

.....

Αναφορική

.....

.....

Βουλευτική

.....

.....

Υποθετική

.....

.....

Αποτελεσματική

.....

.....

9 Ομαδική εργασία

Διαβάστε προσεκτικά τους παρακάτω ορισμούς και βρείτε τις λέξεις-κλειδιά της Ενότητας 5.

Συμπληρώστε το σταυρόλεξο με αυτές τις λέξεις (οριζόντια ή κάθετα).

Οριζόντια

6. Η ανιδιοτελής προσφορά εργασίας ή υπηρεσιών για το κοινό καλό χωρίς οικονομική αμοιβή.

8. Ομάδα ανθρώπων που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα, αξίες ή στόχους.

10. Η ενεργή εμπλοκή σε μια διαδικασία, δραστηριότητα ή απόφαση.

Κάθετα

1. Η πεποίθηση ότι κάποιος θα ενεργήσει με ειλικρίνεια, σεβασμό και υποστήριξη.

2. Η παροχή υποστήριξης ή υπηρεσίας σε κάποιον ώστε να διευκολυνθεί σε μια ανάγκη.

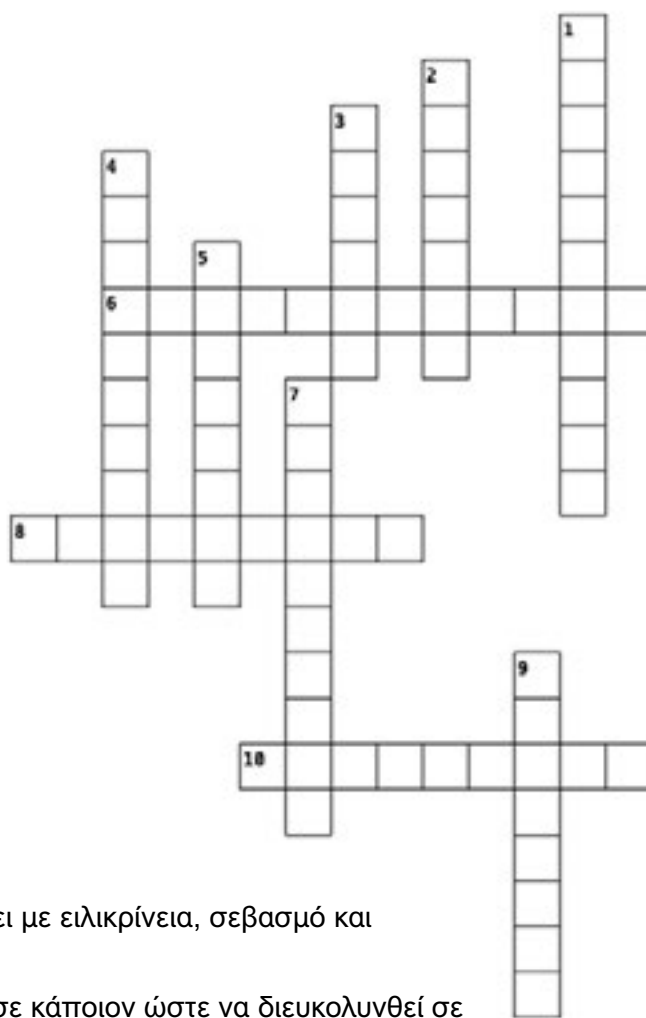
3. Η υποχρέωση να ενεργείς με τρόπο που σέβεται κανόνες και προστατεύει τους άλλους.

4. Η κοινή προσπάθεια δύο ή περισσότερων ατόμων για την επίτευξη ενός κοινού στόχου.

5. Η αναγνώριση και εκτίμηση των δικαιωμάτων, των απόψεων και της αξίας του άλλου.

7. Η στάση αλληλοϋποστήριξης και βοήθειας ανάμεσα στα μέλη μιας ομάδας.

9. Η δωρεά αγαθών, υπηρεσιών ή πόρων σε κάποιον με σκοπό την ενίσχυση του κοινωνικού συνόλου.

Τι έμαθα τελικά;

1 το έμαθα άριστα

2 το έμαθα αρκετά

3 άρχισα να μαθαίνω

4 δεν το έμαθα καθόλου

Επίλεξε το χρώμα και τον αριθμό που αντιπροσωπεύει την αξιολόγησή σου στα βασικά θέματα της ενότητας.	1	2	3	4
Κατανοώ τι σημαίνει κοινωνική προσφορά και πώς μπορώ να βοηθήσω την κοινότητά μου.				
Μπορώ να εξηγήσω τη διαφορά μεταξύ εθελοντισμού και φιλανθρωπίας.				
Αναγνωρίζω τη σημασία της ενεργού πολιτειότητας και πώς μπορώ να συμμετέχω ως ενεργός πολίτης.				
Έμαθα τρόπους με τους οποίους μπορώ να συμβάλω στη βελτίωση της κοινωνίας μέσα από μικρές καθημερινές πράξεις.				
Κατάλαβα πώς η συνεργασία και η συλλογική δράση μπορούν να φέρουν θετικές αλλαγές στην κοινωνία.				

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

(Αναστοχασμός σημαίνει να σκεφτόμαστε ξανά κάτι που κάναμε ή μάθαμε, για να καταλάβουμε πώς να το κάνουμε καλύτερα την επόμενη φορά.)

- Σε ποιο σημείο της ενότητας ένιωσα ότι συμμετείχα περισσότερο και γιατί;
- Αν μπορούσα να αλλάξω κάτι στη δική μου στάση σχετικά με την κοινωνική προσφορά, τι θα ήταν;
- Πώς μπορώ να εφαρμόσω στην καθημερινότητά μου αυτά που έμαθα για τον εθελοντισμό και την αλληλεγγύη;
- Ποια από τις δραστηριότητες αυτής της ενότητας με έκανε να σκεφτώ διαφορετικά για τον ρόλο μου στην κοινωνία;
- Αν γύριζα πίσω στην αρχή της ενότητας, τι θα έκανα διαφορετικά για να μάθω ακόμα περισσότερα;

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Κοινωνική προσφορά: αλληλεγγύη, ανιδιοτέλεια, φιλανθρωπία, εθελοντισμός, δωρεά, στήριξη, συνεργασία, ενίσχυση, κοινωφελής, κοινωνικός.

Ενεργός πολιτειότητα: πολιτειότητα, δικαιώματα, υποχρεώσεις, συμμετοχή, διαφάνεια, δικαιοσύνη, ισότητα, υπευθυνότητα, αυτονομία, δημοκρατία.

Εθελοντικές δράσεις: πρωτοβουλία, δράση, παρέμβαση, υποστήριξη, ενημέρωση, εκπαίδευση, προστασία, προσφορά, οργάνωση, συλλογικότητα.

Ενίσχυση κοινότητας: κοινωνία, συνοχή, ενσωμάτωση, αποδοχή, ισοτιμία, αλληλεπίδραση, ένταξη, υποστήριξη, πρόσβαση, ευημερία.

Βάσει του ν. 3966/2011, τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

